Barlangtani Intézet
D-1993-8
Könyvtára

A MAFC BARLANGKUTATÓ CSOPORT 1993. ÉVI JELENTÉSE

SZERKESZTETTE: Nyerges Miklós

BUDAPEST

1994

TARTALOMJEGYZÉK

FELTÁRÓ KUTATÁSOK, BARLANGVÉDELEM

Kutatásaink a Bába-völgy - Frank-barlang - Acskó-forrás karsztrendszerben..... 9

A Meander-nyelőben végzett kutatások..... 28

Kutatások a Varasó-hegy környékén..... 30

TUDOMÁNYOS VIZSGÁLATOK

Az Alsó-hegyi víznyelők és források. Az Alsó-hegy vázlatos hidrográfiai képe..... 38

A Nyugati-Picos nagy barlangjai..... 46

DOKUMENTÁCIÓ

Térképezési munkáink..... 70

A Geldloch-Taubenloch rendszer megismerésére tett expedíció..... 74

Kirándulások a szomszédos országok barlangjaiba.... 87

CSOPORTÉLET TÚRÁK

XXXVII. MKBT Vándorgyülés..... 111

Barlangtúráink Róma környéki karszterületeken..... 114

Barlangtúrák Lengyelországban - A MAFC lengyel kapcsolatai..... 119

Közvetlen kapcsolat az O.U.C.C.-vel..... 128

MELLÉKLET

MKBT XXXVII. Vándorgyülés kiadványa..... xxx

ÖSSZEFOGLALÁS

FELTÁRÓ KUTATÁSOK, BARLANGVÉDELEM

Kutatásaink a Bába-völgy - Frank-barlang - Acskó-forrás karsztremdszerben

Barlangkutató csoportunk hagyományos kutatási helye az Északi-Bakony mellett az Alsó-hegy. Idei nyári táborunk során - jelentős létszámú vendég részvételével - újrafeltártuk és a lezáráshoz elékészitettük a fokozottan védett Frank-barlang bejáratát. A tábor során végzett terepbejárások eredményeképp részletes leírás készült a Bába-völgyi karsztobjektumokról, valamint rövid bontás után a III.sz objektumban 87 m hosszú és 11 m mély barlangot tártunk fel. A vizsgált barlangokról felmérések is készültek.

A Meander-nyelőben végzett kutatások

Csoportunk az idei év során - ha ez a felületes szemlélőnek nem is úgy tünik első ránézésre - ennek a barlang feltárására forditotta a legnagyobb energiát. Az egész évben folyó állhatatos munka eredményeképp a korában már 12 m mélységig kibonott időszakosan aktív viznyelőben 23 mélységű cseppköves barlangot tártunk fel nagymennyiségü törmelék felszinreszállitása árán, folyamatos ácsolás mellett. A barlangról vázlatos felmérési is készült.

Kutatások a Varasó-hegy környékén

A MAFC tagjai már évek óta rendszeresen részt vesznek a Bihar-hegység barlangjainak kutatásában, az idei év során a Szelek-barlangi kutatótábor mellett a Pádis-fennsíki feltárásokból vettük ki részünket. Így ott lehettünk a -273 m mély Vs-ös barlang feltárásánál, és tagjaink oroszlánrészt vállaltak a mintegy 220 m mély Valea Rea barlangrendszerének megismerésében. E két barlang feltárásának körülményeit dokumentálja ezen írás térképillusztráció kíséretében.

TUDOMÁNYOS VIZSGÁLATOK

Az Alsó-hegyi víznyelők és források. Az Alsóhegy vázlatos hidrográfiai képe

Az Alsó-hegyi terepbejárásaink tapasztalatai, és a vonatkozó irodalom alapján készült összefoglaló tanulmány. Külön taglalva ismerteti a Szilasi- (Nagy-) fennsík, és a Ny-i rész illetve a Kis-fennsík napjainkig megismert vízrendszereit, jelentősebb forrásait és víznyelőit.

A Nyugati-Picos nagy barlangjai

Csoportunk néhány tagja a nyár folyamán részt vehetett az Oxford University Caving Club szokásos nyári spanyolországi expedícióján. Ez a tanulmány - amely egyben beszámoló csoportunk a felátró kutatásokban való részvételéről is, amely több mint fél kilométer új barlangjáratot eredményezett - ismerteti a

terület elhelyezkedését, geológiáját, új és régi barlangjait számos térkép kíséretében.

DOKUMENTÁCIÓ

Térképezési munkáink

A BTI megbizásából felmért Frank-barlang és Bábavölgyi III.sz víznyelőbarlang felmérési jegyzőkönyvei.

A Geldloch-Taubenloch rendszer megismerésére tett expedíció

Az év vége felé túrát szerveztünk az Ötscher-alpok nagy rendszereibe, melyek közül a Taubenlochot sikerült részben bejárni. Itt közzétesszük mindkét barlang részletes részben németből fordított, részben saját tapasztalatainkon nyugvó leirását, térképét, és a bejáráshoz szükséges technikai felszerelések listáját

Kirándulások a szomszédos országok barlangjaiba

A Müsorfüzetben futó azonos cimü sorozat tagjainak gyüjteménye. E leirásokat, térképvázlatokat melyeket nagyrészt csoportunk tagjai készitettek a komoly dokumentációs értékkel biró anyagnak tartjuk, s itt most az összegyüjtött leirások mellett a megjentnél nagyobb méretü térképek kisérik

CSOPORTÉLET TÚRÁK

XXXVII. MKBT Vándorgyülés

Az idei év során csoportunk rendezta a Társulat szokásos évi vándorgyülését Budapesten. A 3 napos

rendezvény eseményeit foglaljuk itt össze és mellékletként a Barlangnap alkalmából csoportunk által szerkesztett kiadványt is a pályázati anyaghoz fűztük.

Barlangtúráink Róma környéki karszterületeken

A Speleo Club Róma tagjainak meghívására csoportunk 7 tagja az év vége felé a Róma környéki Monte Lepini és Monte Ernici karsztetületein túrázott. Meglátogattuk a 274 m mély Pozzo Commune-t, és bejártuk az 567 m mély Grotta degli Urli-t, mely barlangokról részletes leírást és térképet is közzétettünk.

Barlangtúrák Lengyelországban - A MAFC lengyel kapcsolatai

Csoportunk immáron két éve szoros kapcsolatot ápol glogow-i és wroclaw-i barlangászokkal, akikkel mind itthon, mind Lengyelországban számos közös túrán vettünk részt. Itt közzétesszük az általunk megismert Lengyel-Tátrában található barlang leírását és térképét.

Közvetlen kapcsolat az O.U.C.C.-vel

E-mail segítségével állandóan részt veszünk a nagyhírű brit klub életében, szervezzük a jövőbeli közös expedíciókat, és egy mindenhétben megjelenő e-mail barlangos újság "előfizetői és szerkesztői vagyunk egyben. Mintaképpen a Depth Trough Thought (DTT) egy számát is mellékeltük.

MELLÉKLET

A csoportunk által az MKBT XXXVII. Vándorgyülésére szerkesztett kiadvány.

FELTÁRÓ KUTATÁS

Kutatásaink a Bába-völgy - Frank-barlang - Acskó-forrás karsztrendszerben

1. BEVEZETÉS

A MAFC Barlangkutató Csoport megalakulása óta rendszeresen foglalkozik a B.A.Z. megye területén található Alsó-hegyi karszt kutatásával. A korábbi években a kutatások fő célpontja a fennsíkon, a Nagy-Vecsenmbükkön található Öz-zsomboly, és a környéken található kisebb üregek voltak, egy klasszikus, esetlegesen a karsztvízszintre vezető aknasorozat feltárásának a reményében. Ez egyenlőre a barlangok alján felhalmozódott nagymennyiségű omladék miatt a befektetett nagy anyagi és emberi ráfordítások ellénére még nem járt átütő sikerrel, bár kisebb részeredményeket már sikerült elérni (pl. Gőte-zsomboly).

Az idei év során a a nyári táborunk színhelyéül a terület Ny-i részét választottuk, amely szorosabb értelemben már nem is tartozik az úgynevezett Szilasi-fennsíkhoz. A tábor célja a Bába-völgy - Frank-barlang - Acskó-forrás feltételezett karsztrendszer vizsgálatza volt. A tábor fő célja - a BTI-vel történt egyeztetést követően a korábban már ismert, de a tábor előtt beomlott bejáratú fokozottan védett Frank-barlang újrafeltárása volt.

A tábor helyét a Szögliget és Bódvaszilas között elhelyezkedő Acskó-rétre tűztük ki, amelyet a

gépkocsival való megközelíthetőség (felszerelésszállítás), és az Acskó-forrás, ill. a Frank-barlang közelsége indokolt. A tábot augusztus 25.-29. között közel 40 fő részvételével zajlott le (köztük számos vendég a BEAC-tól, ill. Walesből), melynek eredményeiről az alábbiakban számolunk be.

1.1. A tábor lebonyolítása

A tábort résztvevői egy gépkocsi kivételével gyalog közelítették meg Bódvaszilas, ill. Szögliget felől a környezet védelmének szempontjait a kényelem elé helyezve. Az egy személygépkocsi a nagymennyiségű közös felszerelés helyszínreszállításához volt szükséges. A fent említett községeket a tábor résztvevőinek egy jelentős része vonattal közelítette meg.

A táborban 14 walesi barátunk is részt vett akik a Brecon Beacons Nemzeti Park területén található Storey Arms Outdoor Education Centre magyarország barlangjaival ismerkedő expedicióját alkották, 11 fő 16-18 éves korú kamasz 3 felnőtt instruktor kíséretében. A tábort tudatosan időzítettük egy kissé hozzájuk igazodva, tekintve hogy ez nem az első ilyen látogatásuk, és kölcsönösen kedvező tapasztalataink voltak az ilyen találkozokkal kapcsolatban. Ezúttal sem csalatkoztunk.

A tábor résztvevőinek a névsora:

Arany Andrea MAFC

Benedek Zoltán	MAFC
Tompa Károly	MAFC
Boján Judit	MAFC
Kulcsár Ferenc	MAFC
Gulyás Stefánia	MAFC
Németh Zsolt	MAFC
Nyerges Miklós	MAFC
Perényi Katalin	MAFC
Prépostffy Zsolt	MAFC
Zih József	MAFC
Bajna Bálint	BEAC
Fehér Gyöngyi	BEAC
Vadinszky János	BEAC
Rose György	BEAC
Szikszai László	BEAC
Szikszai Gábor	BEAC
Susztek Andrea	BEAC
Szabó Zoltán	Acheron BKCS.
Szabó Tibor	Acheron BKCS.
Hegyesi Tamás	Bekey Imre G. BKCS.
Vida Katalin	Debreceni Könnyübúvár Klub
Laura Clayton	Storey Arms - Wales U.K.
Ian Garman	Storey Arms - Wales U.K.
Luke Weston	Storey Arms - Wales U.K.
Rob Ahmun	Storey Arms - Wales U.K.
Claire Hansen	Storey Arms - Wales U.K.
Gareth Green	Storey Arms - Wales U.K.
David Gregory	Storey Arms - Wales U.K.
Ben Robertson	Storey Arms - Wales U.K.
Simon Budd	Storey Arms - Wales U.K.
Dominic Brayford	Storey Arms - Wales U.K.
Christine Mulrooney	Storey Arms - Wales U.K.
Dave Ludlam	Storey Arms - Wales U.K.
Paul Edmunds	Storey Arms - Wales U.K.
Lisa Edmunds	Storey Arms - Wales U.K.

A tábor sátortábor jellegű volt, s sajnos az időjárás nem fogadta kegyeibe. Az étkezést egyénileg oldottuk meg, ill. Britt vendégeink a "jó hazaból" operáltak.

2. A TÁBOR EREDMÉNYEI

2.1. Frank-barlang

A barlang az Aggteleki Nemzeti Park területén Bódvaszilas határában az Acskó-forrás feltt található. Bejárata 325 m tszf. magasságban fekszik, 1971 óta ismert. Bejárata hosszú évek óta at ott bekövetkezett omlás miatt járhatatlanná vált, munkálataink megkezdésével, egy alig fél méter mély berogyás jelezte a bejárat helyét.

Ez a barlang az egyetlen ma az Alsó-hegyen ismeretes aktív patakos barlang amely a középső triász guttensteini mészkövet feltárva, jellegzetes formakincsel, monumentális folyosójával , képződményeivel méltán került a KTM 12/93 sz. rendelete alapján a fokozottan védett barlangok sorába.

2.1.1. A Frank-barlang újrafeltárása

A beomlott bejárati akna mélyítését kézi erővel oldottuk meg a kitermelt anyagot vödörbe helyzve a barlang bejáratától 3 méter távolságban halmoztuk fel. A legnagyobb problémát a bontás során a bejárati száda szálkő oldalfalából leszakadt becslésünk szerint jóval több mint egy tonna súlyú kőtömb okozta, de szerencsére ez rossz megtartása, vékony rétegzettsége miatt kézi erővel is feldarabolható volt. A barlang mintegy 4 méter mélységig volt eltömődve. A bejáratot olyan tágasságúra bontottuk, hogy az a lezáráshoz szükséges kiépítési munkálatokhoz is elegendő teret biztosítson, a szabaddá vált , agyagos törmelékes falrészleteket ideiglenes faácsolattal biztosítottuk.

A bejárat biztositását követően megkezdtük a barlang térképnek készitését is, melyet a felmérési jegyzőkönyvel együtt ezen jelentéshez mellékeltünk.

A bejárás során a barlang egyetlen kötéltechnika használatát igénylő vertikális szakaszában szükségessé vált két önfúró /Petzl/ nitt elhelyezése is a biztonságos bejárás lehetővé tételére.

2.1.2. A Frank-barlang bejárási útmutója

A barlang néhány méter mély bejárati aknáján lemászva egy ferde agyagos lejtőre jutunk, amely meredek lejtéssel egy kisebb szűkülethez vezet. Ezem átbújva a járat hsaonló lejtéssel folytatódik, ám a méretek megnövekszenek, akár fel is lehet állni. A talapon laza száraz agyagos-földes kitöltés. Továbbhaladva lefelé, egy elágazáshoz érkezünk ahol megjelennek az első cseppkövek. Itt célszerű a tágasabb bal oldali ágon tovább haladni, melynek az álját követve az egyre sárosabbá váló helyenként szűk meanderszerű járatban hamarosan elérjük a hasonló jellegű, ám jóval megerőltetőbb jobb oldali ág becsatlakozását. Továbbhaladva lefelé, egy kis 2 méteres tereplépcsőn lemészva érjük el a barlang fő látványosságának számitó patakos ág monumentális járatának tetejét. Itt egy 20-25 m hosszú kötél, és két nittfül szükséges a továbbhaladáshoz. A kötél végét egy

az aknabeszállás előtt található szerény természetes kikötéshez rögzítve, kicsit lejjebb ereszkedve, az akna belső oldalán találjuk meg az egyik, általunk fúrt nittet. Innen a meglehetősen sáros falon ereszkedva gyönyörködhetünk a patakos ág méretes folyosójában. Mintegy 6-7 m ereszkedés után ahol a fal formájából adódóan újra felfeküdne a kötél található a következő nitt, ahonnan már szabadonfüggő kötélszakaszon ereszkedve érhetjük el a járat talpát. Innen két irányba haladhatunk tovább. A patak folyását követve , a ragadós sárban nagy méretű járaton haladhatunk, bár hamarosan egy kövön való sárral borított átmászás után a patak egy szűkebb járatba, ér és szifonná válik, melynek túlsó oldala feltehetően a meglehetős közelség miatt az ember számára járhatatlan szakaszokat követően a felszinen van. Az elágazásban, ha nem követjük a patakot, hanem egyenesen továbbhaladunk egy magas hasadékba érkezünk, amelynek teteje 25 m magasságban van a talpponttól, feltehetőleg igen erősen megközelíti a felszínt.

A patak folyásával szemben haladva a szelvények kisebbek, s hol a sáros falon, hol a vizben haladva érhetjük el a felső szifont. Ebbem az időjárási viszonyoktól (csapadék), és elszántságtól függően még néhny métert a vizben fekve előrekúszva érhetjük a barlang ezen végpontját.

2.2. A Bába-völgyi karsztobjektumok

A tábor során a nagy létszámból adódóan ezen terület vizsgálására is jutott erő melynek eredményeiről szeretnénk itt beszámolni. Ez a völgy az Alsó-hegyi plató Ny-i szárnyán található mintegy beékelődve a Magas-tető, és a Kopaszgally oldal tömbje közé. Itt halad el az Országos Kék Túra Jósvafő és Bódvaszilas között húzódó szakasza is. Felszini jelentős vízfolyás nincs benne, minden víz szinte azonnal lejut a karsztba a nagyszámú objektumok valamelyikén. Most ezek leirását, kutatási perspektiváit, és a III.sz. víznyelőben a tábor során elért feltáró sikerünket részletezzük a következő néhány alfejezetben, emelékedő számsorrendben végighaladva az objektumokon (ez a gyakorlatban a völgyben való felfelé haladást takar).

2.2.1. Bábavölgyi I.sz víznyelő

A túrista jelzés mentén haladva az első objektum a völgyben. Könnyen észrevehető az felfelé haladv az út jobb oldalán hatalmas 30-40 m átmérőjű 6-8 m mély nyelőtölcsére. Jelenleg csak egy mindössze 8-10 mély jelentéktelen barlang nyílik az aljáról, azonban az minden valószínüség szerint bontással meghosszabitható. Az esetleges munkálatokat a meglehetősen omladékos, helyenként szűk járatszakaszok megnehezítenék, mivel a

kitermelt anyag elhelyezésére a barlangban nincs lehetőség azt a felszínre szükséges szállítani.

2.2.2.Bába-völgyi II.sz víznyelőbarlang

A Bábavölgyi I.sz víznyelő után, mintegy 50 méterrel továbbhaladva a völgyben számos mély vízmosástól körülvéve találhatjuk a kis sziklafal tövében nyíló nem túl tágasnak mondható bejáratát.

Az itt található barlang a fokozottan védett kategóriába tartozik, mélysége 22 méter, hossza 70 méter csoportunk a BTI megbízásából tavaly decemberben készített felmérése szerint.

A lejtős omladékos bejárati nyíláson becsusszanva hamar elérjük az első szűkületet, amely leginkább csak a hosszú lábbal megáldottaknak ad okot némi gondolkodásra. Ezután egy egyre magasododó, omladékkal borított talpú folyosón haladhatunk, amely végén már állva szemlélhetjük az egyre nagyobb számban előforduló cseppkőképződményeket. Itt egy elágazáshoy érkezünk: lefelé haladva egy hasadékjáratot követhetünk, melyet omladéktömbök osztanak több szintre, átlagszélessége 0,6-1 m. Ennek alján némi törmelék alá bebújva, egy kis fülkéből, még mintegy 2 métert kúszhatunk egy igen agyagos kis kuszodán a barlang 22 mélyen levő mélypontjáig. Ha az elágazásnál felfelé indulunk jóval komfortosabb élményben lehet részünk: Egy agyagdombot megmászva egy cseppkövekkel dúsan díszített szakaszba juthatunk, ahol 1 m-nél nagyobb állócseppkő is szerepel

Bába-völgyi II-es víznyelőbarlang

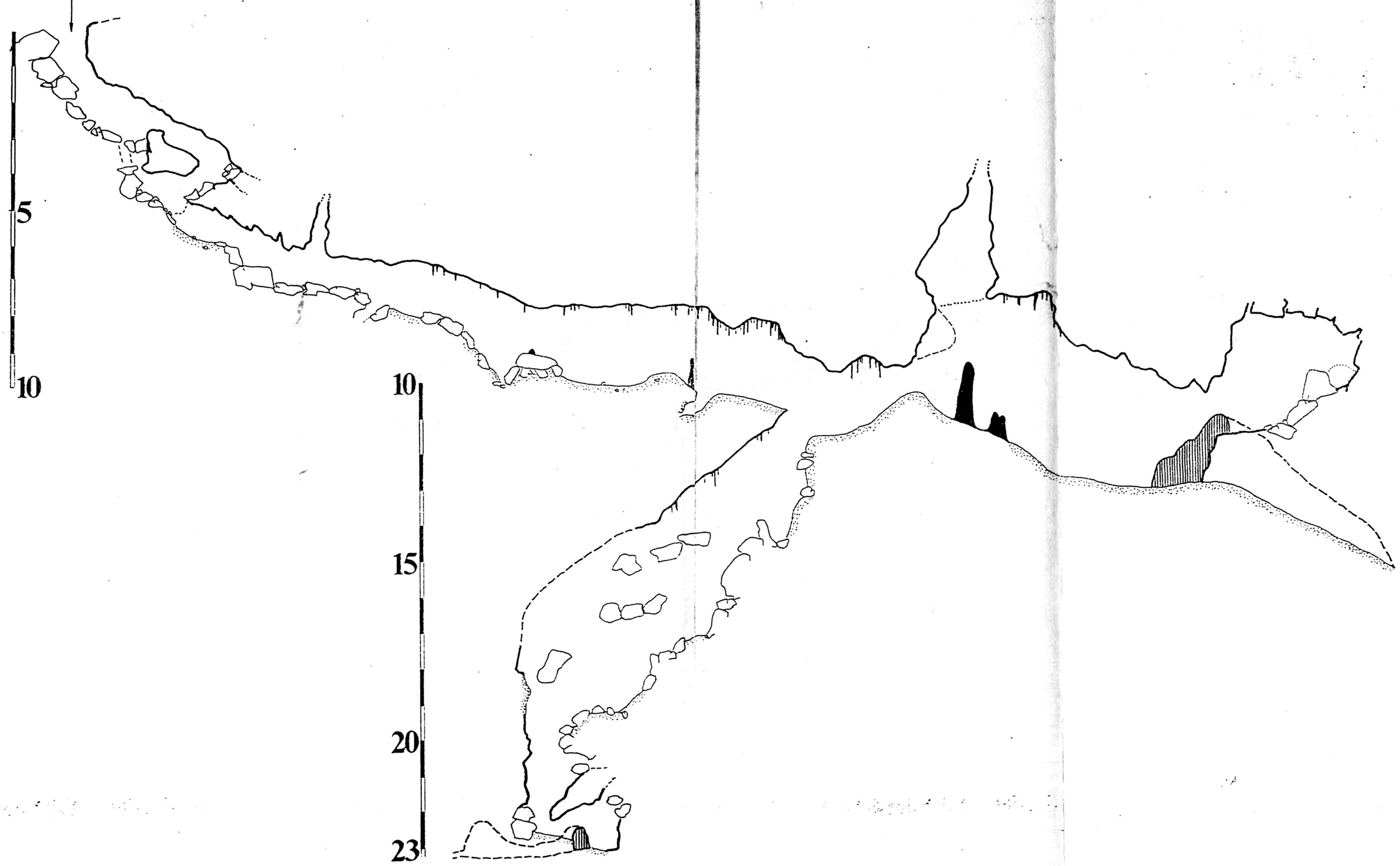

a látványosságok között. A domb tetején egy kisebb hasadékszerű felfelé harapodzó kürtő is található, amelyből feltehetőleg a lábunk alatt található anyag is származik. Befelé továbbhaladva a járat magassága egyre csökken, majd néhány méter után szerteágazik. Lefelé egy egyre szűkülő, majd agyagos feltöltődéssel végetérő rész halad, míg felfelé az omladéktömbök között lehet keresni még térképezhető járatszakaszt.

A barlang jelenlegi végpontjai nem kecsegtetik nagy reményekkel a továbbkutatni vágyókat, mind a mélyponton, mind a felsőbb szintű omladékos végponton csak nagy bontási munkálatok vezethetnek új szakaszok feltárásához.

A barlang bejárata - bár fokozottan védett - nincs lezárva, ezért az szabadon látogatható. A barlangban lévő cseppkőképződmények védelme mindenképpen indokolná a látogatások valamiféle kontrollját.

2.2.3. Bába-völgyi III./a sz. berogyások

Ezt az objektumot, amely a III.sz víznyelőbarlangtól DNy-ra 100 m-re található terepbejárás közben fedeztük fel. Ez egy a barlangokhoz képest fiatal, azok felszakadozásával képződött kettős berogyás, melyeknek a feltáró kutatásban - tudván hogy a közelben több barlang is található nagy szerepük lehet. Jelenleg egyik sem haladja meg a két méteres mélységet.

2.2.4. Bába-völgyi III.sz. víznyelőbarlang

Ez egy több nyelőponttal rendelkező nagy vízhozzáfolyási nyomokkal körülvett víznyelő alján nyíló új barlang a kék, és a piros túrista jelzés elágazásánál található, mintegy 500 m-re a II.sz barlangtól.

A barlang feltárása a tábor során történt, huzatoló bejáratára, amelyben csak némi omladék zárta el a továbbjutás útját a már a korábbi bejárások során felfigyeltek kutatóink.

A szűk és omladékos bejáraton bekúszva egy kis terembe értünk ahol egy a nagy szárazság ellenére is aktív patak (vagyis inkább csak erecske) csatlakozott utunkhoz. A víz útját követve mintegy 20 méteren keresztül négykézláb lehetett haladni, majd egy sáros alacsony, és kanyargós járatszakaszhoz értünk, ahol a jócskán meg kellett mártózni az ott összegyűlt "dagonyában". Ez a rész méltán nyerte a "Mocsár" elnevezést. Nem sokkal ezután a víz egy nagy leszakadt sziklatömb alatt ember számára járhatatlanul szűk résen haladt tovább, de szerencsére felfelé az omladéktömbök között felbújva tovább lehetett haladni. Itt egy felülről érkező tágasabb járat csatlakozik be melyben már akár fel is lehet állni, s legfelsőbb pontja a bejárat szintje felett van. A továbbhaladást a patak feltételezett irányát követvén itt némi omladék zárta el, amelyet csak a tábort követő hétvégén kissé átrendezve lehetett továbbhaladni. Itt néhány

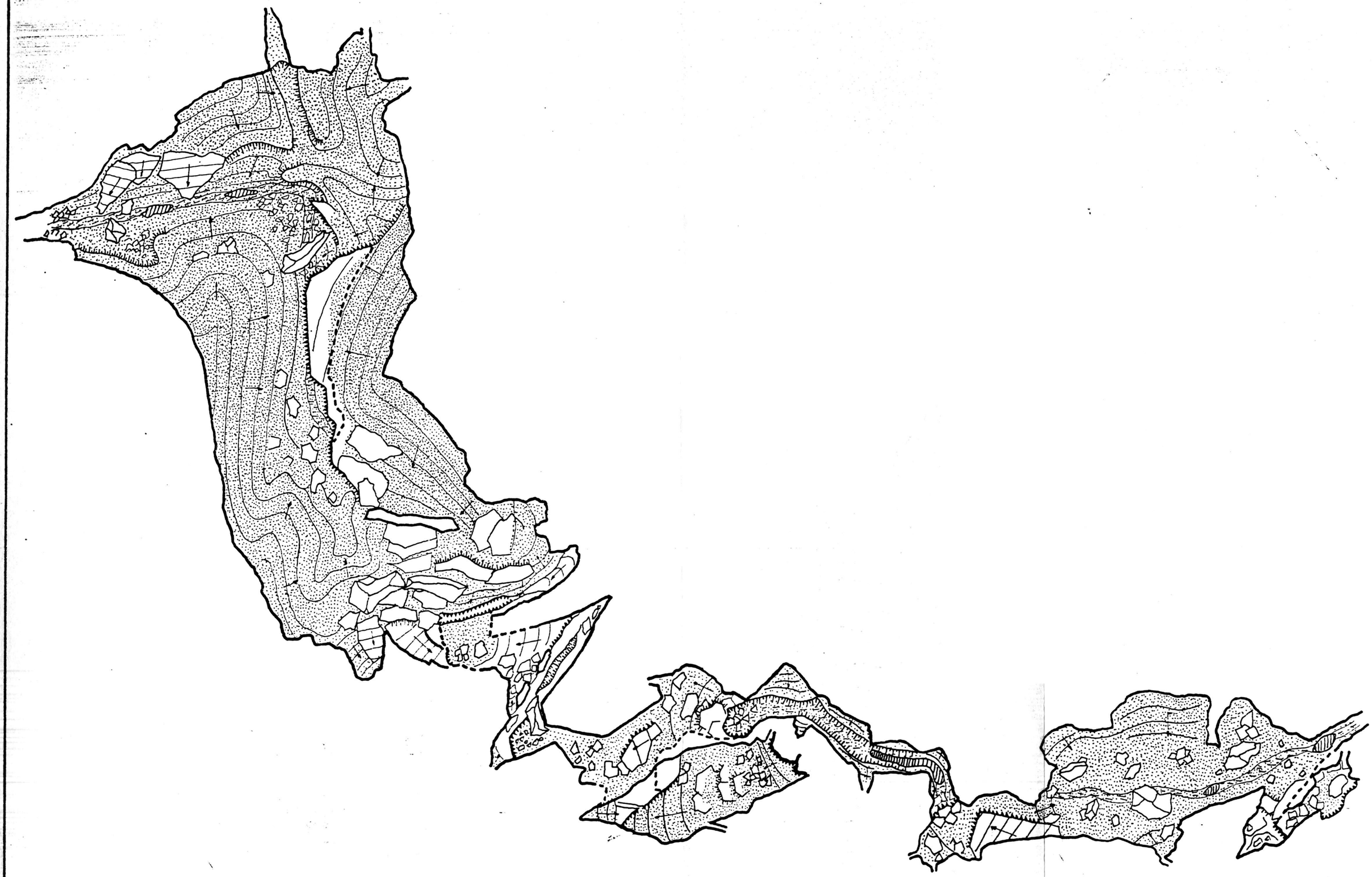

szűkületen átjutva egy 18 m hosszú átlagosan 6 m széles, 4 m magas terembe jutottunk. A terem menyezetét egy hatalmas réteglap képezi, a belőle leszakadt tömbök a teremben hevernek szanaszét érdekes agyagképződményekkel, és cseppkövekkel borítva. Itt visszatér a patakmeder (amelyben több helyen is barlangi vakrákok élnek !) is melybe a terem oldalából számos vízfolyási nyom, szivárgás csatlakozik. A folytatás egyenlőre csak egy szűk vizes meander, amelyben az előrehaladást a falra cementálódott ősi kitöltésmaradványok akadályozzák. A belőle fújó huzat, és az a tény hogy onnan láttunk egy denevért ki illetve, be közlekedni számunkra bizonyossá teszi a folytatás létét. A barlang továbbkutatásának érdekében kutatási engedélykérelemmel fordultunk az Aggteleki Nemzeti Parkhoz.

Elkészítettük a barlang vesztett pontos felmérését is (térkép, jegyzőkönyv mellékelve), amely alapján a barlang mélysége 11 m--nek, hossza 87 méternek adódott.

2.2.5. Bába-völgyi IV.sz. víznyelőbarlang

Ha a III.sz víznyelőtől nem térünk vissza a túristaútra, hanem a völgytalpon továbbhaladunk egy rétre érkezünk, amely nagyrész kerítéssel van körülvéve. E kerítés jobb oldalán halad a túristaút, míg a baloldalon a kerítás mellett mintegy 2-300 m -t

haladva érjük el ezt az objektumot. Jól fejlett nyelőtölcsére, és a hozzá vezető rendszerint száraz patakmeder már messziről felfedezhető.

Fő érdekessége a benne található barlang mellett, hogy a fluoreszceines vízfestések tanúbizonysága szerint míg a I.,II. és III.sz barlangok a Bába- (Lakatos-), ill. az Acskó- forrással vannak kapcsolatban, addig az itt elfolyó víz az Alsó-hegy szlovák oldalán jelenik meg!

A 25 m mély függőleges jellegű barlang bejárati szakasza igen omladékos, ferde lejtővel kezdődik, amelyben a közlekedés nagy óvatosságot igényel. A ferde járatszakasz végén egy szűkületen átpréselődve egy kisebb lemmászással érhetjük el a barlang fő aknáját. Ez mintegy 8-10 m mély, szabályos kerek oldott oldalfalakkal ritkaságszámba megy a területen. Ebben jelenleg egy igen rossz állapotban található vaslétra van, amely használata csak kötélbiztosítás mellett ajánlatos. Az akna alja teljesen elszűkül, mintegy 3 méterre felett azonban egy oldalhasadékon vízszintesen továbbhaladva előbb egy fentről becstlakozó szép cseppköves kürtőben gyönyörködhetünk, majd további két kis letörésen lemászva érhetjük el a barlang sáros végpontját, ahol rendszerint aktív vízfolyás található. Itt a korábban már számos továbbjutási kísérlet történt a vízfestések nyomán felrajzolódott ígéretes perspektívák nyomán, azonban azokat nem kísérte siker.

2.2.6. Bába-völgyi IV./a sz. beroqyás

A IV.-től 15-20 m-re a kerítés mellett található 4x2 m átmérőjű 2 méter mély berogyás fával teledobálva. Minden bizonnyal a IV.-es rendszerénnek egy eddig még ismeretlen felszínközeli szakasza.

2.2.7. Bába-völgyi V. sz. berogyás

Ez az objektum a Bábavölgy oldalvölgyében található, amelyből a jól látható vízhozzáfolyásnyomok vezetnek a IV.sz víznyelőhöz. Ez tulajdonképpen egy 70-80 méter átmérőjű nem túl meredekfalú töbör, amelynek alsó régiójában több berogyás, barlangindikáció is található. Valószínüleg a IV.sz barlang rendszerébe csatlakozik, igéretes bontási pontok.

2.2.8. Bába-völgyi VI. sz. berogyás

Ez a kék túristajelzés mentén a vadvédelmi kerítésen belül található, annak közepe táján. Szemtanúk elmondása szerint egyik napról a másikra keletkezett 4-5 m átmérőjű, 2 m mély,berogyás melynek közepén egy hatalmas fa (!) éli ma is életét. Ebből kifolyólag, amig viszont a fa ott van kutatása lehetetlen.

2.2.9. Bába-völgyi VII. sz. berogyás

Lapos 3 méter átmérőjű fával teleszort berogyás 50 méterrel továbbhaladva a VI.-tól, szintén a vadvédelmi kerítés belső oldalán.

2.2.10. Bába-völgyi VII./a sz. berogyás

4-5 méter átmérőjű, 3 méter mély réginek látszó berogyás 40 méterre a VII.-től a kék jelzés jobb oldalán kissé bent az erdőben. Megbontása igéretesnek látszik.

2.2.11. Bába-völgyi VIII. sz. berogyás

A VII.-s berogyástól Ny-ra 40-50 m-re, lapos, fejletlen 3 méter átmérőjű "bakonyi típusú" berogyás.

2.2.12. Bába-völgyi IX -X. sz. berogyások

Bár a térképen jelölve vannak, mi nem találtuk őket. Egy gyanus objektum volt a IX. sz helyén, de ez nem volt nagyobb lyuk mint amekkora egy nagyobb fa gyökerestül való kidőlése esetén keletkezik.

2.2.13. Bába-völgyi XI. sz. berogyás

Ez jóval távolabb a többitől (800 m) a Bábavölgy legfelső szakaszán az út baloldalán /még mindig felfelé menet/ található. Állítólag ez is egyik napról a másikra keletkezett, bontani is próbáltak benne,

azonban a rengeteg agyag és föld miatt nagy munkát igényel az itt található barlang feltárása.

2.3. A Hangyás-víznyelő

Ez az objektum a Frank-barlangtól 200 m-re É-ra egy töbör alján található. Feltételezhetően a Frank-barlang egyik oldalági nyelője, az alatta húzódó barlang feltárásával lehetőség nyílna az ezeddig átjárhatatlannak bizonyult Frank-barlangi felső szifon megkerülésére, és a patakos rendszer további feltárására.

Sajnos azonban a meredek agyagfalakkal körólvett nyelőpont nagy valószínűséggel rengeteg hordalékot tartalmaz, s aki itt akkar bontani, annak az összes agyagot ki kell hordania az eltömődött barlangjáratokból ami a nyelőtől feltehetőleg független keletkezésű töbör aljáról hiányzik.

2.4. Egyéb munkálatok

A táborunkban részt vevő BEAC-osok egy csoportja folytatta a 404-es barlang térképezését.

Külföldi vendégeink túrákat tettek kalauzolásunk mellett a Vecsembükki, a Rejtek, és az Almási-zsombolyokba, a Baglyok Szakadékába, ill. a Meteor-barlangba.

A Meander-nyelőben végzett kutatások

Csoportunk az idei év során még a tavasz folyamán kezdte meg az északi-Bakonyban a Kőris-hegy térségében az időszakosan aktív, nagy vízgyűjtőterületel rendelkező Meander-víznyelő kutatását. A víznyelőcsoport tengerszintfeletti magassága 440 méter, 4 berogyásból áll, befoglaló kőzete felső triász dachsteini mészkő, de a nyelőpontból előkerült törmelékből alsó-kréta korú zirci mészkő is előkerült. Hogy a benne elnyelődött vizek hol jönnek a felszínre nincs adatunk. Elnevezését még a a 70-es években az Alba Regia-soktól kapta, feltehetőleg a Bödön-kúttól a nyelőig húzúdó igen szépen meanderező patak alapján.

A nyelőt korábban az Acheron csoport 1985-86-ban már 12 méter mélységig kibontotta, azonban az eltelt 7 év során az vélhetően az erdészet némi segítségével szinte teljesen feltöltődött. A bontást a kora tavaszi hóolvadás végét meg sem várva kezdtük meg, s néhány hétvége elteltével sikerült folymatos ácsolás mellett exhumálnunk az "Acheronos korszak" 12 méter mély omladékáról nevezetes kutatóaknáját. Ennek aljából egy omladék álfenék átbontásával egy törmelékkel borított talpú kis terembe jutottunk, amelynek alsó végéből egy cseppköves szűkületen keresztül egy 3 méter mély aknába vezetett az út. Ennek az alján sajnos további bontás szükségeltetett, amelyhez a felszínre vezető utat a vödör számára is járhatóvá kellett tenni. Ezt követően folytattuk a végpont bontását s jelenleg az

omladékzónából egyértelmüen kifelévezető vízszintes járat kibontását kellett félbehagynunk a korai tél beálltával.

A barlang, amely mintegy 23 m mély, továbbkutatását a tavasszal mindenképpen folytatni szeretnénk tekintettel a végponton tapasztalható huzatra, és a még 1987-ben megfigyelt több m³/perces víznyelő kapacitásra tekintettel.

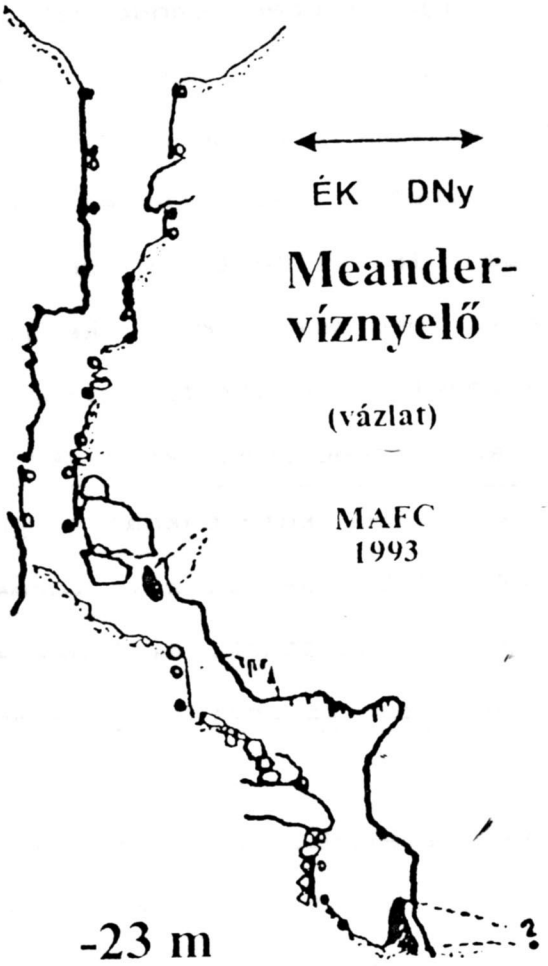

KUTATÁSOK A VARASÓ–HEGY KÖRNYÉKÉN

(Bihar hegység, Románia)

A Pádis- Csodavár karsztfennsík északi részén vízfestéssel a Bihar-hegység legnagyobb szintkülönbség lehetőségét mutatták ki: a Varasó- hegy lábánál eltűnő vizek 650 m szinttel lejjebb, a Boga forrásban látnak napvilágot. Ez a megállapítás a 80-as évek közepén történt,kiváltván a barlangászok élénk érdeklődését. Több barlangászcsoport összefogásával sikerült a környék számos objektumát feltárni, de a hét-nyolc éve folyó kemény munka eddigi eredményei a lehetőségekhez képest csak a kezdeteknek tekinthetjük. A továbbiakban két "zsomboly" eddigi kutatásáról lesz szó. Eredeti elképzelések szerint a bennük folyó vizek a Boga-forrásban törnének a felszínre, de a Valea Rea vízszintes részei egy másik forrás felé irányulnak.

A V5-ös-zsomboly

Nehezen felfedezhető bejárata a Varasó- csúcs keleti oldalán, füves térségben, kis mérettel (1m x0,7m) nyílik. Több barlangkutató csoport közremeködésének eredményeként érte el a zsomboly a mai -273 m mélységet. A bejáratot Damm Pali, a nagyváradi "Z" csoport vezetője édesapjával bontotta ki, 1986-ban. 1988-ra néhány szűkület átvésésével a zsomboly mélysége elérte a -100m-t. A négy-öt helyen is

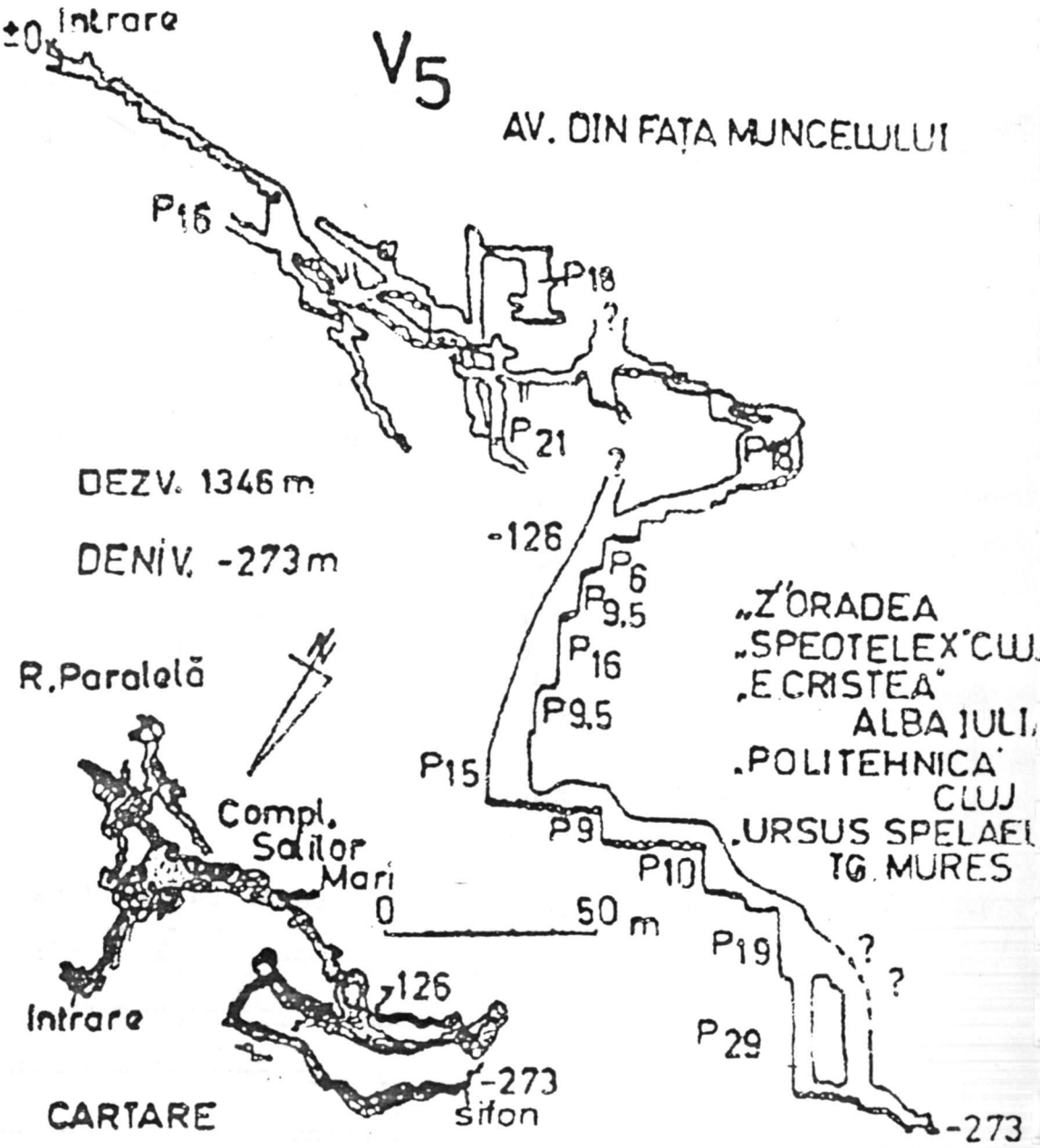

P. DAMM, R. POP, J. ZIH, G. FRĂȚILĂ, SZ. SZÜCS, C. POP, M. BOTEZ, D. POP, KATALIN PERÉNYI, P. MATOȘ, I. SZLÁNYI Z. KISS, K. MORÉH, L. KOCSIS, D. CIOCAN, M. BANC, L. FORDA, G. POPA.

kecsegtető továbbjutási lehetőség és a kemény munka ellenére néhány évig nem történt jelentősebb feltárás. Az 1991-es nagy nyári tábor alkalmával azonban az ·Aragonitos- terem (-70m) erősen huzatoló szűkületén sikerült átjutni. Ezt a gyulafehérvári barlangászok bontották addig, de rajta Pop Radu kolozsvári kutató préselődött át elsőnek. A következő napokban -126m- ig, egy nagyon szűk meanderig jutott a társaság, úgy tűnt, hogy ezt emberi erővel nem lehet leküzdeni, de ugyancsak Pop Radu egy szál fürdőnadrágban a jéghideg, iszapos kuszodában 10m igen szűk rész után egy tágas akna oldalában találta magát. Idő és követők hiányában itt maradt abba a feltárás, de még az év novemberében Pop Ovidiu szintén kolozsvári barlangásszal lejutottak -200m mélységig. A különösen nehéz körülmények innen visszafordulásra kényszerítették őket, bár a zsomboly folytatódott és kötél is volt náluk elég. 1992 nagy nyári táborában vésőgéppel próbálkoztunk a szűkületeket tágítani, de a -126m- en lévőre technikai okok miatt nem került sor. Mivel a tábor a végéhez közeledett, és eredményt még nem tudtunk felmutatni, úgy döntöttünk, hogy meg kell kísérelni a már hírhedtté vált szűk szakaszon való átjutást. Három, egyenként két fős csapatot állítottunk össze. Az első, Fratile Gigi kolozsvári kutató és én (Z.J.) a -120-as szűkületig társaink elszállították a továbbhaladáshoz szükséges felszerelést), -273m- nél egy szifont értünk el. A második csoport, Szűcs Szabolcs (nagyváradi "Z") és Pop Radu is elérte ezt a mélységet, de kerülőjáratot

nem talált. A harmadik csoport, Damm Pali és én feltérképeztük az újonnan feltárt részt. A tábor ezzel befejeződött, azóta csak két túra volt a "szűkületen" túl. Az év augusztusában Hegyessy Tamás (Bekey csoport), Perényi Katalin és én elértük a végpontot abban reménykedve, hogy a szifon-tó vize a nagy szárazság következtében apadt valamit. Bár mintegy egy méternyi vízszintcsökkenés be is következett, fölötte nem nyílt légrés. Októberben a kolozsvári kutatók átjutottak ugyan a -126m- en levő szűkületen, de az aknában lezúduló nagy víz visszafordulásra kényszerítette őket. A zsomboly további kutatása a más barlangokban történt feltárások miatt 1994- re halasztódott.

A zsomboly morfológiailag három jól elkülönithető részből áll: -40m-ig 35-40 fokos lejtése, 2-4m-es letörésekkel tagolt szűk járatszakasz található, innen tág termek és az őket összekötő szűkületek sora váltogatja egymást, míg a -126-os szűkület alatt 4-5m átmérője erősen lejtő járat (aknasor) vezet a jelenlegi végpontig. A zsomboly legnagyobb része réteglap mentén alakult, helyenként gazdag cseppkő-, aragonit-, és montmich- képződményeket találunk. Technikailag elég nehéz zsombolynak tekinthető a gyakori szűkületek, vizes kuszodák miatt. A bejárást beépitett alumínium létrák és fix kötelek (kb. 200m) segítik.

Valea Rea barlang

Nem messze a varasói zárt medencétől, a Horgas- csúcs (Cirligatele) alatt az erdőhatáron található a barlang. Több néven is említik, de az egyszerűség kedvéért Valea Rea néven vált ismertté (ez egy völgy neve, amelynek forrásvidékén található a barlang).1987-ben terepbejárás közben Valenas Liviu akkor hét éves fia akadt rá a függőleges bejáratra (kérdezvén apjától, hogy "Ilyet keresünk?"), így kapta az Adrian- zsomboly nevet a mára inkább barlang jellűgevé "átalakult" képződmény. Hamar az érdeklődés középpontjába került mint a "Boga- rendszer" egyik magasan fekvő bejárata, de a későbbi kutatások szerint a járatok egy más irányban található forrás felé mutatnak, amely 3,5km légvonalbeli távolságra és 350m szinttel lejjebb tör a felszinre.

1991-re a barlangot Damm Pali vezetésével 1200m hosszúságban -118m mélységig sikerült feltárni. Itt egy 9-10m magas, reménytelenül szűk hasadék képezte a végpontot, amely alján egy kicsit kiszélesedve egy tágasabb térbe engedett belátni, ahol nagy dübörgéssel tünt el a barlangi patak. 1993 májusában megpróbáltuk ezt az alsó részt átvésni, de a különösen kemény dolomit szálkő miatt két és fél óra múltán kénytelenek voltunk feladni a küzdelmet. A hasadék tetején egy kicsit tágabb rész mutatkozott, ide fölmászva a főte alatt 5-6m szek szakasz leküzdése után sikerült egy

"ember számára járható" hasadékba jutni. Kötél és idő hiányában ért véget ez az akciónk. Természetesen a nagy nyári tábor legsürgetőbb feladata a szükület utáni ·járatrész feltárása volt. Első leszálláskor Rose Gyuri és Elekes Balázs (BEAC) a régi rész átnézésével foglalkozott. Szücs Szabolcs és én pedig az ismeretlen részt támadtuk meg. Kb. 200m előrehaladás után egy tág szifonból előtörő bővizű patakot értünk el. Folyásiránynak lefele pár méter után mély víz állta utunkat, s bár a járat határozottan folytatódott, mégis visszafordulni kényszerültünk. A táborban aztán nagyszabású· tervekbe kezdtünk, de a többnapos esőzés elmosta lelkesedésünket (a BEAC éppen arra járó nyári túrája ezalatt ért véget, ők hazajöttek). Négy nap esőszünet után újra nekivágtunk a barlangnak: neoprénbe öltözve akartuk leküzdeni a vizes akadályokat, néhány elhanyagolható részt kivéve viselése szükségtelen, így a következő túrákon hagyományos felszerelésben dolgoztunk. A táborunk ideje alatt még négy leszállás következett (egy-egy akció 16-18 órát vett igénybe), ezek során egy kb.1km- es, jobbára vízszintes patakos járatot sikerült egy szifonig feltárni, több kerülőjáratot, oldalágat megfigyeltünk, de csak néhány bejárására volt időnk. Augusztusban és októberben ·jabb leszállásokkal az alsó végponti szifont is sikerült megkerülni, a "megtalált víz" lefelé ·jra szifonnal zárul, de fölötte egy kerülőjáratban néhány száz métert még előrejutottunk. Itt technikai okok miatt egy 3-4m széles, 10m magas folyosóból voltunk kénytelenek

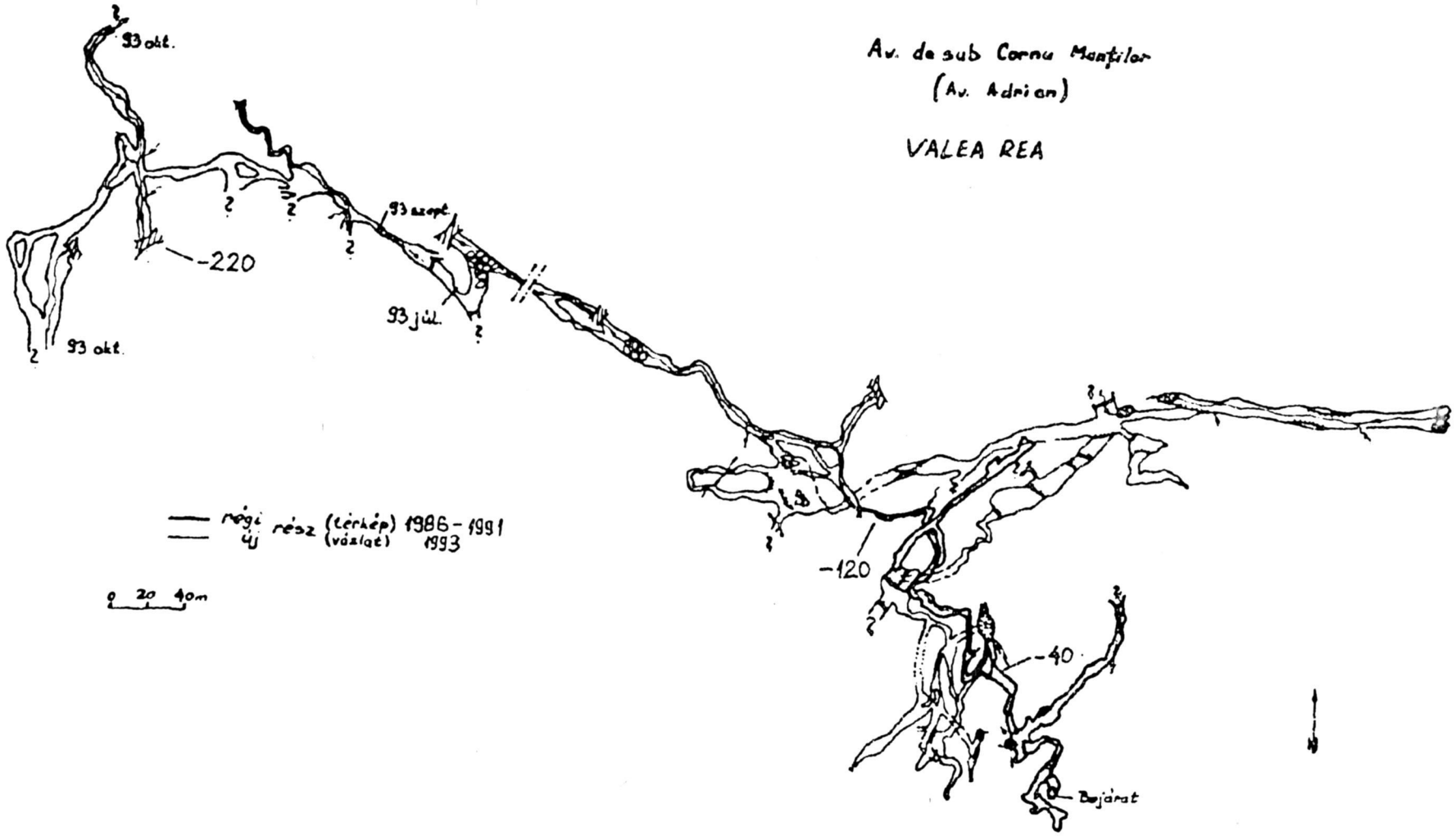
Av. de sub Cornu Mantilor
(Av. Adrian)
VALEA REA
93 okt.
93 szept.
93 júl.
93 okt.
-220
-120
-40
régi rész (térkép) 1986 - 1991
új rész (vázlat) 1993
0 20 40m
Bejárat

visszafordulni. Az 1994-es évet egy bivakos táborral köszöntöttük a barlangban, ekkor inkább tudományos vizsgálatokra és fotózásra összpontosítottunk.

A üreg a patakos barlangok összes formajegyét magán viseli. A mostani bejárati szakasz víznyelő jellegű, - vízesések, szűk járatok - míg be nem torkollik a főágba. Innen egy kb. 4m átlagos szélessége és 5-6m magasság folyosóban haladunk, helyenként ugyanilyen mérete fosszilis emelettel. Nagymennyiségű gipszkiválás, változatos formájú heliktit és aragonit található egyes részekben.

A sok szabad mászás, az omladékos zónák és a bejáratnál található szűk szakasz miatt nem tartozik a könnyen járható barlangok közé, ezért kutatása nehézkes, bejárása hosszadalmas. Az új részek térképezése alig kezdődött el, míg komplex felmérése csak bivakos túrákkal valósítható meg.

Az említetteken kívül a feltárásban Preényi Katalin (MAFC), Zima Imre ("Z"); Botez Mihai és Pop Calin (Kolozsvár) vett részt.

Zih József

TUDOMANYOS VIZSGALATOK

Az Alsó-hegyi víznyelők, és források. Az Alsó-hegy vázlatos hidrográfiai képe

Barlangkutató csoportunk évek óta foglalkozik az Alsó-hegy karsztjának kutatásával. Ezen időszak alatt mind a terepen, mind a könyvtárakban valamilyen szinten sikerült megismerekedni a feltáró kutatások tervezéséhez szükséges ezen elengedhetetlen ismeretekkel. Itt most ezen ismeretek egy részét szeretnénk összefoglalni, amelyeket a készülő Alsó-hegy túrakalauzunk írása során vetettünk papirra.

Elsőként érdemes néhány szót szólni a forrásokról. Ezeket jelenlegi ismereteink alapján két fő csoportba lehet sorolni: az egyik az Alsó-hegy Ny-i részén található, az általában nem sokkal felettük található időszakosan aktív víznyelők vizéből táplálkozó kisebb források /pl. Borz-, Szénhely-, Acskó-forrás, stb./. A másik az Alsó-hegy fő területét képező fennsíki rész É-i, ill. D-i lábánál, a Torna-, ill. a Bódva- völgyének peremén elhelyezkedő források, melyek vizüket főként a fennsíkon beszivárbott csapadékmennyiségnek köszönhetik, ott még időszakosan aktív víznyelő sem ismeretes.

A Ny-i rész és a Kis-fennsík ismert karszthidrográfiai rendszerei

A terület ezen részén néhány igen érdekesnek mondható "mini" karsztrendszer található, melyek nagyrésze biztosan felderítettnek mondható.

Az egyik ilyen a **Benebérci-viznyelő**, valamint a **Benebérci-forrás**, és **Alsó-Acskó-forrás** között vízfestéssel igazolt kapcsolat /19/. A Benebérci-viznyelő Szögligettől 2 km-re É-ra található az Acskó-völgy felett 290 m tengerszintfeletti magasságban. Vízgyűjtő területe kicsi mindössze 0,02 km² Középső triász guttensteini mészkőben kialakult nyelő a tőle É-ra levő perm-alsó triász evaporitos rétegek alkotta területen összegyült csapadékvizet nyeli el. A korábbi feltételezések szerint a víz az Alsó-Acskó forrásban kellett, hogy megjelenjen, amely tőle DNy-ra 120 m-re 238 m tszf. magasságban fakad. A forrás sokéves átlagos hozama 70 l/perc, de a mért maximum ezt jóval meghaladja 1500 l/perc. Az 1985-ben végrehajtott vízfestés során a Benebérci-viznyelőbe juttatott fluoreszcein azonban a Benebérci- forrésban is megjelent, amely a vízgyűjtőtől 100 m-re, 249 m tszf. magasságban van, és jóval kisebb hozamú mint az Alsó-Acskó-forrás. A látszólagos vízsebesség értéke az Alsó-Acskó-forrásra 43,3 m/ órának, míg a Benebérci-forrásra nézve 62,5 m/órának adódott, s e vizsgálattal a terület egy újabb bifurkációs karsztrendszerének létét sikerüét igazolni /19/. A helyzetet némiképp bonyolítja, hogy az Alsó-Acskó-forrásben jelenik meg az Acskó rét közelében található **Szúnyogos-viznyelő** általa elnyelt víz is.

Hasonló méretekkel rendelkezik a **Szénhely-forrás**, és légvonalban tőle 150 m-re található **Bükklápai-víznyelő** rendszere. Maga a nyelő ennek ellenére az Alsó-hegy egyik legnagyobb vízgyűjtőterülettel rendelkező, s ezért viszonylagosan hamar meginduló az átlagoshoz képest sokáig aktív víznyelője. Maga a Szénhely-forrás elég jelentéktelen, átlagos hozama 10-20 l/perc,, de mintegy 50 méterre tőle a meredek oldal aljában jól fejlett erősen hátravágódott árvizi kitörési hely található. Az összefügést több alkalommal is vízfestéssel igazolták /26,25/

A **Bába-forrás** **/Lakatos-forrás/** a Szádvár lábánál taláható, jelentéktelennek tűnik, azonban a forrás feletti sziklaletörés lábához vezető /általában/ száraz patakmeder gondolkodóba ejti az embert. Itt egy forrásteknő található **/Borz-forrás/**, amely csak igen nagy árvizek esetén aktív, néhány méterrel arráb pedig a legnagyobb ismert alsó-hegyi fosszilis forrásbarlang a **Borz-barlang** /lsd. általános leíró rész!/ található. A Borz forrástól nem messze a piros túrista jelzés mellett található a csekély vízhozamú, de jelentősebb árvizi hozamokkal rendelkező **Csurgó-forrás.**

Négy igen jól fejlettnek mondható víznyelő, és számos kisebb berogyás található a Bába-völgyben, melyben az országos kék túra jelzése is végighalad a Szádvár felől a Szabó-pallagi erdészház irányába haladva. Az 1., 2., 3., és 4. sz víznyelőkben kisebb-nagyobb barlangok is találhatók melyek a részletes leíró részben tárgyalásra is kerülnek. . A **Bába-völgyi-víznyelők**

hidrográfiájukat tekintve az Acskó-forrás rendszeréhez tartoznak a 4.sz. nyelő kivételével, melynek vize a vízfestések tanubizonysága szerint a Szlovák oldalon jelenik meg. A klasszikus nagy karsztrendszerek képét idézi képzeletünkbe, ha gondolatunkban végigkövetjük a víz útját a dózer-út Kis-Bene-bérci nagy kanyarulatánál található 360 m magasságban fekvő **Hangyás-nyelőbe** jutó víz útját. Ennak nagy nyelőtölcsére túlnyomórészt lankás területről gyűjti össze a vizeket, amelyek a mintegy 8 q sót felhasználó vízfestés tanusága szerint az Acskói-réten fakadó **Acskó-forrásban** jelennek meg. Ennek a kövekkel körülrakott kis forrásnak az átlagos hozama 60-100 l/perc, de az árvízi hozam itt is többszörös. A légvonalban a kettő között található a **Frank-barlang**, amelyen átfolyó patakot feltehetőleg fent említett víznyelőből táplál, s vize az Acskó-forrásban jelenik meg. Ez az egyetlen az Alsó-hegyen ismeretes klasszikus értelemben vett patakos barlang. Az Acskó forrás vize mintegy 100 méter szabad folyás után egy lefolyástalan mocsárba torkollik, ahonnan azután lassan leszivárog. Az **Acskó-réti-víznyelő** nyelőpontja ma is felismerhető, jelenleg is itt szivárog el a legtöbb víz. Hirtelen zápor, vagy hóolvadás esetén azonban a korlátozott nyelőkapacitás miatt /ami feltehetőleg a nagyfokú feltöltöttség eredménye/ a mocsár helyén egy tó keletkezik. Az itt elnyelődött víz bizonyitottan a légvonalban ide mintegy 2 km-re található szögligeti **Csörgő-forrásban** jelenik meg 190 m tszf. magasságban. Ez az Alsó-hegy D-i

kiszögellésének az úgynevezett Kis-fennsiknak az egyetlen jelentős forrása, amely a plébánia kertjében fakad, és csőrendszeren keresztül a templomtéri közkutat táplálja.

A teljesség megközelítése kedvéért érdemes megemlíteni, hogy az Alsó-hegy Ny-i, derenki szárnyának vizeit egy sor kisebb forrás hozza felszínre, melyek közül keletről nyugatra haladva a Vályuskút, a Káposztáskerti-forrás, a Kecskés-forrás, és a Szarvaskerti-forrás rendelkeznek számottevő vízhozammal.

A Szilasi-fennsík vízrendszerei, forrásai

A legkevesebb információ a erről részről van. Itt gyakorlatilag víznyelőt nem is találni, a legtöbb zsomboly a töbrök peremén található, inaktív, de még a töbrök aljához közeli barlangokban sem lehet komolyabb jelenkori vízmozgások nyomait felfedezni. Az egyetlen ilyen jellegűnek mondható barlang a Nászút-barlang ezen a területen, amely bejárati szakasz a víznyelőkre jellemző módon réteglap mentén keletkezett, s később sem találunk benne a fennsíki zsombolyokra jellemző szakaszokat. Valószínűleg ezen mássága indokolhatta intenzív feltáró kutatását is. Vizet azonban legfeljebb rendkívül nagy hóolvadások, vagy esőzések alkalmával nyelhet, a hozzá vezető patakmeder rövid, és rendszerint száraz.

A fennsiki vízrendszerekhez sorolandó, bár térben nem ott található, a **Pócsa-kői-víznyelő** amelynek vize a fluoreszceines vízfestés tanusága szerint /25/ a **Vecsem-forrásban** jelenik meg, s hasonlóképp a **Kisvizestöbri /Meteor/-**, a **Nagyvizestöbri-víznyelőbarlangok**, valamint a **Kopaszgallyoldali 4.sz /404-es/-barlang** is. Ezek víznyelő jellegükben átmenetet képeznek a Nagy-fennsiki zsombolyok, és a fent említett klasszikus értelemben vett víznyelők között.

A fennsiki barlangok inaktív volt nem akadályozta meg azonban a kutatókat a vízfestési vizsgálatok elvégzésében: 1969-70-ben a VITUKI közreműködésével az Almási-, és a Vecsembükki-zsombolyok víznyomjelzéses vizsgálatát végezték el. Először 1969 áprilisában a Vecsembükki-zsombolyba 2000 kg konyhasót, 100 kg fluoreszceint 1000 liter szalmiákszeszben feloldva jutattak több köbméter víz kíséretében. Mivel a só a megfigyelt forrásokban nem jelentkezett 1970 márciusában újabb 2000 kg konyhasót juttattak a Vecsembükki-zsombolyba, ezúttal mintegy 20 köbméter hó kíséretében. A jelzőanyagok közül először az Almási-zsombolyba juttatott fluoreszcein jelent meg az Alsóhegy északi lábánál levő **Tapolca-forrásban.** A festék a forrás egyébként normálisan száraz árvízi ágában jelentkezett olyan töménységgel, hogy azt szabad szemmel is meg lehetett figyelni. A környéken lakók szerint a festéket 1970 márciusában újra észlelni

lehetett. s ezúttal nem csak a Tapolca-, hanem a tőle Ny-ra fekvő **Andródkerti-forrás** is zöld volt /ez a forrás az év nagyrészében száraz, a festéket a tavasz nagy áradások hozták a felszínre.

A Vecsembükki-zsombolyba beadott só a nyár végéig nem jelentkezett, ekkor a víz ellenörzését abbahegyták. A márciusi sózást követően a megfigyeléseket felújitották, s a szlovákiai oldalon fekvő **Zsámány-kútnál** egy nappal a sózást követően már az eredeti kloridalapszint kétszeresét mérték. A Tapolca forrásnál kimutatott áramlási sebességeketfigyelembevéve azonban a kutatók arra következtettek, hogy a kloridiontartalom biztosan nem az egynappal korábbban beadott sómennyiség hatására növekedett meg. A torna-völgyi **Kör-kút** esetében teljesen analóg helyzet volt tapasztalható. Az áthaladási sebességet megbizhatóan csak az Almási-zsomboly - Tapolca-forrás között lehetett számolni, és ez 4-6 m/órának adódott.

A szlovák oldalon fakadó forrásokkal (melyeket itt most nem kivánunk felsorolni) kapcsolatban érdemes megemlíteni, hogy a Szilasi fennsík közel 17 km hosszú északi lábánál Keletről nyugat felé haladva közel 10 km hosszan egyetlen számottevő forrás sem fakad, míg a további két kilométeren csak három kisebb forrás, viszont a hegyláb ezt követő alig 5 km-es szakaszán nagy vízhozamú áradásos karsztforrások egész sora tör felszínre köztük a fent emlitett néhány is.

A magyar oldal forrásai közül még nem emlitettük a **Kastélykerti-forrást**, amely Tornanádaska községben 180

m tszf. magasságban fakad, közelében két kisebb inaktív forrásbarlangocska kisretében /Kastélykerti 1., ill. 2.sz barlangok/, az ettől DNy-ra fekvő melegvizű **Lótusz-forrást**, és a nagy árvizi hozamokat /kb. 20-25000 l/perc/ mutató **Pasnyag-forrást**. A legjelentősebb, mindeniki által közismert **Vecsem-forrást** már a Pócsakői-víznyelővel kapcsolatban említettük, amelynek normál vízhozama a mérések szerint 1000-1500 l/perc.

AJÁNLOTT ÉS FELHASZNÁLT IRODALOM

Szenthe I.-Czakó L./1976/: /a Frank-barlang kutatásáról/ - MKBT Beszámoló p.286.

Bajomi D. /1971/: Jelentés a VM BKCS 1971. évi zsombolykutató táboráról - Tájékoztató 1971/6 p.15

szerk.:Kósa A./1992/: Zsombolyatlasz

Sásdi L./1990/: Az Aggtelek-Rudabányai-hegység karsztjának földtani fejlődéstörténete - Karszt és Barl. 1990. I. p.3.

Hazslinszky T. /1967/: Adatok az Alsó-hegyi források ismeretéhez - Karszt és Barl. 1967 I.-II.p.33

Dénes Gy. /1965/: Az Alsó-hegyi Torna-völgy forrásai - Karszt és Barl. 1965. I. p.11.

Szilágyi F.-Sásdi L. :Víznyomjelzéses vizsgálatok azAggteleki Karszton - Karszt és Barl. 1986 I. p.33

Szentes Gy./1964/: A Bódvaszilas-környéki karsztterület genetikai kérdései - Karszt és Barl. 1964. I. p.21.

Hazslinszky T. /1974/: Az Alsó-hegy vázlatos vízháztartási mérlege - Karszt és Barl. 1974.I.p.11

Sárváry I./1971/: Víznyomjelzés az Alsó-hegy zsombolyaiban - Karszt és Barl. 1971. I. p.25.

Hazslinszky T. /1965/:Az északborsodi Alsóhegy karsztjának néhány hidrográfiai kérdése - Hidrol. Közl. 1965. 6.sz.p.259., ill. Karszt és Barl. 1965/II. p.68.

Dénes Gy./1960/: Beszámoló a VM BKCS 1959. évi munkáiról - Tájékoztató 1960 jan.-febr.

BEAC /1992/: Barlangnapi Tájékoztató - MKBT 1992

Dénes Gy /1963/: Az Alsó-hegy karsztjának hidrográfiai viszonyairól - Tájékoztató 1963/9 p.163.

Szenthe I. /1971/: Vízföldtani vizsgálatok a Vecsembükki-zsombolyban - Karszt és Barl. 1971/II. p.57.

A Nyugati-Picos nagy barlangjai

(Asturia, É-Spanyolország)

A MAFC Barlangkutató Csoport néhány tagja 1993 nyarán részt vehetett az Oxford University Caving Club (O.U.C.C.) barlangkutató expedicióján amely a Picos de Europa fennsik nyugati szárnyának nagy rendszereinek felderítésére irányult. Az OUCC ilyen expediciókat már több mint tíz éve rendszeresen minden nyáron szervez, amelynek eredményeképp többszáz kisebb-nagyobb barlang, köztük nem egy nemzetközileg is jelentős mélységgel rendelkező vált ismerté. Munkájuk a magaszintüen szervezett karsztkutatás iskolapéldája. Az átlagosan hat hét időtartamú expediciók során a feltáró kutatások, és a velük párhuzamosan folyó térképezés és fotodokumetáció mellett nagy hangsúlyt fektetnek a terület kataszterezésére, geológiai, hidrológia, és biológiai vizsgálatok gondos végzésére. Ebbe a munkába kapcsolódhattak be kutatóink néhány hétre, s itt most szeretnénk közreadni a területről szerzett ismereteinket, elsősorban a nagyobb barlangrendszerekre, és az utóbbi évek frisebb kutatási eredményeire fókuszálva figyelmünket.

A Picos de Europa

A világ talán egyik legszebb fekvésű karsztvidéke a É-Spanyolországban a Kantábriai-hegységben található. A Picos de Europa 3 fő részre egy keleti, egy központi és egy nyugati részre tagolható az egyes összefüggőnek tekinthető fennsikokokat kettészelő

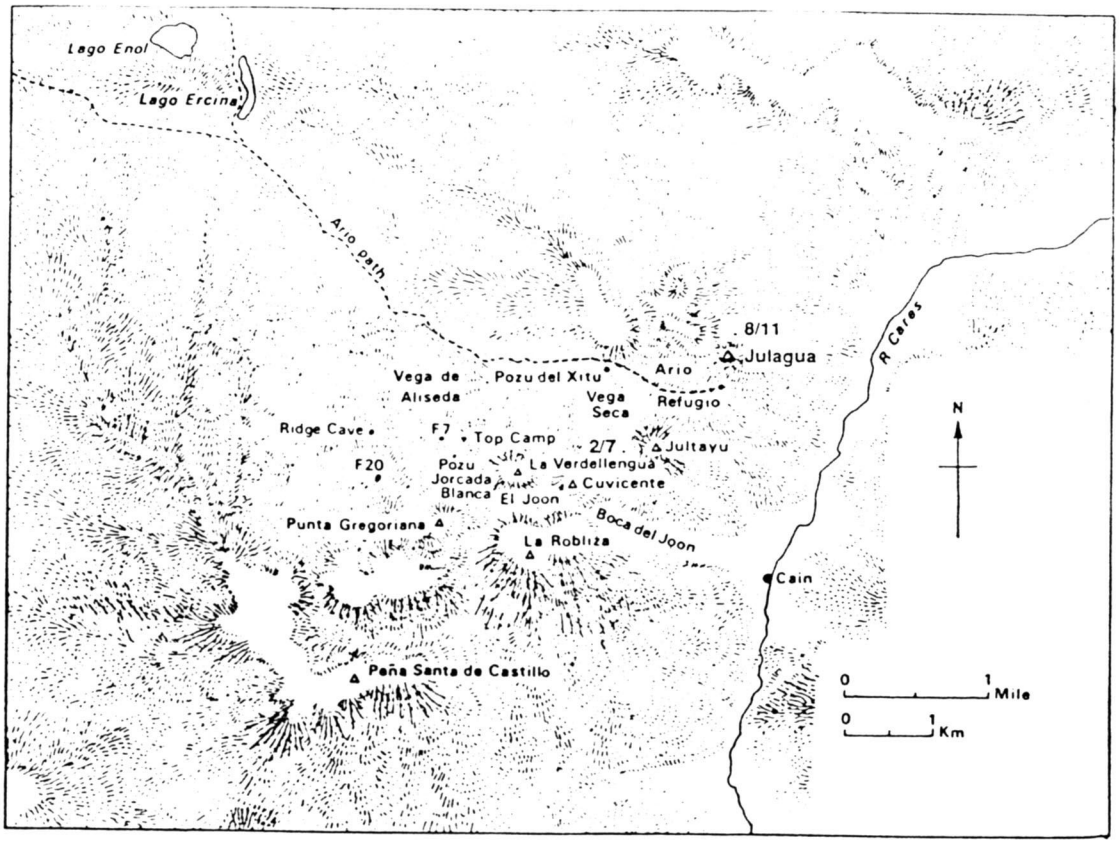

Expedition Location

Picos de Cornion, Asturias, Northern Spain

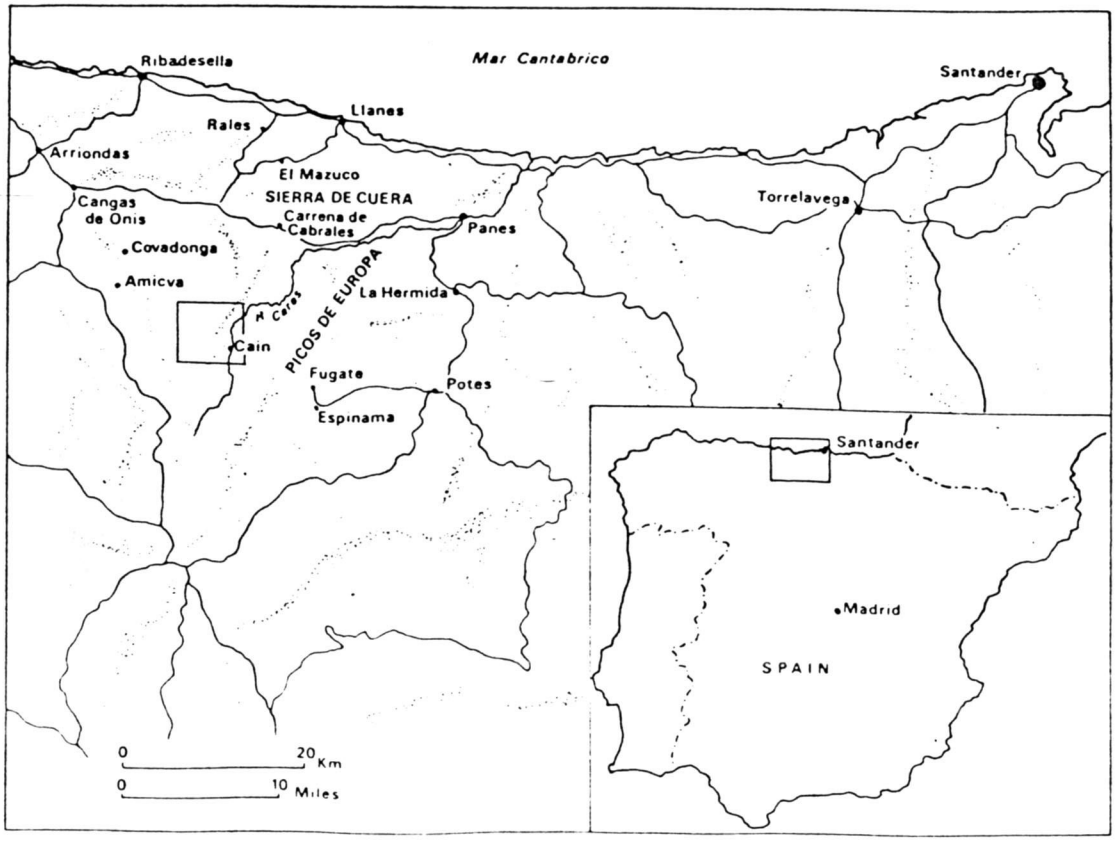

hatalmas, helyenként 1500 méter mélységet is meghaladó völgyek (*Cares*-, és *Duje*-völgyek, lsd. térkép) alapján. A hegység legmagasabb pontja a Központi Masszívumban található a Pena Vieja (2618 m). A fennsík barlangjait tekintve is a világ élvonalába sorolható, hiszen jelenleg négy barlang mélysége haladja meg az ezer métert: a legmélyebb a **Sistema del Trave** (-1441 m, Közp.-Picos - ezzel egyben a világ 5. legmélyebb barlnagja), ezt követi a **Sima 56 de Andara** (- 1169 m K-Picos), majd az OUCC által feltárt **Sistema del Jitu** (sistema del Xitu) (-1148 m, Ny-Picos), és a **Torca Urrielo** (- 1017 m Közp.-Picos). Ezen felül még jónéhány barlang található a hegység területén amely megközelíti az 1000 méteres mélységet, a spanyol és a külföldről érkezett kutatók munkájának eredményeképp, s számuk az elkövetkező években az intenzív kutatások eredményeképp feltehetőleg növekedni fog.

Az OUCC kutatásai színhelyéül még a hetvenes évek végén a Ny-i Picos úgynevezett *Valdeon Massif* nevü területét választotta, amelyet ennek viszonylagos ismeretlensége, és a Központi részekhez képest könnyű megközelíthetősége indokolt. A terület viszonylagos elhanyagoltsága ellenére is sokat ígérő volt: attól függően, hogy a barlangok a *Dobra*, vagy *Cares-völgyekre* vezetik vizeiket 1000 és 1700 m közötti potenciális mélysége volt várható az ismeretlen barlangrendszerekre.

A Nyugati-Picos

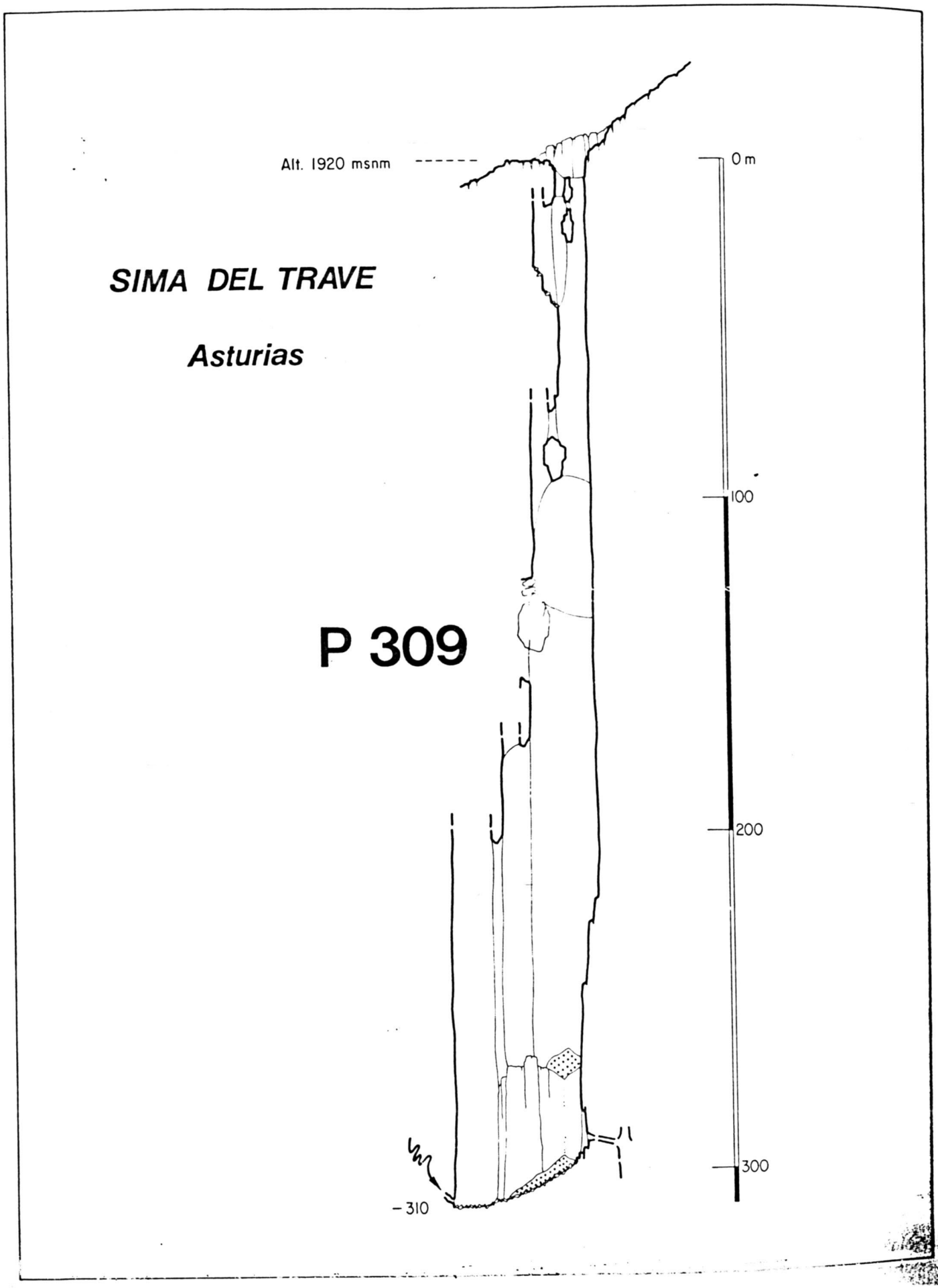
Alt. 1920 msnm
SIMA DEL TRAVE
Asturias
P 309
0 m
100
200
300
-310

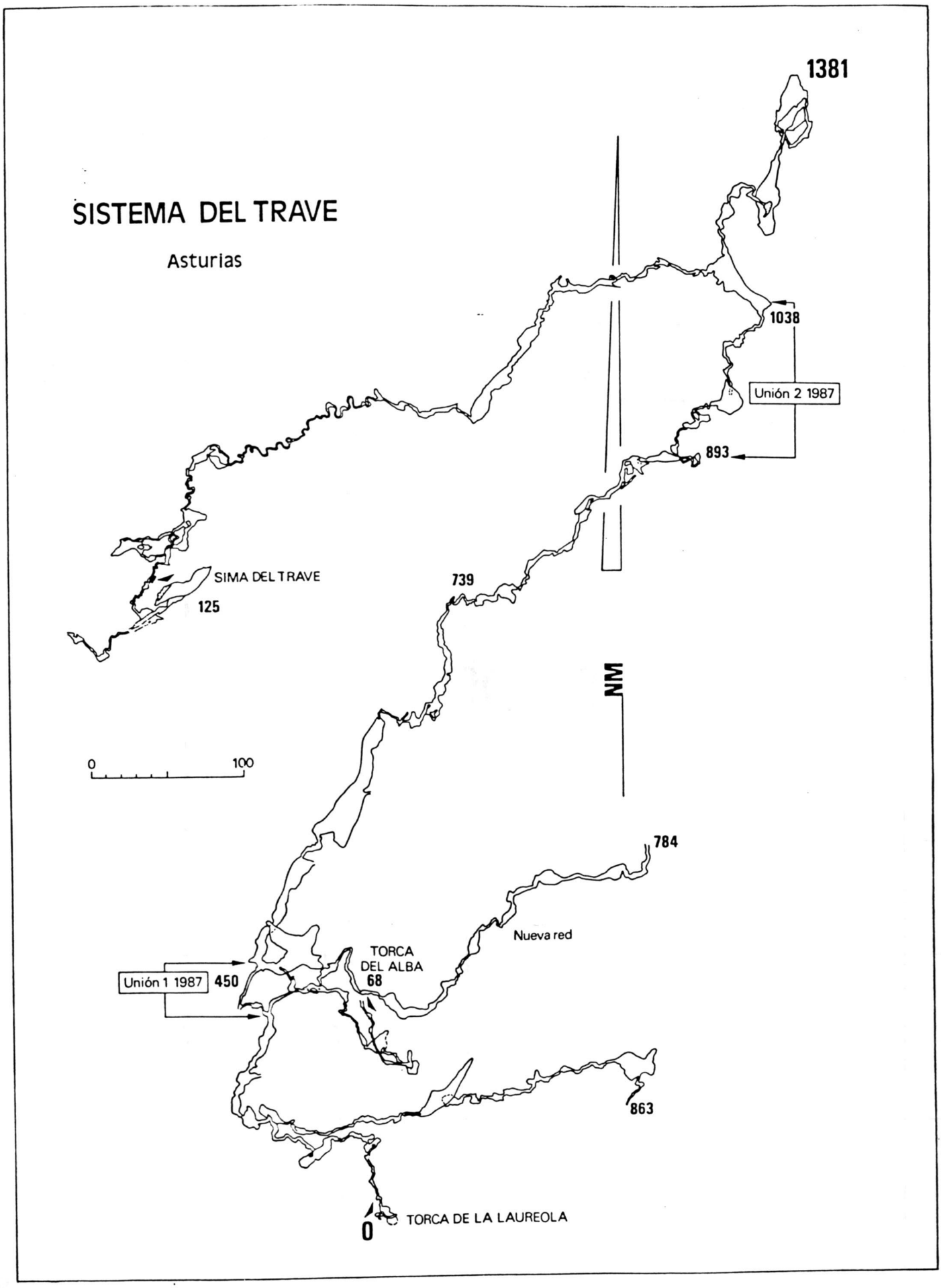
SISTEMA DEL TRAVE
Asturias
1381
1038
Unión 2 1987
893
SIMA DEL TRAVE
125
739
NM
0
100
784
Nueva red
TORCA
DEL ALBA
68
Unión 1 1987
450
863
0
TORCA DE LA LAUREOLA

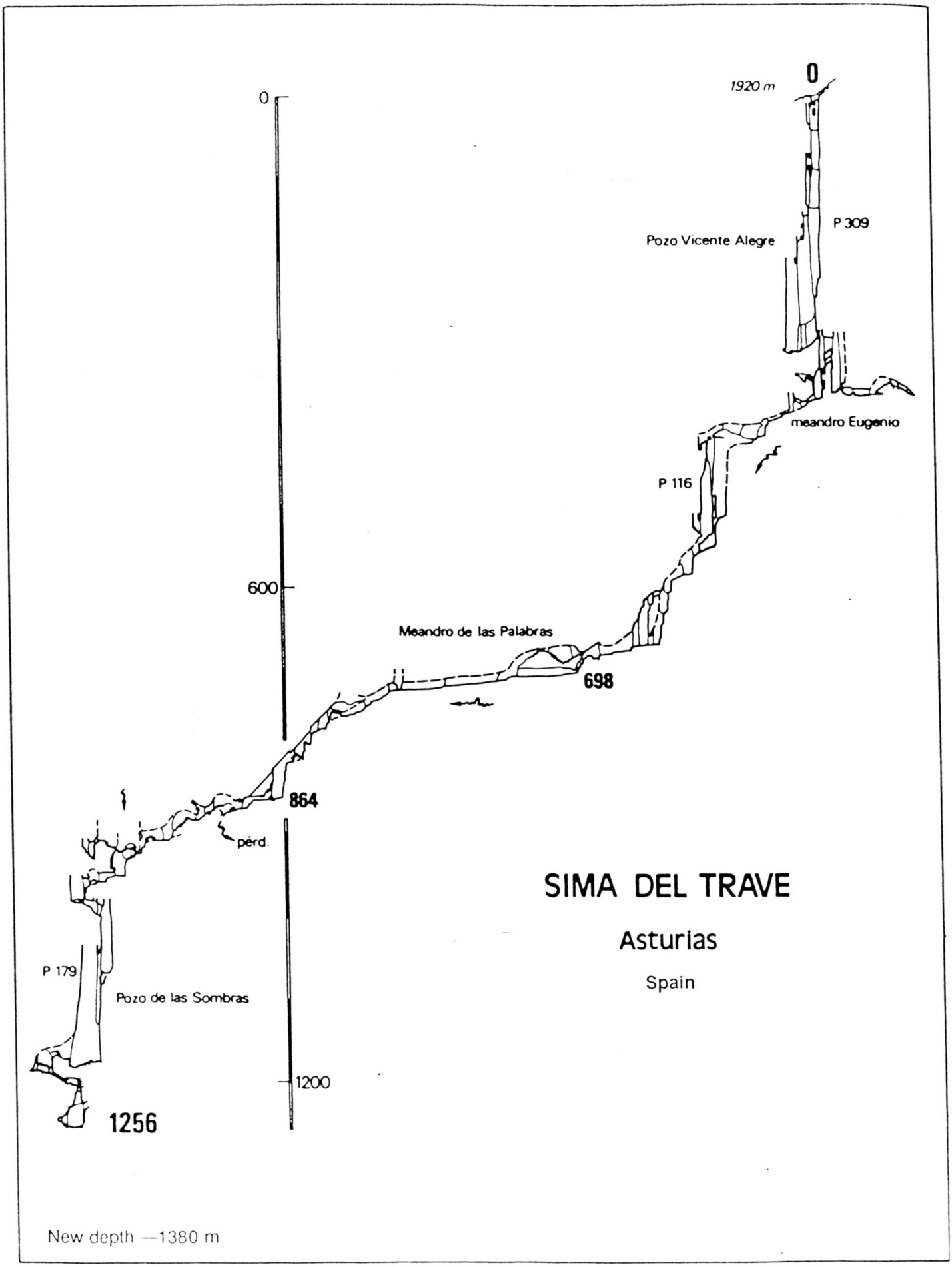
0
1920 m
0
P 309
Pozo Vicente Alegre
meandro Eugenio
P 116
600
Meandro de las Palabras
698
864
pérd.
SIMA DEL TRAVE
Asturias
Spain
P 179
Pozo de las Sombras
1200
1256
New depth —1380 m

A terület geológiája

A fennsík, hasonlóan a K-i, és Központi-Masszívumhoz meghatározóan a mintegy 300 millió éves karbon mészkövek utolagos tektonikus mozgások által deformált tömegéből van felépítve, amely mészkő felett helyenként még megtalálható az azt borító Devon homokkő. A karbon mészkövek a Picos de Europán 6-t jól elkülönithető emeletre tagolhatók (lsd.ábra).

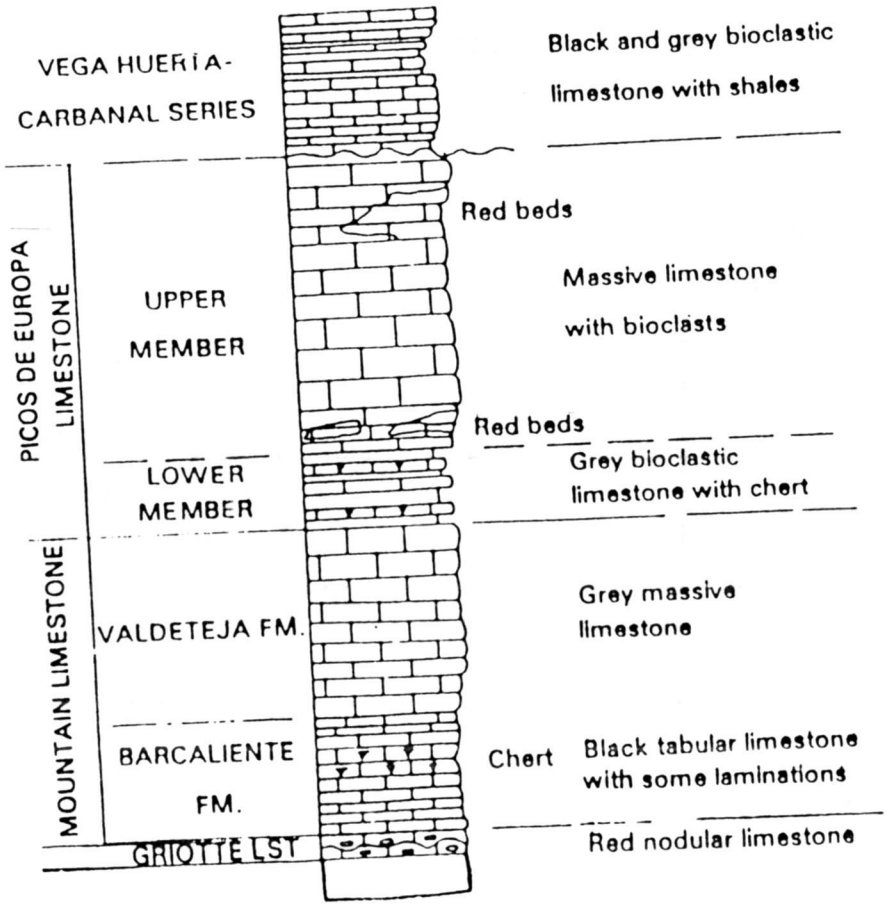

A terület korábban ismert barlangjai

Az oxfordi kutatókat megelőzően a terület feltárása csupán a nagyobb, nyilvánvaló elhelyezkedésű barlangok megismerésére szoritkozott, amelyek egy részét végül 1978 és 84 között a S.I.E. del C.A.E. (Seccion de Investigaciones Espeleológicas del Centro Excursionista Aliga, Barcelona) csoport irta össze. Kiadványukban 73 barlang leirása és térképe szerepel amelyek közül vatathatatlanul a legjelentősebb a 906 m mély **Pozu Cabeza Muxa.** Ezt a barlangot 1978-ban tárták fel a spanyol kutatók, s egy a - 600 m-es szinten található omláson, és a nagy mélységű aknák (Gran Abisu -247 m, Pozu Lueje - 102 m) leküzdésén kívül gyakorlatilag nem ütköztek akadályba a feltárás során. Ezen kívül említésre méltó még a 226 m mély **Pozu les Cuerries**, és 209 m mély **Pozu-Cemba Canalizos de Gustuteru 3**, és a 224 m mély **Pozu los Texos**, amely utóbbiban az idei tábor során a végponti szifon felett kürtőmászással reményteli kerülőjárat felderitése kezdődött meg párhuzamosan a vizfestési kisérletekkel. E barlang méretei helyi viszonylatokban is lenyűgözőek: a két párhuzamos 100 méter körüli mélységű bejárati akna egy lejtős 30-40 méter magas és széles földalatti alagútba torkollik, amelynek mélypontján egy igen jelentős vizhozamú. kisebb folyam folyik keresztül, mindkét végén felderitetlen szifonnal.

A terület kutatásával alkalomszerüen más spanyol, és külföldi csoportok is foglalkoztak az oxfordiak próbálkozásait megelőzően, és azzal párhuzamosan igy 1990-ben nem kevesebb mint 42 barlang mélysége haladta meg a 300 métert, és 27 volt az 1 kilométernél hossszabban feltárt rendszerek száma. Ekkor a legmélyebb Sistema del Jitu mellett a S.E.I.I. (Madrid) által feltárt 986 m mély **Sima M-2**-t jegyezhették fel második legmélyebbként, még a mélyégi lista harmadik helyét a szintén a fenti madridi csoport által feltárt 949 m mély **Pozo del Llastral Beta-3** bitorolta. A gliwicei SKPTTKG (lengyel) csoport által feltárt Pozu del Porru la Capilla A-11 -863 m-es mélységével a fent emlitett Pozu Cabeza Muxa melett mélysége alapján csak ötodik a sorban. A leghosszabb barlangok listáját az 18 116 m hosszú **Red de Toneyo** vezeti amelyet francia kutatók tártak fel (SCA, Carcassonne).

Az oxfordi kutatók által feltárt néhány barlang

sistema del Xitu (Pozu del Jitu, I/1)

Ez jelenleg Spanyolország hetedik legmélyebb barlangja 1148 m-es mélységével. Jelenleg már három bejárata ismeretes a rendszernek, a legrégebben ismert, főbejárata 1652 méter tengerszintfeletti magasságban a Lago Ercinatól a Vega de Ario felé vezető túristaösvény mentén fekszik. A másik két bejárat szintben lejjebb

POZU LOS TEXOS

ONIS ASTURIAS

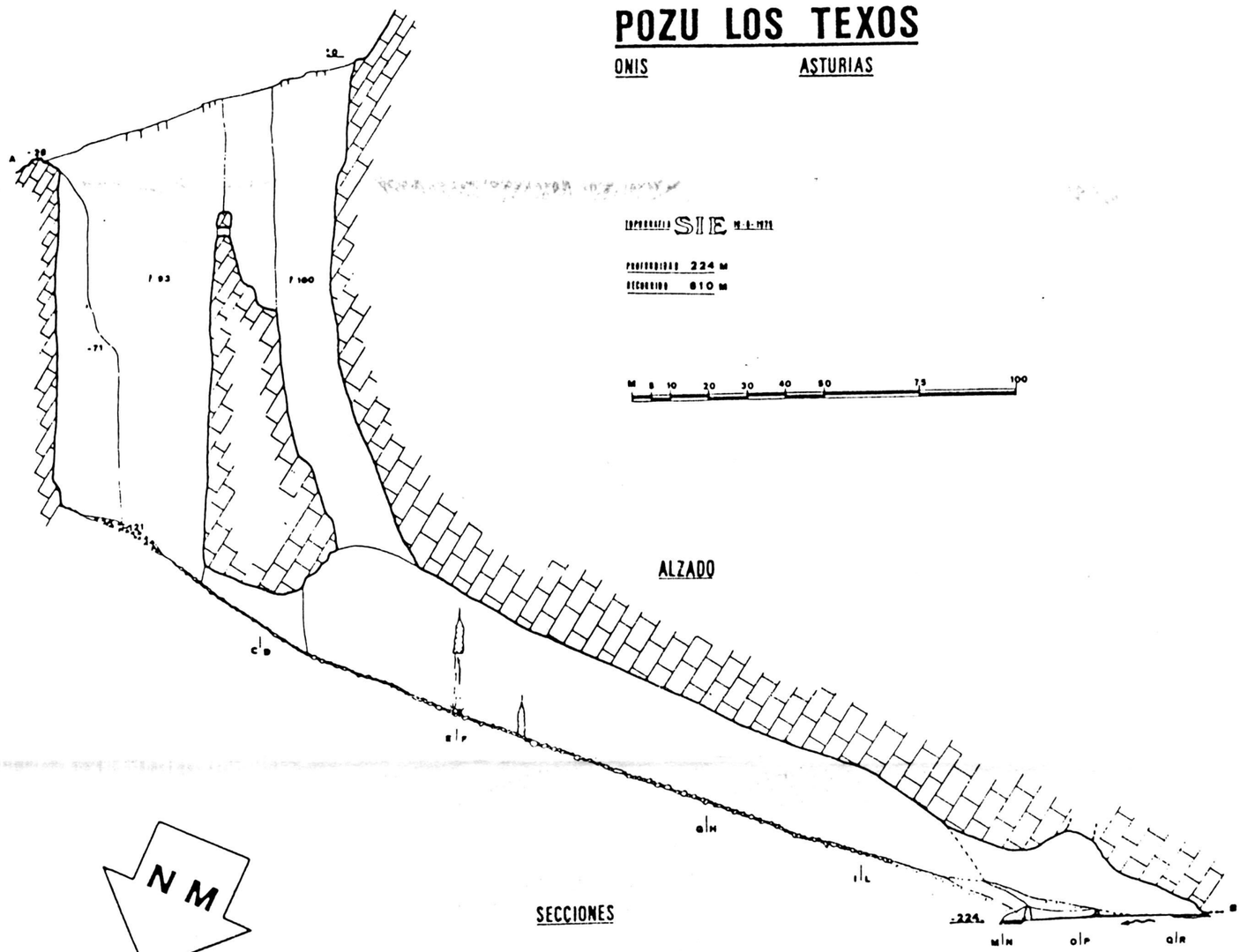

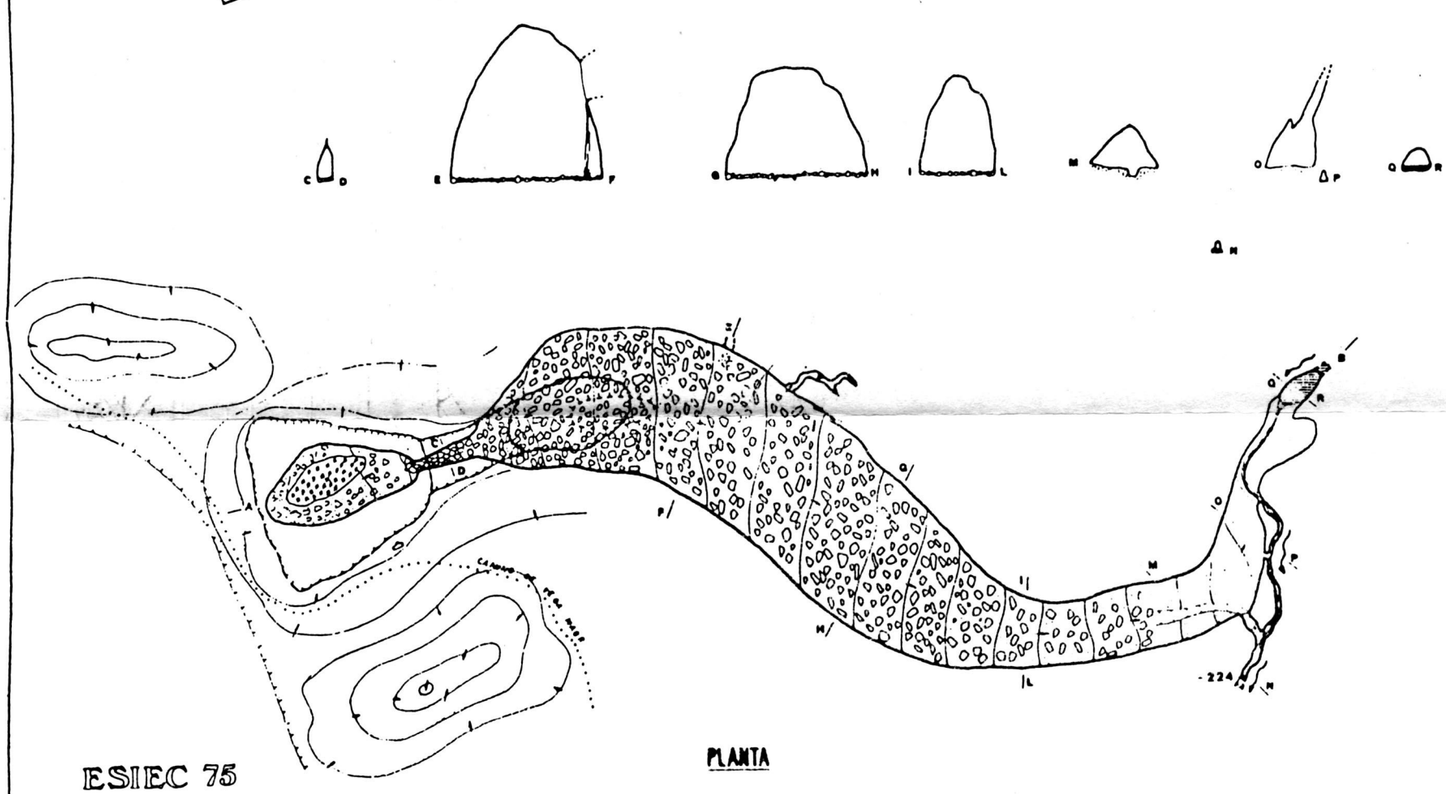

ESIEC 75

POZU CABEZA MUXA

MASSIS DEL CORNION — ASTURIES

TOPOGRAFIA S.I.E. 1984 GRAU 4

RECORREGUT 2630 M.

COORDENADES GEOGRÀFIQUES			
ESPANYOLES	1°13'47"	43°15'02"	1504
EUROPEES	4°54'57"	43°15'06"	1504
LAMBERT	500012	961045	1504
U.T.M.	343880	790325	1504

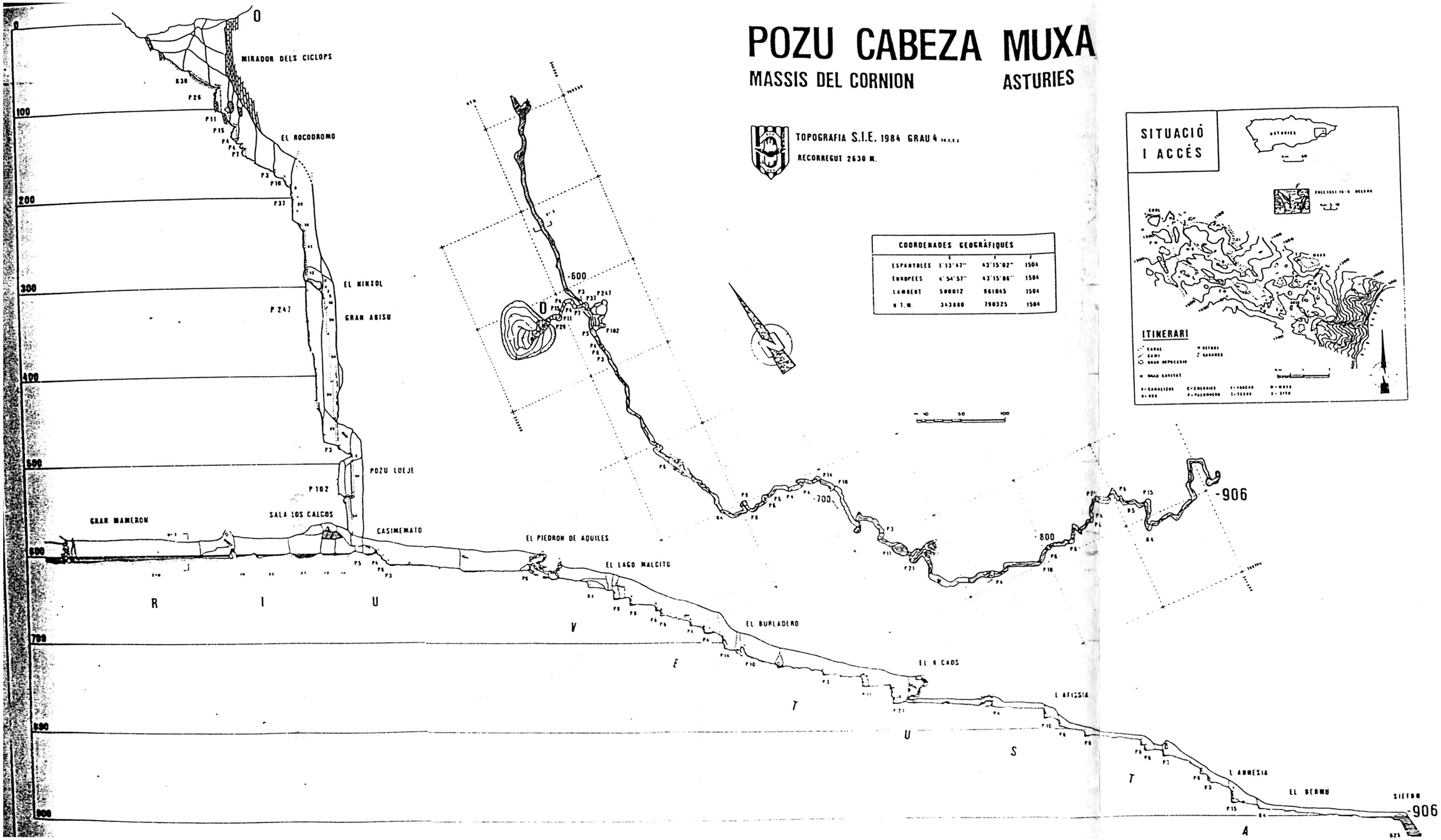

található (ezeket 1985-ben tártákl fel) a pozu la Cistra, és a pozu los Caracoles, de nem túl tágas mivoltuk miatt nem használják őket.

A barlang feltárása 1979-ben kezdődött, ekkor a kutatók a bejárati aknák után következő szűkületen átjutva elérték az első patakos rendszerhez vezető aknasort, s a vizet követve -354 m-ig jutottak, majd egy évvel később -362 m-en megtalálták az első szifont. Ekkor kezdetek a felsőbb régiokban kerülőjáratok után kutatani és még abban az évben a Teresa seria-n keresztül elérték a második aktív szakaszt a barlangban, amelyben -859 m -ig ereszkedtek még abban az évben, majd egy évvel később -1139 m mélységben elértéka a jelenlegi is végpontot képező szifont, amely 9 méter mélységig ismert.

Ebbe a barlangba számunkra is lehetőség nyílt mind a leszállásra - igaz nem a végpontig - és némi új szakaszok feltárására is. A -250 m-n lévő vizes ágig kiépítettük a barlangot, s több, összességében mint egy 500 m összhosszúságú járatszakaszt sikerült felfedeznünk. Ezek között a legérdekesebb az a rész volt,(amelyet később ők javasoltak, hogy "Budapesti hasadéknak" hívjanak, mi csak Iron mine-nak becéztük a rengeteg vastartalmú kiválás miatt) ahol a William's Bit-ből kiinduló inaktív, szűkócske, de igen huzatos meanderes szakaszon átpréselődve egy az eddig ismert aktív részektől teljesen független, annál nagyobb vízhozamú patakos rendszert találtunk, amely sajnos - 300 m környékén szifonban végződött. A továbbjutás nem

ü

reménytelen, mert több lehetőség is van a szifon előtt a felsőbb szintű kerülőjárat megtalálására. Ezt vendéglátóink is a tábor egyik legnagyobb eredményeként ítélték meg - talán nem is udvariasságból.

Pozu Jultayu (Pozo Ojo de la Bruja, 2/7)

A bejáratát még 1981-ben találták meg a bejáratát, s járták be mintegy 50 méter mélységig. Ekkor felfedezői a következő feljegyzést tették róla: egy instabil omladék öngyilkos törpék számára. Jónéhány tábornak kellett lezajlania, míg 1986-ban a csoport néhány tagja újra megvizsgálta a 2/7-est, s egy erősen huzatoló hasadékra lelvén a végponton lelkesen bontani kezdtek. Először a repedés alatti kitöltésben, majd miután az épp esedékes eső mindent visszamosott eredeti helyére, magát a szálkőhasadékot tágították. Állhatatosságuk idővel eredményt hozott, s további szűkületeket és kis aknákat tártak fel, mignem az utolsó alkalommal (már 1987-ben) a kutatók azzal tértek vissza a táborba, hogy egy legalább 40 m mély aknát találtak. Ez a barlang addig ismert képe alapján hihetetlen információnak tünt, hisz akkor már mintegy 200 méter mélységig igen szűk hasadékokkal összekötött nem túl tágas aknácskák alkották a barlangot. A Pesszimista-akna azonban 70 méter mélynek bizonyult, s csak a kezdetét jelentette egy 400 méter mély aknarendszernek. Az eddigi gyakorlattol eltérően most már nem a

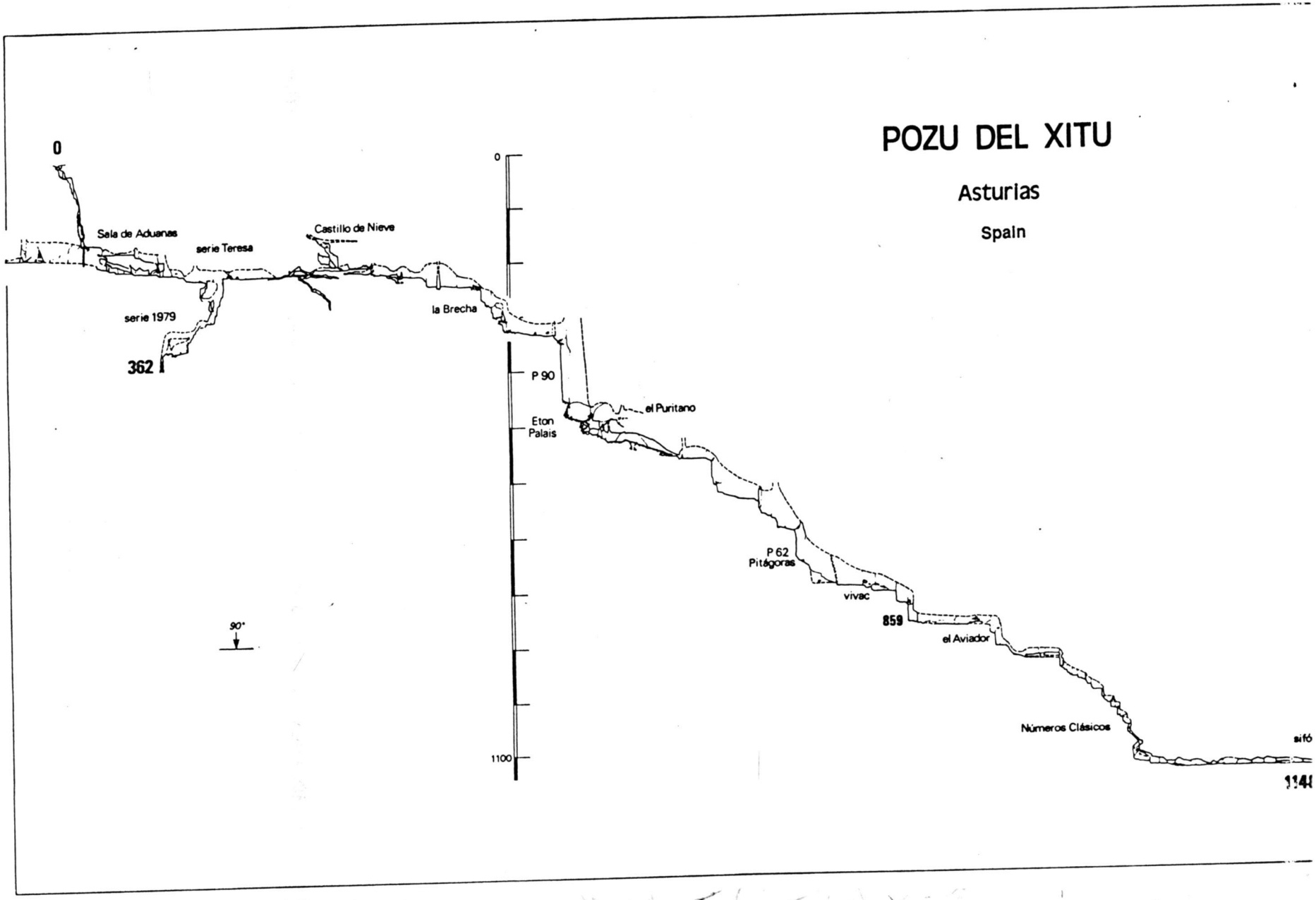
POZU DEL XITU
Asturias
Spain
0
Sala de Aduanas
serie Teresa
Castillo de Nieve
serie 1979
362
la Brecha
0
P 90
Eton
Palais
el Puritano
P 62
Pitágoras
vivac
859
el Aviador
Números Clásicos
sifó
1141
90°
1100

-59-

szűkületek átvésésének sebessége, hanem a rendelkezésre álló kötélmennyiség lett a feltárás sebességmeghatározó tényezője. A térképező és fotós túrák szorosan haladtak az elsőbejárók nyomában, ám utolérni nem birták őket. Az 1987-es tábor utolsó 2/7-es túrája, amelynek a 620 m levő First False Floor-ról kiindulva a továbbfeltárás is célja volt a kiszerelés mellett, további aknák leküzdése után közel 700 méter mélységbe jutott, ahol a víz egy 3 cm széles hasadékban tünt el. Ebből valószerűtlenül erős huzat fújt, de átbontására semmi remény nem volt. Sajnos a kiszerelés sürgőssége miatt a nem volt idő további kerülőjáratok után vizsgálódni, igy a 88-as expedició nagy dilemmája volt, hogy érdemes a 2/7-est újra beszerelni, megvizsgálni, hisz a végpont reménytelensége kézenfekvő volt. Szerencsére a folytatás mellett döntöttek, s a kis hasadék felett felmászva sáros csőszerű járatokon áthaladva valóságos csodát leltek: a kis járatokból szinte minden átmenet nélkül egy iszonyatosan nagy (legalább 120 m magas, 100 150 m hosszú) terembe lyukadtak annak kb. a fele magasságában, ahol nem messze a belyukadási ponttól egy 0,25 m3/s vizhozamú folyam csatlakozott a terembe és zuhant 50 métert. A terem neve az feltárók első benyomásait látszik tükrözni: Just Awesome (Egyszerűen Félelmetes).

Először a patak folyása mentén haladtak tovább a terem aljából, és mintegy 1 kilóméter vizes, vízszintes jellegű járatszakaszt tártak fel a végén egy omlással (Choke Druscilla). Ezt csak következő évben sikerült

277: OZU JULTAYU

PICOS I ORNION, ASTURIAS, NORTHERN SPAIN

Entrance	ordinates	1°13'48"W 43°14'00"N
Altitude		1860m
Surveyed	gth	9215m
Plan Len		7305m
Depth		811m

Discover 981
Explored 7-1992 by Oxford University Cave Club
Explorati ontinues

BCRA Gr 5b Survey
Drawn by . Monaghan, D.R. Bell and P.M. Mann
Septembe 92

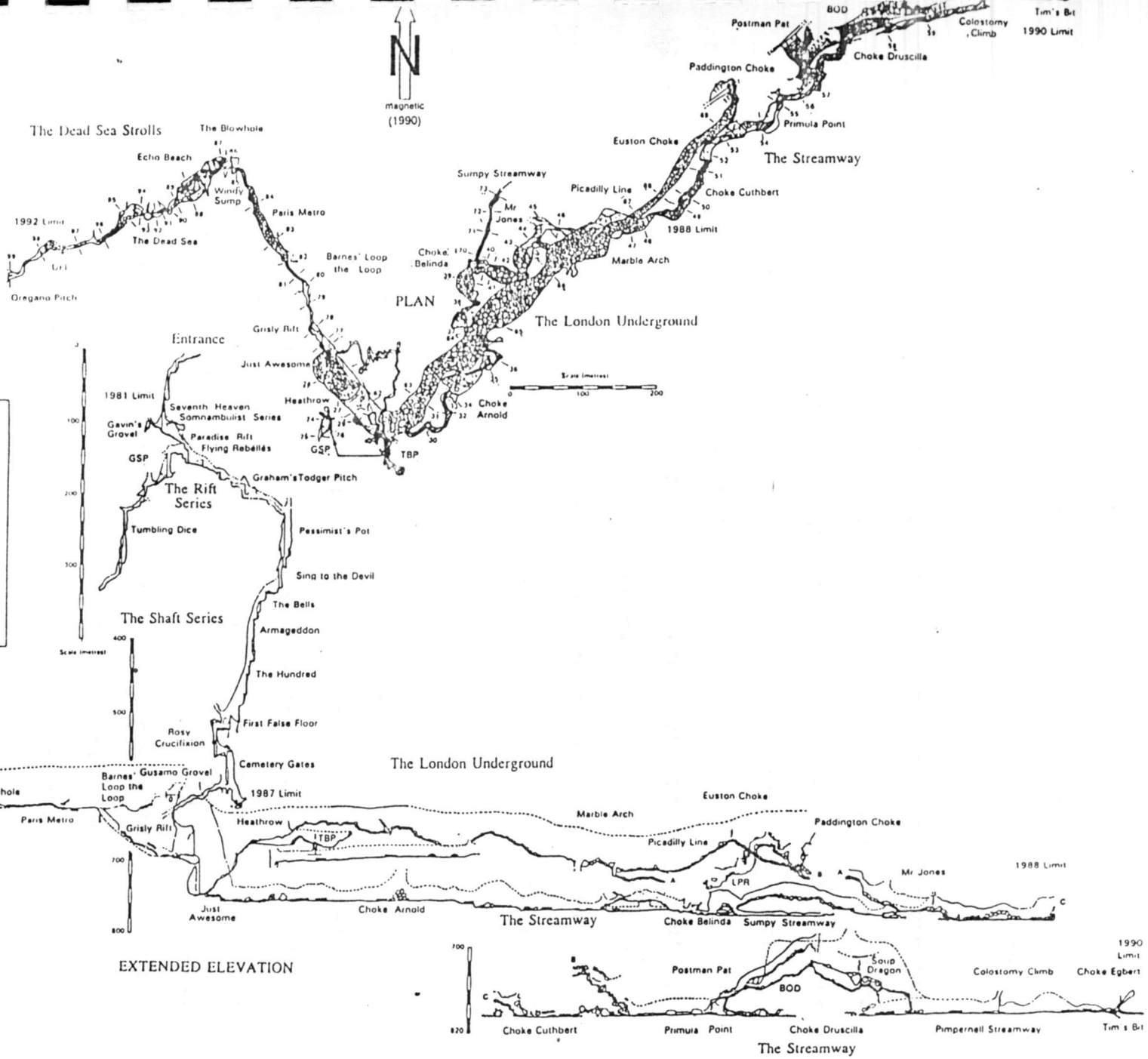

megkerülni, és feltárni a folyásirányban ma is végpontot képező Egber-omlást (Choke Egbert). Időközben az OUCC egy lengyel vendége a Just Awesome-ban a videofelvétel készítéshez használt nagyteljesítményű lámpák fényénél meglátott felfelé haladó kockázatos mászóúton felkapaszkodva felfedezte a London Underground-t (Londoni Földalatti). Ez egy hatalmas méretekkel bíró járatszint a patakos részek felett. Ennek a felfedezésnek a jelentőségét még tovább fokozta, hogy ebből jónéhány helyen vissza lehet ereszkedni a vizes járatba, s így egy száraz megközelítési lehetőséget biztosított a barlang addig csak vízben gázolva elérhető végpontjáig.

Mire az 1992-s expedíció kezdte álmait szövögetni sikerült a barlangot olyan mértékig bejárni, hogy már csak négy ponton volt további feltárásra lehetőség: a Tantalus nevű aknában, amely az Egbert omlás közelében fekvő felső járatból nyílik, s amelybe még 1991-ben többször megpróbáltak leereszkedni, de nem érték el az alját (innen ered a név), egy omladékos felmászás közvetlen az Egbert omlásnál, egy kürtő a London Underground bejáratánál (TBP), valamint a Just Awesome-ba zúduló víz eredetének felderítése tűnt még ígéretes lehetőségnek. Sajnos ez az expedíció a korábbiakhoz képest kisebb sikereket hozott a Pozu Jutayu feltárásában: A Tantalus bár 70 méter mélységbe vezetett, de ott szinte azonnal egy reménytelen omlással végződött, a TBP egy 20 méteres kürtő kimászása után csak egy 300 méter hosszú nem túl

jelentős, igaz szép cseppkövekkel díszített oldalági bevezetőjáratnak bizonyult, amely reménytelenül elszűkült a végén, míg az Egbert omlásnál levő kürtő kimászása egy omladékba vezetett, amelyből alegkisebb rossz mozdultra is televizió nagyságú kövek hullottak a kiváncsiskodók nyakába. Egyedül a patak felső folyásának felderítése hozott számottevő eredményt: itt a továbbhaladást elősegítő legfontosabb felfedezés egy igen szűk hasadékban található vízesés kerülőjáratának megtalálása volt, ahonnan már lehetővét a vált a Párizsi Metró bejárása, amelyben egy mutatós patakos járatban a víz mentén felfelé haladva egy szifont értek el. A szifontóban lévő víz szemmel láthatóan áramlott kifelé a fal alól, és felszínét huzat borzolta. A fellelkesült felfedezők a többnapos bivakolás alatt gondosan szárazon tartott aláöltözést nem kímélve rontottak a jéghideg vízbe, s járható méretűvé kalapálták a szűk hasadékot (Blowhole). A túloldalon egy mély tó állta utukat, amely felett csak a felette húzódó fosszilis járatban lehetett megkerülni. Itt több ponton is meg lehet közelíteni az aktív részt, azonban a félszifonos részekkel szaggatott végig vízben vezető utat mind a mai napig senki nem tette meg. Az aktív részek felett húzódó száraz járatba (Dead Sea Strolls) távolabb jutottak, azonban egy ponton ahol a két szint egy 20 méter mély aknával van ismét összekötve, az utolsó feltáró páros visszafordult. Az idei (1993-as) év során a barlangot nem kutatták, tekintveaz elmúlt

néhány év relative sikertelen kutatatását tekintetbe véve.

Pozu Cabeza Julagua (8/11)

Végül, de nem utolsósorban szólni kell néhány szót erről az eddig említettekhez képest nem túl jelentős méretű barlangról is. Ezt tulajdonképpen csak az indokolja, hogy az utóbbi két tábor legjelentősebb eredményét képviseli felfedezése, bár jelentősége jócskán elhalványul a korábbi eredmények fényében. Bejáratát még 1991-ben fedezték el. A barlang az 1992-es expedíció során kezdetben azon barlangászok feltárások iránti igényeit elégítette ki akik nem vágytak a 2/7-ben való többnapos bivakos túrákra, s esetlegesen egy-egy túra után még némi sörözgetésre is vágytak a barlang és a tábor között épp félúton elhelyezkedő menedékházban. Ezeket az igényeket változatossága, labirintusos részekkel összekötött nagy termei jól kielégítették, s csak egy két kellemetlen szűkület rontotta az örömet miközben jól haladt a feltárás, s az 1992-s tábor végére a barlang hossza meghaladta az 1 km-t, mélysége 141 méter volt. A -60 és - 100 méter között húzódó nagyméretű komoly reményekre jogosító járatszelvényeket lejjebb ismét aktív vizes szűk hasadékok, váltották fel. Az Wet Cheeks Rift (Vizes Pofa Hasadék) kisebb akhákon keresztül egy aktív vizes ágba (Rio de los Emfermos - a 92-es táborban kitört kisebb járvány emlékét örökíti

meg a név) vezetett, amely egy kis szifonban végződött. Felette tekintélyes méretű kerülőjárat indult, amelynek bejárására a tábor során már nem maradt idő, de a kétméteres átlagos átmérőjű járatból fújó huzat sokat ígért (Big Wind). A 93-as expedició "névadója" is ez a barlang lett, jelezve a felfokozott várakozást, de sajnos ezúttal a kutatóknak csalatkozniuk kellett: a kis patak a további mélységek helyett továbbhaladt közel vízszintesen (ez ebben a magasságban meglepetésnek számít) és a Vega Mahandi oldalában való felszínre bukkanást válsztotta. Itt sikerült a felszínről egy 20 m mély zsombolyaknán át közvetlen a vízeságba bejutni, megteremtve a lehetőséget egy klasszikus átmenőtúrára. Ezt a túrát az épp az alsó bejárat megtalálásának másnapján érkező csoportunknak volt lehetősége megtenni, s Steve Roberts az OUCC elnökének személyes vezetése mellett meg is tettük. Miután ez kiderült, már csak az alsó szakaszok egyes részeinek térképezése és fotódokumentációja maradt hátra elvégzendő feladatként, bár a nagy huzat rejtélye még nem oldódott meg, nem sikerült igazolni, hogy a szifonkerülőben tapasztalható szél a felszínről származik. A barlangnak a térképezést követő felszíni terepbejárást követően további két bejárata lett feltárva, az egyik, amelyikbe épp nekünk volt szerencsénk elsőként leereszkedni, mintegy 60 méter mélységben csatlakozott az ismert járatokba igen kényelmes megközelitést biztosit a barlang addig igen kellemetlen szűkületekkel elzárt részei felé. További

Surveyed Length: 1130m
Plan Length: 899m
Depth: 141m

Discovered 1991
Main Exploration 1992 by Oxford University Cave Club
Exploration Continues

BCRA Grade 5b Survey
Drawn by Gavin Lowe
September 1992

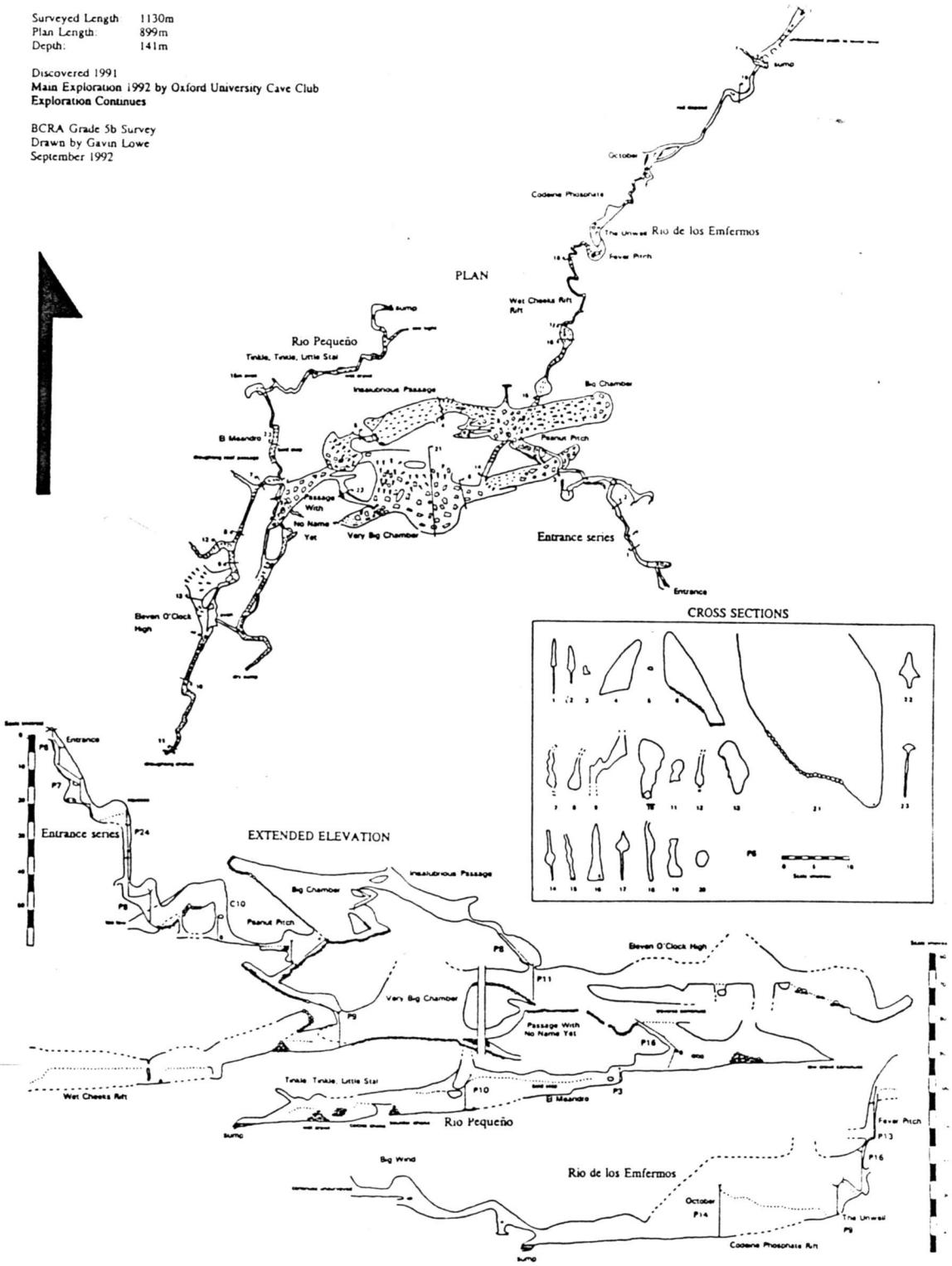

megoldandó kérdés a Big Chamber - Very Big Chamber - Eleven O'Clock High zónájának igencsak eltérő jellege, mérete a barlang többi szakaszához képest.Ezzel kapcsolatban felmerültek olyan gondolatok is, hogy ezek a részek egy a mai aktív barlangszakszoktól független keletkezésűmásik nagyobb barlangrendszer részeit képezik, amelyekből további bontásokkal van remény ezen nagy barlang feltárására (pl. a Dry Sump-nál). Bár a 92-es expedició végén úgy tünt ez a barlang talán egy felső részét képezi a közeli, több mint 900 méter mély Pozu Cabeza Muxának, talán az így csökkent remények ellenére is maradt még felderiteni való ebben az érdekes rendszerben is.

Irodalom:

M.A. ADRADOS (1980): El Cornion - Mapa-guia del Macizo Occidental de los Picos de Europa - Oviedo 1990;
D.MONAGHAM (1993): Just Awesome - *Caves and Caving 1993 Summer p.21-24.*
Ed.by G.LOWE (1991): Extremero expedition 1991 - Oxford University Cave Club, Final Report;
Ed.by D.MONAGHAM (1992): Huerta del Rey Expedition 1992 - Oxford University Cave Club, Final Report
Ed.by D.HORSLEY, U.MEAD, M.MEAD (1991): OUCC Proceedings 13. - Oxford University Cave Club 1991
SIE (1984): Resum de les campanyes espeleologiques al Cornion, Vega de Ario (1978-84) - Espeleosie 1984 (27) Desembre p.17-71.

DOKUMENTACIÓ

Térképezési munkáink

Az idei év során a készülő Alsó-hegyi zsomboly kaluzba kerülendő térképeken felül a BTI részére két megbizásos munkát is elvégeztünk, melyek eredményeit itt is közzétesszük.

A barlangok felmérése 20 m-es műanyag mérőszalag, ill. poligonzsinor felhasználásával, a BTI-töl kölcsönkapott függőkompasz, és a hozzá tartozó lejtszögmérő segitségével történt.

Frank-barlang felmérési jegyzőkönyv

Készült: 1993 augusztus 28.-29.

Felmérték: Nyerges Attila
Németh Zsolt
Zih József
Perényi Katalin

Rajzolta: Nyerges Attila
Németh Zsolt

A barlang hossza: 182,21

A barlang mélysége:

Pont	lejtszög	irány	hossz
	fok	fok	cm
00-01	- 90	-	280
01-02	- 20	252	261
02-03	- 90	-	110
03-04	- 32	188	425
04-05	- 35	105	335
05-06	- 29	172	385
06-07	- 90	-	254
07-08	- 16	109	293
08-09	- 32	176	318
09-10	- 26	146	203
10-11	- 90	-	184

11-12	+ 04	160	230
12-13	- 12	102	307
13-14	- 90	-	318
14-15	+ 02	160	225
15-16	- 90	-	222
16-17	+ 07.5	100	113
17-18	- 90	-	318
18-19	+ 04.5	118	336
19-20	- 48	051	182
20-21	- 34	026	331
21-22	- 90	-	1533
22-23	+ 07.5	102	252
23-24	+ 04	146	818
24-25	- 01.5	104	1153
25-26	+ 13.5	118	428
26-27	+ 10	141	597
27-28	- 05.5	119	890
28-29	+ 90	-	1960
26-26A	- 10.5	260	840
A - B	- 18	262	363
23-23A	+ 06.5	270	1057
A - B	- 01.5	263	622
B - C	+ 02.5	037	900
C - D	0	285	844
D - E	- 23.5	070	334

Bábavölgyi III.sz. víznyelőbarlang felmérési jegyzőkönyv

Készült: 1993 szeptember 4.-5.
Felmérték: Németh Zsolt
Torda István

Rajzolta: Németh Zsolt

A barlang hossza: 87,26 m
Vertikális kiterjedése: 11,2 m (+ 0,7 m, -10,5 m)

00-01	- 90	-	144
01-02	- 18,5	070	332
02-03	- 90	-	087
03-04	+ 06	224	260
04-05	- 11,5	083	427
05-06	0	160	174
06-07	+ 15,5	094	139
07-08	- 32	041	174
08-09	- 02	094	303
09-10	- 90	-	040
10-11	- 24	180	190
11-12	+ 14	112	257
12-13	- 03,5	144	247
13-14	- 04,5	072	135
14-15	+ 90	-	123
15-16	- 23	103	352
16-17	+ 06	032	215
17- A	+ 21	300	288
A - B	+ 90	-	142
B - C	+ 15	256	325
C - D	+ 90	-	295
17-18	- 06	154	222

18-19	+ 09	091	159
19-20	+ 03.5	224	408
20-21	- 25	035	337
21-22	- 90	-	068
22-23	+ 15.5	177	120
23-24	+ 90	-	288
24-25	- 19	112	536
25-26	- 16.5	191	1236
26-27	- 16.5	091	659

A Geldloch-Taubenloch rendszer megismerésére tett expedíció

Csoportunk tagjaiban él az igény nagyobb mélységű barlangok bejárására, megismerésére. Túráink során az egyik ilyen kiszemelt célpont az Ausztriában található Ötscher hegycsoportban található két nagy barlangrendszer, a Taubenloch és Geldloch volt. Az idei év során sajnos csak a Taubenloch részleges bejárására volt idő (1993 dec. 2.-5. között), azonban a felkészülés során megszereztük a mindkét barlang megismeréséhez szükséges információkat. A Taubenloch esetében ezt ki is tudtuk részben egészíteni személyes tapasztalatainkkal, míg a Geldloch esetében ez még a jövő egyik nagy feladata.

Taubenloch

Hossza: 4053 m
Mélys.: + 50 m, - 456 m;

A Taubenloch 15 méter széles bejárata 350 méterre északkeletre található a Geldloch bejáratától. Akárcsak a Geldloch ez is triász dachsteini mészkőben keletkezett felső szakaszában óriási termek, majd egy ehhez csatlakozó 260 m mély aknazónából áll. A kisemlősök maradványainak igen gazdag lelőhelye.

A bejárati terem utáni járat egy 50 méter magasságig felnyúló kürtőben végződik. Ha áthaladunk a Dreieckshallen egy 30 méteres letörés a barlang legnagyobb termébe a 110x70x40 méteres Melker dómba vezet amelynek alja omladékkal borított. A

Fledermausversturz (Denevéromladék) a Melker Dóm északi végébentalálható, ahol időnként több mint 1000 denevér (mi egyet sem láttunk) is össze szokot gyülni átvezet a 65x30 méter nagyságú Mitternachtsdómba. Ennek északi folytatása hamar véget ér. A vertikális illetve a meredeken lejtő járatoknak két különböző rendszere vezet a több mint 100 méter mély Hermelincshacht-hoz, amely a benne lelt állati koponyák alapján kapta nevét. Ennek aljáról nyugatra további ereszkedéseken haladhatunk tovább a Steinmandlkluft irányába, ahol délnyugatra egy szűkületen át - 397 méteren levő szifon érhető el. Északnyugatra a Marterkluft vezet tovább, amely a Steinzeitkluftba csatlakozik, amely DNy-ra kis lépcsőkkel -450 méterig vezet, északkeleten pedig egy - 294 méteren levő huzatos szűkülettel ér véget. A délre leágazó Traumland (Álomország), egy ferde aknáoz vezet, és a barlang Wendeltreppe nevű legmélyebb pontjához (- 456 m), ahol a barlangi patak egy nyílásban eltünik. Továbbhaladva az Aquarium félszifonához érkezünk, amelyen áthaladva egy emelkedő kürtőhöz érkezünk, amely nagyon megközelíti a Geldloch-Tartaros nevű szakaszát, és jelenleg a kutatások végpontja.

Ha eltraverzálunk a Hermelinschacht felett a falon vízszintesen az osztrák kutatók által nem rég feltárt fosszilis jellegű új részeket járhatjuk be, amelyekben túránk időpontján beépitett kötelek segitették a haladást egy kb. -300 m-en található szűk kuszodás szakaszig ahol mi visszafordultunk. Sajnos nincs információnk arról, hogy itt mire jutottak a kutatók.

Taubenloch kötéltáblázat

Sorszám	Aknahosz	Kötélhossz	Akna
1.	25	35	Melker dóm
1a.	32	35	Prokaustsch.
1b.	20	25	ferde lejtő
2.	110	150	Hermelinsch
vagy	11	20	
sok	9	15	
kicsi	8	10	
	13	15	
	20	30	
3.	50	60	Tropfensch.
4.	18	25	Schlüssel
4a.	9	15	Steinzeitkl
4b	15	20	Steinzeitkl
4c	15	20	végpont
5	32	40	Traumland
6.	35	45	Wendeltr.

Bagokra lebontva (berakási sorban):0.bag: 35, 35, 20
1.bag:30,30,15,20, vagy 150;
2.bag:25,60;
3.bag:45,40,15;

Összesen:435 m kötél

Geldloch

Hossza: 8194 m
Mélys.: 580 m (- 434, + 146) - 1987-es adat, azóta a felszínre vezet a + -os járat)

1. Főbejárat (bal oldali ág) és oldaljáratok a hátsó részben

A nagy bejárati száda , amelynek alján hatalmas sziklatömbök hevernek egy hatalmas lefelévezető járatban folytatódik, amelynek alját még részben nyáron is hó borítja. A jégbevonat is gyakori. Mintegy 100

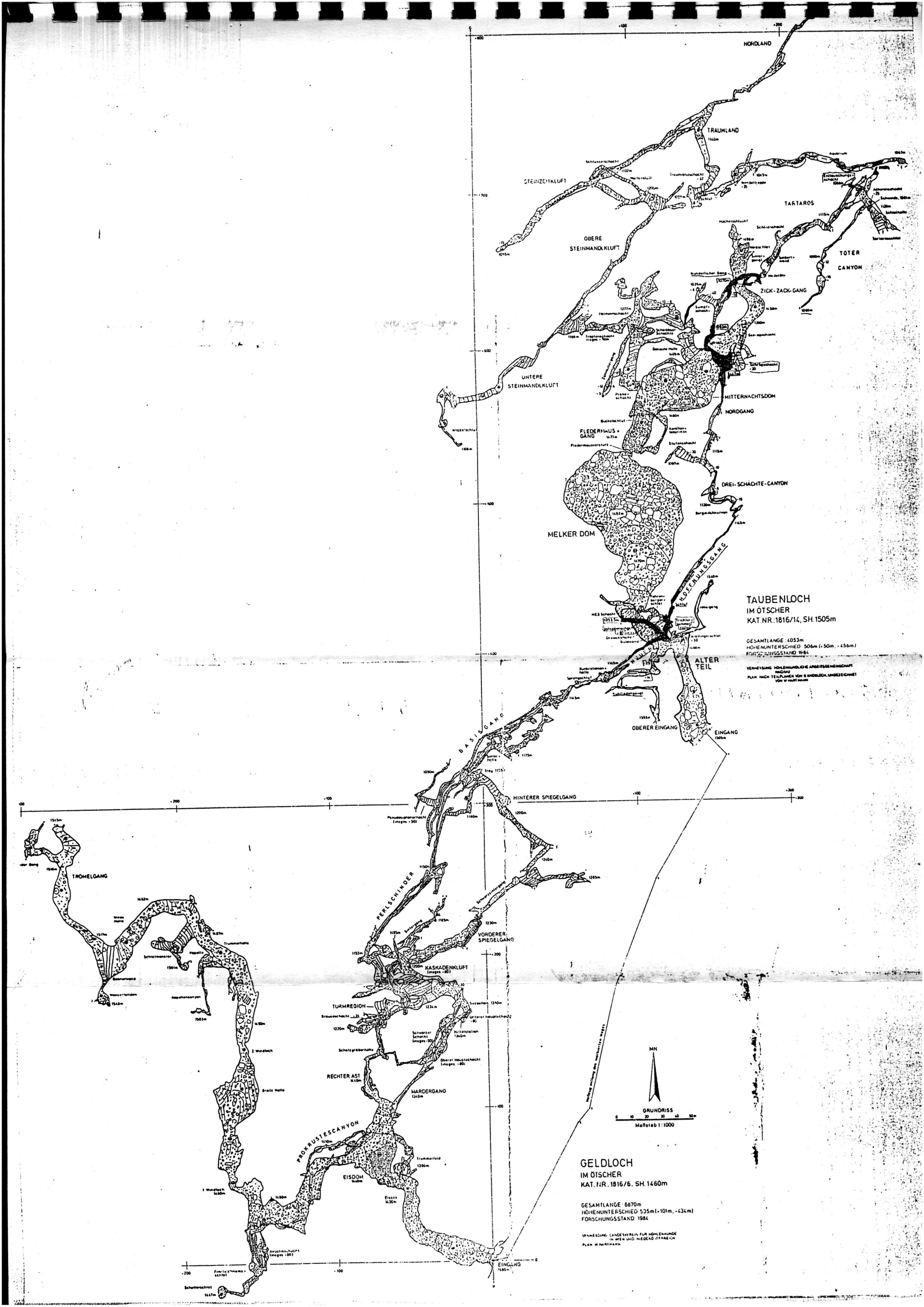

TAUBENLOCH
IM ÖTSCHER
KAT.NR.:1816/14, SH.1505m

GESAMTLÄNGE: 4053m
HÖHENUNTERSCHIED: 506m (+50m, -456m)
FORSCHUNGSSTAND 1984

VERMESSUNG: HÖHLENKUNDLICHE ARBEITSGEMEINSCHAFT WACHAU
PLAN: NACH TEILPLÄNEN VON G. KNOBLOCH, UMGEZEICHNET VON W. HARTMANN

GELDLOCH
IM ÖTSCHER
KAT.NR.:1816/6, SH.1460m

GESAMTLÄNGE: 6870m
HÖHENUNTERSCHIED: 535m (+101m, -434m)
FORSCHUNGSSTAND 1984

VERMESSUNG: LANDESVEREIN FÜR HÖHLENKUNDE IN WIEN UND NIEDERÖSTERREICH
PLAN: W. HARTMANN

meter után egy már történelmi jelentőségű vízfelhalmozódáshoz érkezünk amely a téli hónapokban be van fagyva, és ekkor jégtó névre hallgat. Hogy ez létrejöhessen a korai kutatók egy nagy gátat hoztak létre. E tó víz ill. jégtükre egykoron figyelemre méltó magasságot érhetett el (a hajdani vízállás jelölése a falon) úgyhogy annakidején az Osztrák Hegyi Szövetség egy gyalogjárdát hozott létre felette, melynek maradványai a jobb oldali falon még ma is látszanak. Egy rövid jeges kőtömbökön való felmászás után az Eisdom ba (Jégdóm) érkezünk, amely egy 50 méter hosszú és 20 méter széles terem, amelynek alsó részében a talpon egész évben jég fehérlik. A falon látható jelzések arra emlékeztetnek, hogy a jég szintje korábban mennyivel magasabban volt. A szint csökkenése különösen a legutolsó évtizedben erősödott, s a korai leírásokban szereplő jégfigurák mennyisége ma már messze nem valós.

Nyugatra a Jégdómból vezet tovább a Főjárat (bal oldali ág) amely meglehetősen nagyméretű, és az 1.Windloch hoz (Széllyuk) vezet, amely közelében az 1974-es feltáró expedíció bivakolt. (először felfelé kell haladni nagy tömbök felett majd egy rövid lemászás). Az 1.Windloch a Széles Teremben (Breite Halle) folytatódik amely a 2.Windlochhal megszakítva tovább vezet a nagyméretű folyáratban amely a Trümerhalléban szélesedik ki újra, és a Wilde Halle ba (Vad terem) vezet a Gassner wandhoz, amely tulajdonképpen egy meredek 20 méteres felemelkedés. E

felett húzódik a Trömelgang a hátsó szakaszok irányába. Ennek végén balra a Vakjárat található amely omladékban végződik. A jobboldali végponton egy barlangi vendégkönyv található, s ennek legmagasabb pontja 96 méterrel van magasabban mint a bejárat szintje.

A hátsó szakaszok mellékjáratai közül említésre méltó a Kapellen kanyon és a Schlotmonster. A Kapellen kanyon egy nehéz mászással érhető el a Trümerhalle kápolnájából, és a kisebb méretü déli szakaszokba vezet. Ennek végében egy igen szerény vizjárat van. A Schlotmonsterben egy hasonlóképp nehéz felmászás vezet 95 méterrel a talaj fölé, amely egyben 101 méterrel a bejárati szint felett van (ez a barlang legmagasabb pontja).

1987- ben már 146 méter volt a legmagasabb pont míg ma már itt valahol ki lehet menni a felszinre is,(vagy bejönni ahogy tetszik)

2. Bivak hasadék - Prokrustes kanyon - Mardergang

Az 1.Windlochnál vezet felfelé egy rövid mászóút a keskeny bivak hasadékhoz ahol egy rövid mászható lejárat vezet a Fronleichnam kürtőbe. Áthaladva az átellenső fekvésű kürtőablakon egy további rövid járatot érünk el amely a Schotterschlot hoz vezet.Fronleichnam-kürtő aljából egy rövid hasadékszaksz vezet az összesen épp 80 m mély Ahustik schschthoz amely részben lemászható, és egy vízjáratban végződik, amely omladékos és szűk, ésa végében egy 10 méter mély még bejáratlan akna van.

A Bivakhasadékba vezető mászás alatt egy omladékzónán át egy nagyon szűk lemászás a Würstel kanyonba torkollik, amely az Eden Halleba vezet (8 m akna). Ez csakhamar a 12 m mély Kletterschachtba torkollik amely mászhatóan szűk. E mászással érhető el a Prokustes kanyon. Ez a lépcsőzetes Stillen Schachtban végződik (20 m, 15 m). Kicsivel előbb 4 métert lemászva a Stufenhalléba ahonnan a kis bejárata nyílik az 52 méter mély Banderschachtnak. Ennek az aljából egy alacsony járat vezet a Seilzipferl lemászáshoz (15 m kapaszkodókötél). Innen DNy-i irányba vezet a szűk Seilzipferl kanyon, amely egy meredeken felefelé vezető hasadékjáratban végződik. ÉKre a Winkelschlufon keresztül a MArdergang (Nyestjárat) érhető el, amely a Marderschlufon keresztül kapcsolódik a Főaknák Középállomásához (Mittelstation). A déli vége a nyestjáratnak egy bizonytalan omladékzónába vezet.

3. Rechter Ast (Jobb oldali ág) -Turmregion (Toronyrégio)

Az Eisdomból északi irányba ágazik el a Jobb oldali ág, amely méreteiben nem a Főág dimenziójába tartozik. Egy rövidebb lemászás vezet itt a Schatzgraber halleba (Kincskereső-terem), ahol két folytatás található. Északra haladva egy rövid járatszakasz vezet (a talpon kenyérszerű konkréciókkal) a toronyhoz, amely egy akna amelyből víz csörgedezik be. Itt felmászva a Turmregion ba jutunk ahol szép cseppkőképződmények találhatók.

4. Hauptschacht (Főakna) - Kaskadenkluft (Vízeséshasadék)

A Kincskereső teremből egy szűkebb kanyargós járat az összesen 80 méter mély Főakna fölé vezet. 8 méterrel a beszállás alatt megosztható, majd egy újabb 5 méteres ereszkedéssel egy aknahíd érhető el. Ezen a módon lehetséges kitérni az aknába csatlakozó vízjáratból folyó víz útjából. Erről a sziklahídról 50 métert ereszkedhetünk egy kőzettömblépcsőre. Innen egy 17 méter mély Lejtszakasz vezet az akna aljára (a falon a Hamburger testvérek kézjegye látható 1907-ből. Innen a sok lépcsővel megosztott Schwarzenschacht (Fekete-akna) húzódik, majd egy 5 méteres aknával folytatódik, amelyből egy meredeken ereszkedő hasadékjárat indul, helyenként szép cseppkőképződményekkel, ez a közepéig lemászható, ahol a mélyen bevágódott kanyonja a Főaknából érkező vízjáratnak folyik. Innen egy 80 méteres szabad ereszkedés következik a nagyméretű alsó Főaknában (Unterer Hauptschacht) a Seebalkonig (- 200 m), ahol az addig az aknafalon csörgedező vizek egyesülnek. Innen egy 30 méteres ereszkedés vezet tovább egy nagyméretű vízeséses hasadékban, amelynek magasabban fekvő részében találhatjuk az 1953-as salzburgi expedíció bivakját. Innen a folytatás nélküli, vízelvezetőként funkcionáló Brauseschscht érhető el. Maga a Kaskadenkluft átlagosan 60 fok lejtéssel további 80 métert ereszkedik, amelyben 5 ereszkedős szaksz van. A Kaskadenkluft legmélyebb

pontja a Mühlhofer hallában van (-310 m) ahol a patak újra becsatlakozik, majd egy járhatatlanul szűk hasadékban vezet tovább.

5. Perlschinder (gyöngynyúzó) - Spiegelgang (Tükörjárat) - Hoffnungsgang (Remény-járat)

A Mühlhoferhalleból vezet tovább a Perlschinder helyenként kellemetlenül szűk járata a Vályúkhoz (Troges). A Perlschinder középső részéből egy rövidebb felmászással egy magasabban fekvő cseppköves járatszakasz érhető el. A nagyméretű összekötettése a Kaskadenkluftnak a Vályukkal a Spiegelgangon keresztül érhető el. A Spiegelgang kezdete a Kaskadenkluft középső részében fekszik és meredeken felfelé vezet. Egy rövidebb szűkület köti össze a Schwarzsinterganggal (Feketecseppkő járat), ahonnan a meredeken lejtő hátsó Tükörjárat érhető el, amely meredeken lefelevezet a Vályúban (40 méter kötél kell). Innen egy rövid elmászással érhető el a Basisgang, amely DNyi irányban a Pseudosiphonschachtes (Álszifon aknák) bejáratához vezet, amelyeket a Perlschinderből kiinduló szűk, annak aljából vezető járatokon át is elérhetünk. Pseudosiphonschacht egy 20 méteres ferde lejtővel kezdődik, melynek végéből 32 métert függőlegesen ereszkedhetünk. Itt egy szűkebb patakos kanyont érhetünk el amely csakhamar egy járhatatlanul szűk, vizes járatban végződik. Ez a Szifonnak is mondott rész volt az 1953-as expedíció által elért legmélyebb pont,

amelyet akkor 432 méternek tartottak, azonban csak 370 méter mély az 1982-es felmérés szerint.

A Basisgang kényelmetlenül szűken északkeletnek folytatódik, majd nagyobbá válik, és kapcsolódik a Hoffnungsganggal (Reményjárat), amely a Vályuk aljától egy nagyobb méretű járaton át is elérhető. A Sinterhallébanis van egy elágazás, amelyen felmászva egy a Hoffnungsganggal párhuzamos folytatás érhető el. A Hoffnungsgang végéig jutott el az 1953-as expedició. Az ennek végén található erősen huzatoló szűkületet robbantották ki 1982-ben, hogy járható mérettel vezessen a folytatásba.

6.Neuer Hoffnungsgang (új Reménységjárat), Tartaros

A Sprengschluf (Robbantott szűkület) vezet a Konkretionen halleba, amely az északi falán látható valamikről kapta a nevét. Az innen továbbvezető szűk Neue Hoffnungsgang a Trichterkammerba (Tölcsérkamra) vezet, amelyből a 80 méter mély Schuppenschacht nyílik, és kisebb megszakitásokkal tart a mélybe. A kísérő vízfolyás itt eltünik a fenék omladékban.

A Tölcsérkamrából tovább haladva a Neue Hoffnungsgangban hasonló magasságban, és hasonlóan szűken egy kisméretű meanderező kanyonhoz a Bergmilchkurvenhez (Hegyitej kanyarok). Ez a 15 m mély Egérfülaknában végződik (15 m), amely az első tagja a kiszélesedő Három akna kanyonnak. A második letörés 6, a harmadik 10 méter mély. Ennek az alján a vízfolyás amely a Bergmilchkurven és a Három akna kanyonban

kisért minket most egy járhatatlanul szűk hasadékban tünik el. A továbbvezető Nordgang (északi járat) előtt nyilik a 35 méter mély Stufenschacht bejárata, amely három kisebb függőleges, meredek lejtős szakaszokkal összekötött részből áll. A Nordgang egy magas szűk járatként megy tovább a következő Kletterstelle (Mászóhely) nevű részhez amely a ragacsos 20 méter mély Schragschaftban végződik. Nem sokkal ezután Sumpschacht (Szifonakna) nevű rész következik. Ez jó 50 méter mély, amelynek első 15 métere egy ferde szakasz, amelyet egy kisebb átmérőjű akna követ. Ennek alján két kisméretű horizontális folytatás található és egy 8 méter mély folytatás nélküli akna, amelynek alja 1026 m tengerszintfeletti magasságban (-434 m) a Geldloch legmélyebb pontja.

Az első 10 ferde méter után a Szifon aknában egy nehéz harántolással érhető el egy rövid járat, amely a 12 méter mély kis Schragschachttal egyesül a Wunderlichen Gangban (Csodálatos-járat). Ez az egyik legszebb része a Geldlochnak. A cseppkövek és konkréciók mellett állitólag itt hidromagnezit kiválás is található.

Innen a Nadelöhr szűkülete vezet tovább amely a 10 méter magas Seiberlwandban folytatódik (biztosító kötél szükséges), s innen egy meredeken emelkedő megnagyobbodó járat található. Ebből az emelkedő hasadékjáratból jobbra egy jó 20 m hosszú, 6 m széles meglehetősen magas Schlothalleba (- 340 m) érkezünk. Ennek az alsó részéből a sziklatömbök között az

Enttauschungschachtba mászhatunk le. Ennek felső lépcsője 15 m mély és kötél szükséges bele. Itt egy rövidebb szűkületben folytatódik, amelyen át egy 8 m mély mászható aknába jutunk, amely az alsó lépcső. A Schlothalle felső részéből indul a Tartarosschlot, ez mintegy 70 fokos szögben emelkedik 5 10 méter széles, bevilágithatatlanul magas.

A Tartarosschacht mellett keletre épp 10 méter magasból egy patak csörgedezik egy kis kanyonból, az Acheron, és a teremben a blokkok között az Acheronschachtban tünik el. Itt 25 m ereszkedés után két sziklák között nyiló kis aknához érkezünk, amelyek közül a keletiben tünik el az Acheron vize, ez 8 m mély. A nyugati akna 7 m mély, vakon végződik, le-, ill. átmászható, a túloldalán a Tote Canyon található, amelyben két kisebb akna (12 és 16 m mély). Ennek vége 410 méter mélységben járhatatlanná szűkül.

Geldloch *kötéltáblázat*

Sorszám	aknahossz	kötélhossz	akna
1.	10	10	Kincskereső
2.	80	100	Ob.Haupt.
3.	50	60	Fekete akna
4.	5	8	
5.	80	100	Unt.Haupt.
6.	30	40	Seebalkon
7.	80	100	Kaskadenkl.
8.		40	Vályu
8a	52	60	Alszifon
8b	80	100	Schuppensch
9.	15	20	3akna kany.
10.	6	10	3akna kany.
11.	10	15	3akna kany.
11a	30	40	Stufensch.
11b	40	50	Sumpsch.

12	12	15	Wund.gang
13	25	30	Acheron
14	12	15	Toter can.
15	16	20	Toter can.

Bagokra lebontva : (berakási sorrend)

1.bag: 60,100,10
2.bag: 40,100,8
3.bag: 100,60
4.bag: 20,15,30,15,10,20
összesen:588 m kötél

Kirándulások a szomszédos országok barlangjaiba

Barlangkutató csoportunk a Műsorfüzet szinvonalának emelése szándékával még a tavalyi évben sorozatot indított, amelynek célja a szomszédos országokban található, akár egy hétvégi túra során felkereshető látványos barlangok leirása. Ezt a dokumentációs anyagot itt most a megjelenések helyét felsorolva újra közzétesszük, melyet az egy helyen való fellelhetőség kényelme, és az A/4-es, vagy A/3-es formátumban itt megtalálható térképek nagyságrendekkel használhatóbb volta indokol.

1. Torda István - Nyerges Miklós: Kirándulások a szomszédos országok barlangjaiba 1.rész: A Hoanca Ursicarului - Műsorfüzet 1992 júl.-szept. p.16.-17.
2. Nyerges Miklós: Kirándulások a szomszédos országok barlangjaiba 2.rész: Stanul Foncii - Műsorfüzet 1992. okt. p.10.-11.
3. Nyerges Miklós: Kirándulások a szomszédos országok barlangjaiba 3.rész: Pestera Neagra de la Barca - Műsorfüzet 1993 jan.-febr. p.7.-8.
4. Nyerges Attila - Nyerges Miklós: Kirándulások a szomszédos országok barlangjaiba 4.rész: Barázdálás-zsomboly - Műsorfüzet 1993 márc.-ápr. p.8.-9.
5. Nyerges Miklós: Kirándulások a szomszédos országok barlangjaiba 5.rész: Zapodie-barlangrendszer - Műsorfüzet 1993 máj.-jún. p.8-10.
6. Németh Zsolt - Nyerges Miklós - Torda István: Kirándulások a szomszédos országok barlangjaiba 6.rész: A Barát-, és az óriás-zsomboly - Műsorfüzet 1993 júl.-aug. p.10.-13.
7. Bajna Bálint - Nyerges Miklós: Kirándulások a szomszédos országok barlangjaiba 7.rész: Avenul din Sesuri (Fennsiki-zsomboly) - Műsorfüzet 1993 nov-dec.

BARLANGTÚRÁK A SZOMSZÉDOS ORSZÁGOKBAN

A fenti címen egy mini-sorozatot szeretnénk indítani a Műsorfüzetben, melynek keretében az országhatáron túl fekvő - elsősorban Erdélyben és Szlovákiában, de néhány óra autózással elérhető nagy barlangokra szeretnénk ráirányítani a figyelmet. Ezek a barlangok a legtöbb esetben jórészt ismeretlenek a hazai barlangászok előtt, irodalmuk szegényes, térkép róluk alig hozzáférhető, ha van.

1. rész: A HOANCA URSICARULUI BEJÁRÁSI ÚTMUTATÓJA

Megközelítés: személygépkocsival dr. Petru Groza-n keresztül egy Baita nevű (Rézbánya) faluból 18 km-es szerpentin vezet fel a Virtop hágóba (aszfaltút). Itt az Alba és Bihor megye határát jelző táblától É-i irányban az útról jól megfigyelhető kis hágóba felkapaszkodva, rögtön az első jobbra lefelé induló völgyben mintegy 80 méter szintet veszítve annak jobb oldalán találjuk meg a barlang bejáratát.

A barlangot nem túl régen fedezték fel, mélysége kb. 280-290 m. A -200 m-es szintig rendkívül omladékos (járattalpon található nagymennyiségű törmelék), ezért bejárását csak kis létszámú, gyakorlott csoportoknak ajánljuk.

Magyarázat a mellékelt beszerelési vázlathoz:

1. Bejárat: 15 m kötél szükséges, melyet a bejáratba beszorított vaskorlathoz köthetünk, a meredek omladéklejtőn levő köveket jobbra kerülve érhetjük el a 90-es akna száját.

2. 90-es akna: 2 db fix nitt (N), 10 m ereszkedés, 4 m inga jobbra 1 db egyenes N, 8 m ereszkedés 5 m inga jobbra, 2 db N, 25 m ereszkedés 1 db csavart N + 4 m kötélgyűrű, 15 m ereszkedés, 1 db N, 30 m ereszkedés, érkezés egy kőlejtőre.

3. kb. 60°-os kőlejtő vezet a következő aknáig, közben 6 m ereszkedés (1 fix szögről).

4. 2 db N 8 m traverz, ott 1 db csavart N, 12 m ereszkedés (kőpotyogás!).

5. 1 db eN + 1 fix szeg, 32 m ereszkedés, onnan szabad mászás.

6. Term. kiköt. + eN 7 m ereszkedés, következő 6 m-es akna szabadon mászható.

7. Term. kiköt. + eN 15 m ereszkedés, innen szabad mászással érhetjük el a szifonnal záródó végpontot.

Reméljük, leírásunknak minél többen látják majd hasznát.

Torda István - Nyerges Miklós

Hoanca Urzicarului

vázlat !!

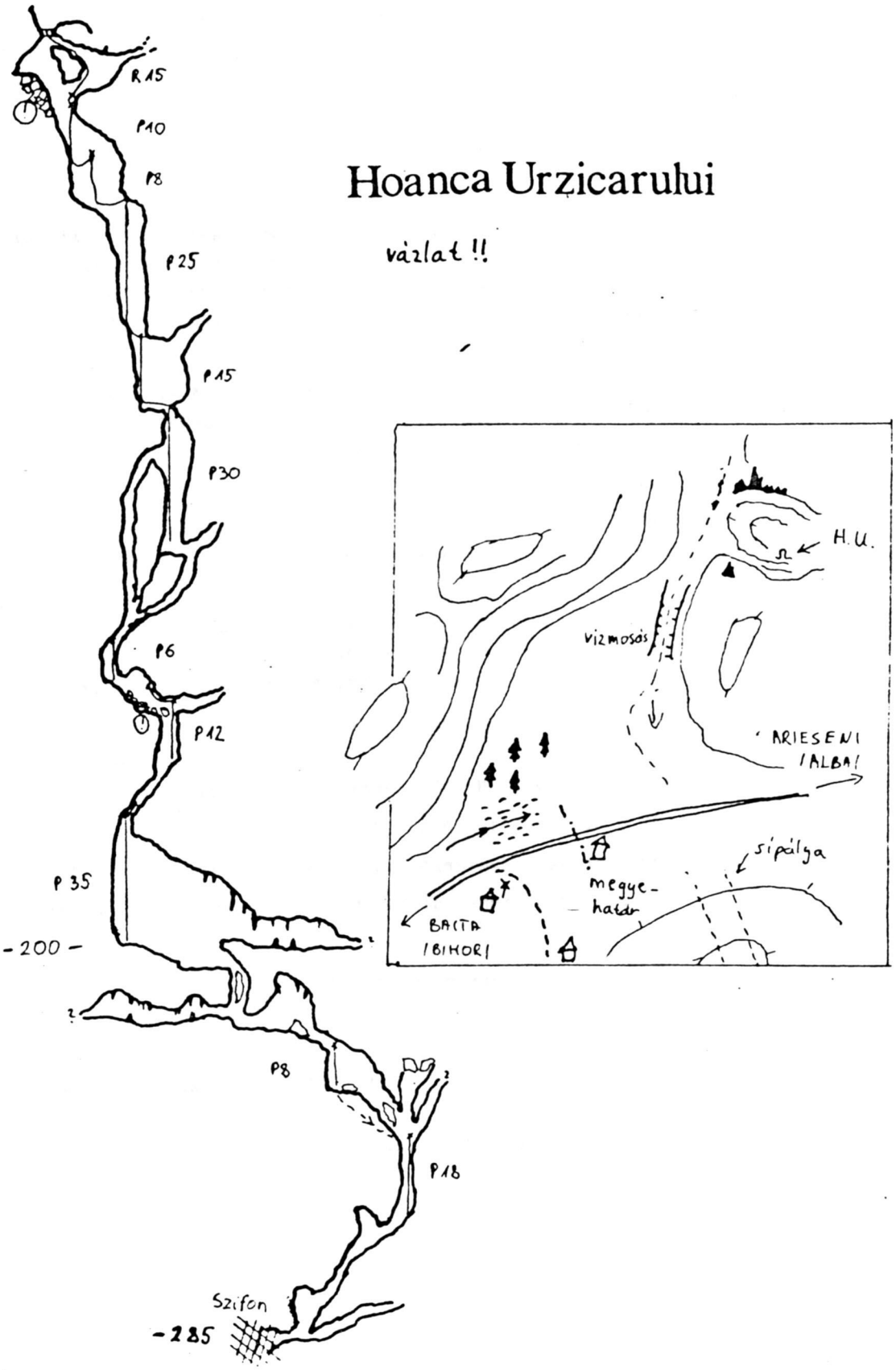

BARLANGTÚRÁK A SZOMSZÉDOS ORSZÁGOKBAN

2. rész: STANUL FONCII

Megközelítése: Rosia vagy Alesd felől a Damis felé tartó utakon (nagyrészt földutak) haladva a kettő találkozása után mintegy 2 km-re jobbra egy gyengébb minőségű földútra kell rátérni, amely két ház között elhaladva emelkedik, majd mintegy 1,5 km után kiérve az erdőből egy völgybe szerpentinezik le. A völgyben folyó patakot követve az néhány száz méter után egy sziklafal alatt elnyelődik. Az elnyelődési pont előtt 50 méterrel a meredek hegyoldalon felkapaszkodva a gerinc alatt nem sokkal kis kereséssel rábukkanhatunk a zsomboly tekintélyes méretű bejárati aknájára.

A barlang 339 m mély, ezzel Románia 3. legmélyebb barlangja. 1982-83-ban tárták fel kolozsvári barlangkutatók. A bejárati akna teljesen inaktív, lejjebb haladva egyre növekvő vízhozamú patak kíséri utunkat.

Beszerelési útmutató:

Bejárati akna (P 60): indulás az akna fölé belógó fáról (1 KGY+K), 45 m ereszkedés TK (1 KGY+K). Az akna alján ferde törmeléklejtő, kapaszkodó kötél tanácsos (90 m kötél).

II. akna (P 23): egy db fix N 2-3 m ereszkedés függőleges szűkületen át, párkány 1 csN, beszállás az aknába, 1 m ereszkedés 1 eN ereszkedés az akna aljáig (30 m kötél).

III. akna (P 25): az előző akna alján a hasadékban lefelé haladva kisebb lemászások után egy termen áthaladva egy meanderből érjük el a beszállását. Itt egy fixN + 1 TK (1 KGY+K). (35 m kötél).

IV. akna (P 14): beszállásához meredek vizes lemászás visz, kötél tanácsos (kikötés cseppkőhöz), a párkányon 1 eN, ereszkedés az aljáig (25 m kötél).

V. akna (p 10): a patakot követve a "kúszós zóna" végén egy szűk beszállás, két fixN, 2 m egy csN.

Nyerges Miklós - Torda István

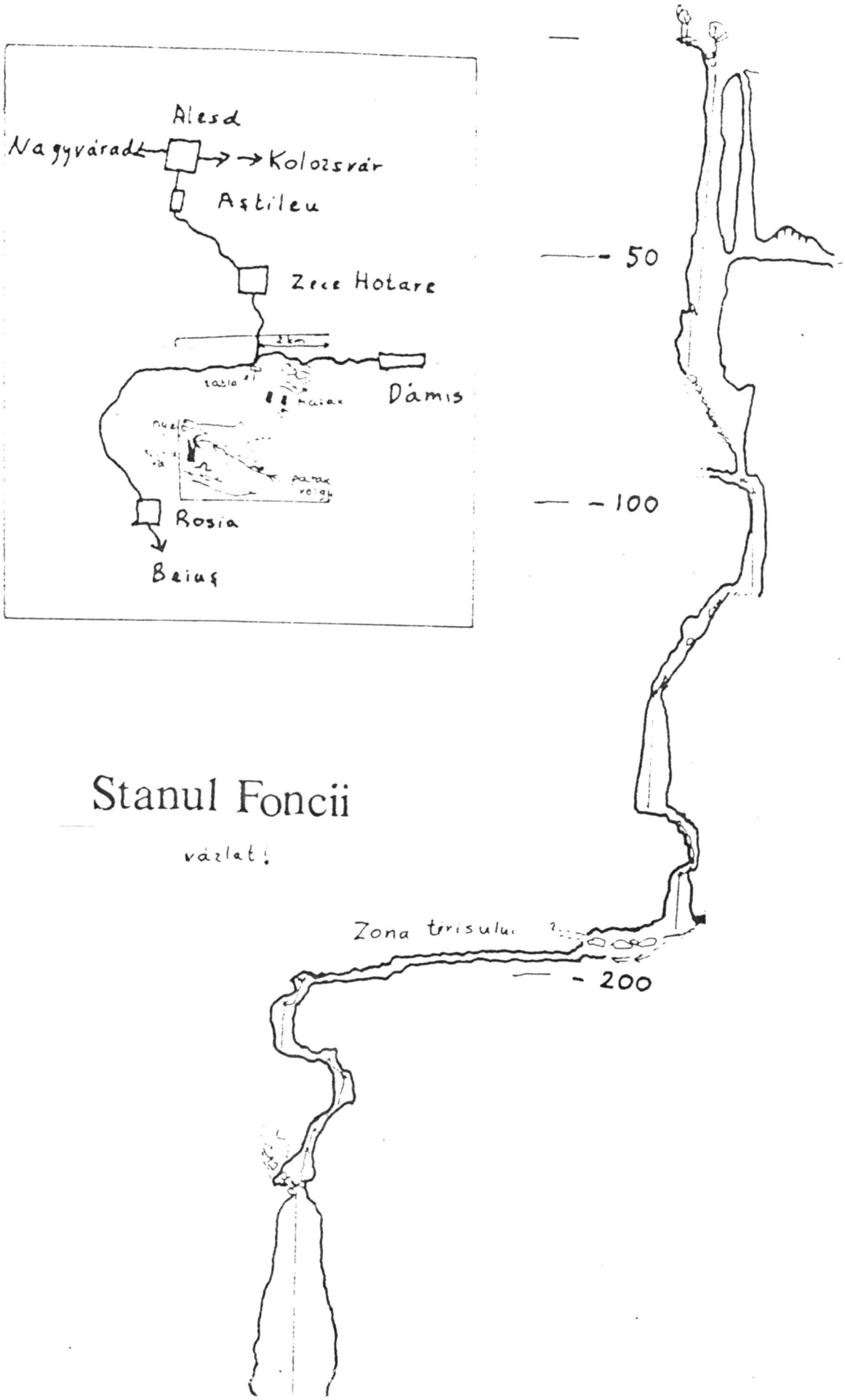

Stanul Foncii

vázlat!

Barlangtúrák a szomszédos országokban

4.rész:Brázda (Barázdálás)

Szlovák karszt

A barlang megközelítése: Gombaszög felől autóval felkapaszkodva a Szilicei-fennsíkra (lsd. térképvázlat) kb. 1,5-2 km-el Szilice előtt a műút legmagasabb pontjáról egy földút indul a fennsíki réten a menetirány szerinti bal oldalon. Innen gyalog érdemes továbbindulni. Mielőtt elérnénk az erdő szélét az út kétfelé ágazik, mi a bal oldali ágat követjük, amely kezdetben gyalogösvény, majd az erdőszéltől piros csík erdészeti jelzéssel van ellátva és végig emelkedik. Mintegy 3-4OO m után egy másik földút jön keresztbe, de mi egyenesen haladunk még tovább kb. 1OO métert. A barlang bejárata közvetlen az út mellett fekszik.

A barlang jellegében leginkább a Baglyok szakadékához hasonlítható, bár beszerelése egyszerűbb, viszont 18O méteres mélységével 1986-ban ez volt Szlovákia 7. legmélyebb barlangja.

Beszerelési útmutató :

1.akna: beszállás a zsomboly meredek beszakadásának oldalában levő fától, innen egy kifeszített drótkötél vezet az első fix nittig. Innen kb. 25 m ereszkedés után ferde omladékos, földes lejtőre érkezünk, ahonnan egy széles, hosszú hasadék vezet tovább, nitt (csN) a bal oldalon fejmagasságban. Innen kb. 12 ereszkedés. (össz. 5O m kötél).

2.akna: az előző akna beszállásától állva sétálhatunk a barlang legnagyobb aknájának beszállásához. A falon jobb oldalt fix szeg, ill. csN, bevezető szár, szintén a jobb oldalon már bent csN, amit egy hosszabb kötélgyűrűvel a felette levő oldásformáról biztosíthatunk. Innen kb. 40 méter ereszkedés megosztás nélkül. (össz. 45-50 m kötél)

3.akna: a 2.akna aljáról közvetlenül, kissé szűkebb beszállással indul (2 eN), innen 8 métert ereszkedhetünk egy szűkebb hasadékban, itt párkány, csN, majd 20 m kezdetben ferde ereszkedés, csak a végén függőleges, itt nagy párkány egy oldalteremmel, melyben szép cseppkövek és borsókövek találhatók. Az akna folytatásában jobb oldalt eN, majd 4-5 m ferde ereszkedés után, ahol az akna függőlegessé válik újabb eN, innen 1O m ereszkesdés. (össz. 55 m kötél)

4.akna: az előző akna egy lejtős hasadékterembe vezetett melyből közel az aljához jobb oldalt egy kis cseppköves oldalfülkéből egy szűkületen átpréselődve egy 2 m-es lemászás tetejére jutunk, amelynek alján találjuk a következő függőleges szakasz elejét. Itt csN+ TK (kötélgyűrű), majd néhány méter ereszkedés után, ahol az akna tágul elhúzás (TK+KGY). Innen 8 méter ereszkedés, de nem kell teljesen az aljára lemenni, hanem 4-5 méterrel feljebb a nagy, omladékos párkány túloldalán 2 eN, majd újabb 8-1O méter ereszkedés. Itt egy terembe érkezünk, melynek túloldalán egy létrén felmászva haladhatunk tovább.(24 m kötél).

5.akna: TK az akna szájával ellenkező oldalon a cseppkövek között, és egy eN a cseppkőlefolyás közepén térdmagasságban. Innen kb 15. méter ereszkedés (a kötél felfekszik -kötélvédő kell), majd az aljáról egy szűk hasadékon további 5 m. (3O méter kötél)

6.akna: TK, majd bemászva 2 méterrel lejjebb a szembenlévő falon csN. 7 méter ereszkedés (12 m kötél) Innen két irányba mehetünk tovább: az egyik tovább lefelé, kezdetben állva, majd négykézláb haladva egy szűk hasadékjellegű akna beszállását érjük el. Itt mi még nem voltunk.

A kötél végétől a másik irányba felfelé mászva a barlang további érdekes szakaszait tekinthetjük meg, amely, ha már az elején a Baglyok Szakadékához hasonlítottuk a barlangot, annak Szent-akna nevű részéhez hasonlítható.

Összefoglalva, a barlang, eltekintve egy-két aknabeszállástól végig kényelmesnek mondható, változatos túrázási lehetőséget biztosít.

Nyerges Attila - Nyerges Miklós

Barázdálás-Zsomboly

(Vázlat!!!)

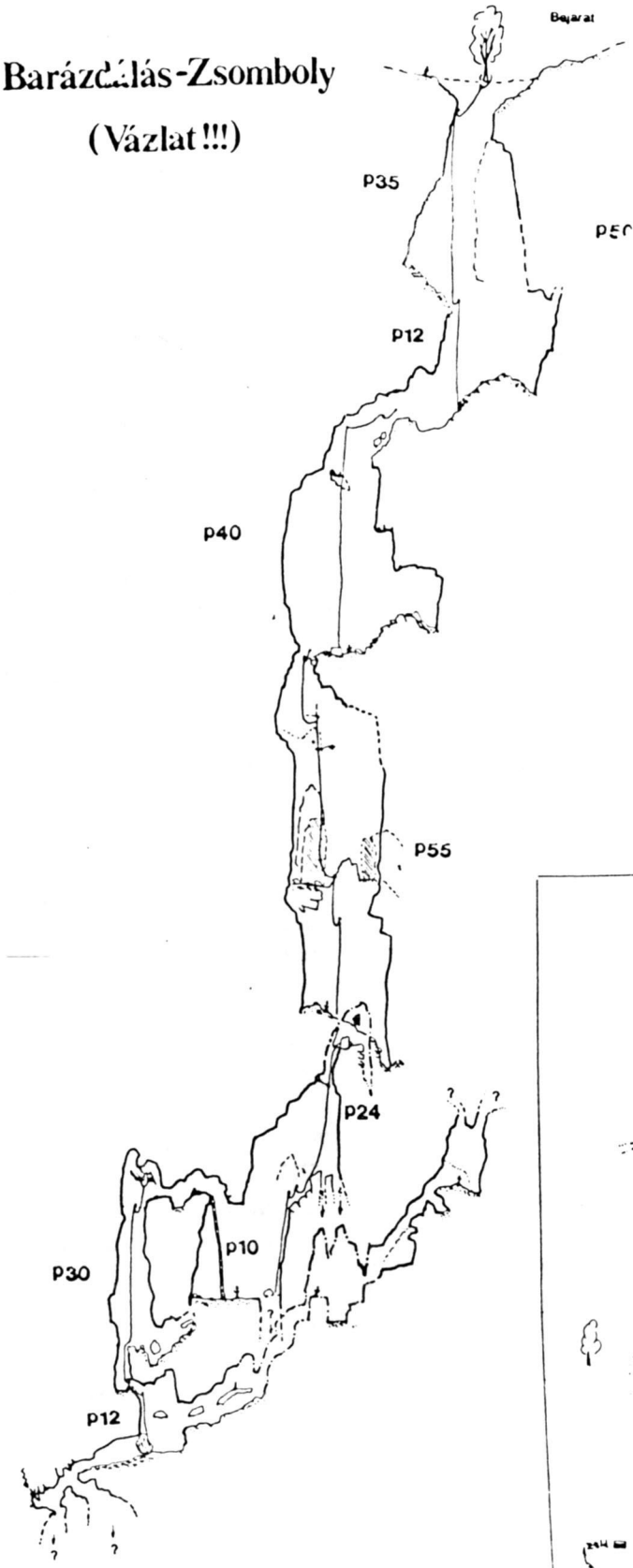

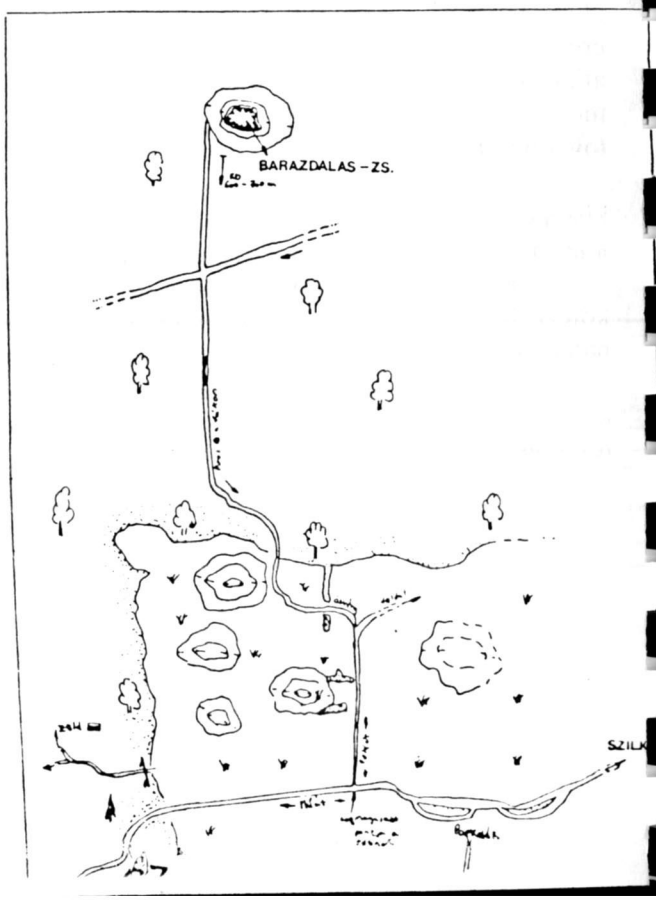

Barlangtúrák a szomszédos országokban 5. rész

A Zapodie barlangrendszer
(Pádis-fennsík, Románia)

Ez a barlangrendszer valószínüleg jól ismert a tapasztaltabb barlangászok körében, azonban magyar nyelven még hozzáférhető közismert leírása nem forog közkézen - pedig aki már volt ott tudja, hogy megérdemelné.
E sorozat 3. részében e barlangrendszer egy oldalágáról már született egy leírás (Pestera Neagra de la Barca), amely a 11 km-es összhosszúságból mintegy 1 km-t tesz ki. Egy másik oldalága a rendszernek, a térképen is szereplő Pestera Ghetarul de la Barca, itt az átjárás azonban még nem valósúlt meg.

A megközelítés Pietroasa felöl lehetséges autóval, nem túl jó minőségü utakon. Közvetlen a barlanghoz vagy a Polana Balaleasa felöl, vagy a La Grajduri erdészháztól a P.Neagra érintésével lehet eljutni jól jelzett turistaösvényeken.

A barlangnak hatalmas meredeken lejtő bejárat szádája (mintegy 20 méterrel előtte egy ma is aktív szűk víznyelőbarlang bejárata a Ponorul Zapodie található, - 120 m) van, ezért már a Ghetarul de la Barsa-hoz hasonlóan régóta ismert volt. Ezek elsősorban arról voltak nevezetesek, hogy az 1800-as években még

Bölényesről is ide jártak fel a cukrászok jégért, ha netalán nyáron fagylaltot akartak készíteni.

A barlang bejárata a késő nyár, kora ősz kivételével többé kevésbbé el van jegesedve, olyannyira, hogy a legtöbbször kötél, és felszerelés nélkül nem is juthatunk le. Ez a legjegesebb időszakban mintegy 100 m, elsősorban kapaszkodáshoz szükséges kötél mennyiséget jelent, teljesen függőleges ereszkedés, csak a közepe táján a lejtőnek van, mintegy 6-8 m, itt fix szegek segítségével, van lehetőség a kötél megosztására is. Ez előtt a pont előtt figyelni kell, ugyanis ha a jég "folyásirányát" követjük ezt a függőleges részt egy omlásveszélyes jégfalon kell, megtennünk, itt ezt a részt balra tartva lehet kikerülni, itt vannak a szögek is. A függőleges szakasz végétől egy lejtős magas meander vezet tovább egyre szűkülve. Ahol a járat alja a jág, és a szűkület miatt már nem követhető ott bátran, 10-15 méter magasra fel kell mászni, keresve a továbbvezető utat.Nagyon sokáig csak idáig ismerték a barlangot. A magasból egy idő után visszatérve a földre a barlang kulcspontját, egy S alakú szűkületet kell keresni a talpszinten, amelyen bepréselődve egy kisebb teremben állhatunk fel, ahol egy másik patak csatlakozik utunkhoz. Innentől egyre tágulnak a méretek, s hamarosan a Barlang egyik legnagyobb termében a mintegy 100 m hosszú Sala Mare-ban találjuk magunkat. Innen tovább követve a patakot az nem sokkal későbbb egy szifonban tűnik el amelynek

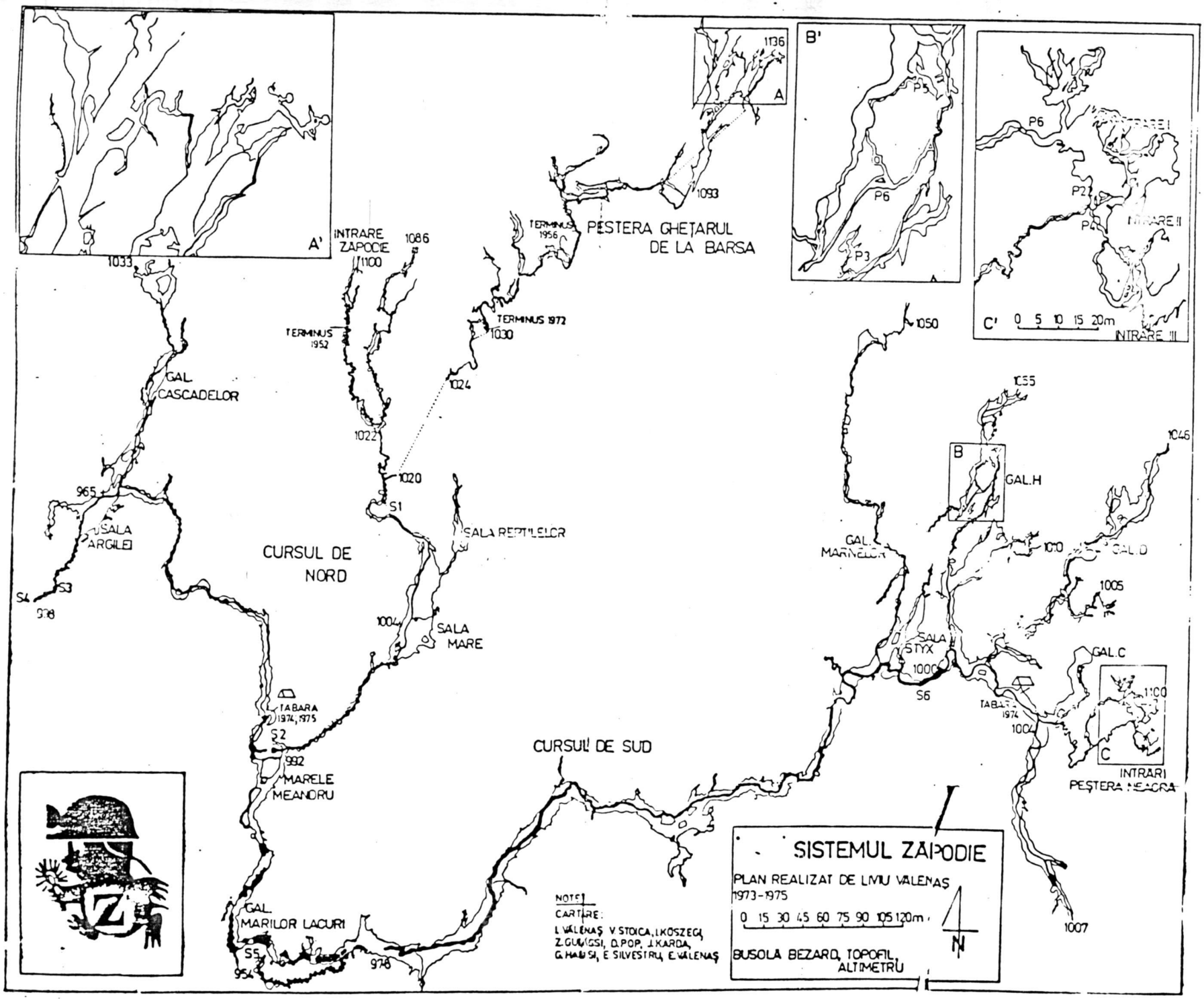
SISTEMUL ZAPODIE
PLAN REALIZAT DE LIVIU VALENAŞ
1973-1975
0 15 30 45 60 75 90 105 120m
BUSOLA BEZARD, TOPOFIL, ALTIMETRU
NOTE CARTARE:
L. VALENAŞ, V. STOICA, I. KÖSZEGI, Z. GUNGSI, D. POP, J. KARDA, G. HAIDSI, E. SILVESTRU, E. VALENAŞ
PEŞTERA GHEŢARUL DE LA BARSA
CURSUL DE NORD
CURSUL DE SUD
INTRARE ZAPODIE
TERMINUS 1952
TERMINUS 1956
TERMINUS 1972
GAL. CASCADELOR
SALA ARGILEI
SALA REPTILELOR
SALA MARE
TABARA 1974, 1975
MARELE MEANDRU
GAL. MARILOR LACURI
GAL. MARNELOR
GAL. H
GAL. D
SALA STYX
TABARA 1974
GAL. C
INTRARI PEŞTERA NEAGRA
INTRARE I
INTRARE II
INTRARE III
C' 0 5 10 15 20m
S1
S2
S3
S4
S5
S6
1033
1086
1100
1136
1093
1030
1024
1022
1020
1004
1050
1055
1046
1010
1005
1000
1007
992
978
954
965

inaktív kerülőjére könnyen ráakadhatunk. Itt kétfelé fog ágazni a barlang. É felé tartva elérhetük újra a korábbi patakot, s egy igen szép aktív járatban haladhatunk, melyhez egy nagy agyagos teremben egy újabb aktív oldalág csatlakozik, de folyásirányba a továbbhaladást 3-4 m-es vízesések , majd nem sokkal később szifon akadályozzák.
A másik irányba egy kezdetben inaktív szakaszon áthaladva egyre mélyülő, gyakran csizmaszár fölé érő pangó vizekkel kitötött járaton haladhatunk, amelynek egy kisebb teremben egy cseppköves lefolyásnál, úgy tűnik vége van: itt azonban a lefolyás jobb oldalán feltraverzálva tovább lehet menni, majd egy meredek agyaglejtőn lecsúszva egy másik (!) földalatti patakot érünk el. E vizeknek fő mennyisége a P.Neagrából jön, amely egy szifonon át van összeköttetésben barlangunkkal, amely szifont a baradlai méreteket jóval meghaladó Déli folyosón keresztül érhetünk el folyásiránnyal szemben haladva. A víz, az É-i szakaszhoz hasonlóan itt is egy vízesése, szifonos járatban tűnik el, s nem ugyanabban a forrásban jelenik meg mint az É- rész vize.

A barlang, mint remélem a leírásból kiderül, rendkívül látványos, a bejárati szakasztól eltekintve nagy méretekkel rendelkező járatokat kínál megtekintésre, amelyek teljes bejárása egy jobb csoport számára is akár 10 órát is igénybe vehet.

Barlangtúrák a szomszédos országokba

6.rész: Az Alsó-hegy szlovák oldalának két nagy zsombolya: A Barát-, és az óriás-zsomboly

A barlangok megközelítése: A két zsomboly megtalálásához szükséges a Társulatban is megvásárolható Kósa A. féle Zsombolyatlasz, melynek 26. oldalán a keresett objektumok 27-es, ill. 23-es számmal vannak illetve.

Miután a tornanádaskai határátkelőhelyen szabályszerűen átléptük a határt, és a szlovák oldal felől végre újra a XII.39. számú határkőnél vagyunk már igen egyszerű a dolgunk. /Ez a határkő a magyar oldalról a Szabó-pallagról a Nyái irányba haladó dózerútról mintegy 1 km-re a vadászháztól É-ra a határ felé átvágva érhető el./ Itt ugyanis a határ éles kanyart vesz, majd ÉNy-nak fordul. Ebből a "sarokból", a szögfelező egyense mentén felfelé haladva érjük el a Barát-zsomboly monumentális beszakadását.

Az óriás-zsomboly szádáját innen elindulva a határon 200 m-rrel feljebb levő földút követésével közelíthetjük meg. Ez csak a térképen 43-sal jelzett beszakadásig visz (egy leágazással balra/, ahonnan a beszakadás feletti magaslatra felkapaszkodva a Barát-zsombolynál ugyan kisebb, de még így is elég jelentős méretű beszakadás meglelhető.

Bejárási útmutató: A Barát-zsomboly /-56 m/ nagynak mondható bejáratánál a beszállás pontjának kiválasztás

igen kritikus: a legjobb ha az ereszkedést a magasabbra felnyúló K-i oldal az akna szája fölé benyúló fáiról kezdjük meg, bevezetőszár 6-8 m, utána egy kötélgyűrű + karabiner a legjobban behajló fának *nem* a tövéhez (fontos!), hanem a fejmagasságban levő elágazásához. Ez biztosítja a megfelelő felfekvésmentes kötélfutást,a kb. az akna felénél található zöld szinű fix nittig. Innen az akna bár nem olyan tágasan mint eddig, de nagyon szép oldásformákat mutatva - sajnos - a függőlegestől egy nagyon kicsivel eltérő szögben ereszkedik tovább. Ez leereszkedésnél nem okoz problémét, azonban felmászásnál kénytelenek, vagyubk a kötélfelfekvés megakadályozása végett a nittig végig lábunkkal eltolni magunkat a faltól. A kötél alján /60 m kötél szükséges/, egy lejtős omladékkal borított talpú terembe érkezünk amelyből még nincs továbbvezető út. Maga az akna azonban annyira látványos, az Alsóhegyen megszokottakhoz képest egyedülálló formákat mutató, hogy emiatt önmagában is érdemes ezt a zsombolyt felkeresni.

Az óriás-zsomboly /-100 m/ bejárata, sokkal kisebb mint a fent leirt Barát-zsombolyé. az első öt métert, a beszakadás aljáig - óvatosan haladva - gyalog is meg lehet tenni. Itt kezdődik az akna beszállása a jobb oldali falon köfül, majd egy kicsit beljebb fix nittfül. Mintegy 6 m-t ereszkedve az tapasztaljuk, hogy valami nagy mélység van lattunk, a falak rohamosan távolodni látszanak. Itt egy kis párkányra kiállva még

Óriás-zsomboly

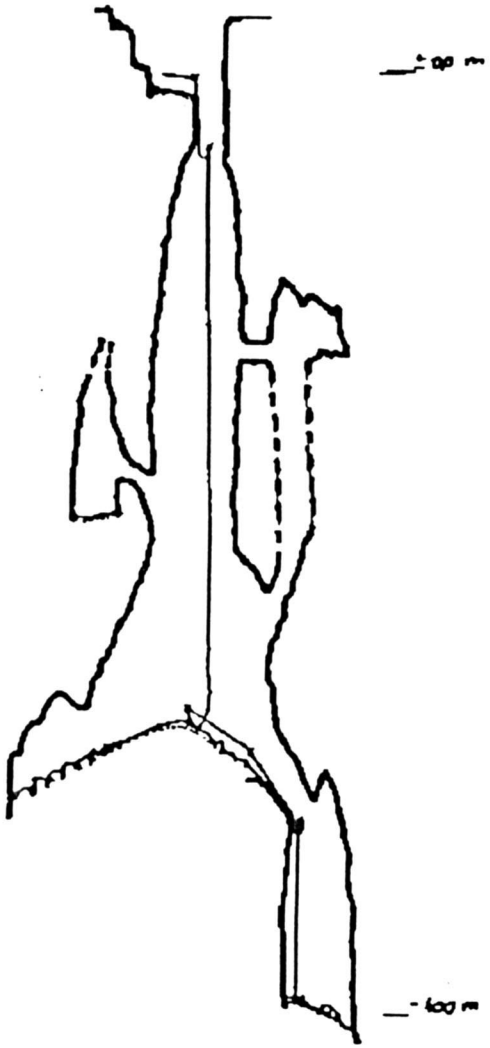

Barát-zsomboly

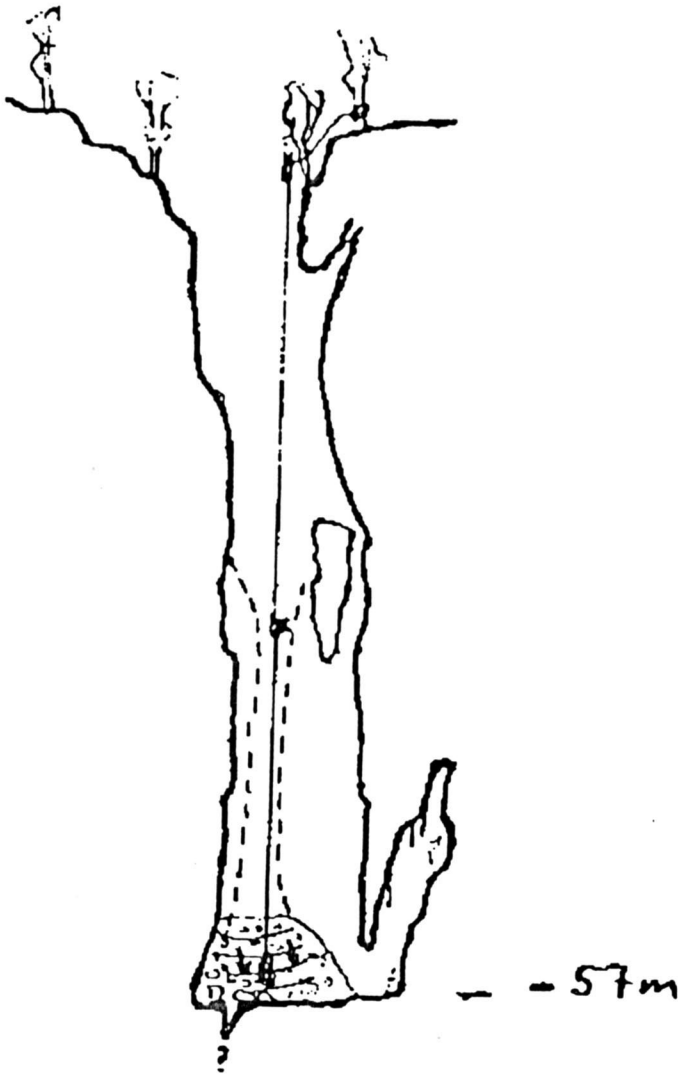

elérjük az akna túloldalán pontosan az akna közepe fölött elhelyezkedő fix nittet, amelyről mintegy 70-75 méter rendkívül látványos szabad ereszkedés következik, úgy, hogy az utolsó 30 méteren a legközelebbi fal is messzebb van mint 10 méter. A hosszú pörgéssel tüszerezett ereszkedés után egy törmeléklejtőre érünk, amelynek meredekebbik oldala további aknába vezet, vigyázzunk merre indulunk a kötélről való leszállás után! /80 m kötél/

A törmeléklejtő gerincén a falhoz haladva, megtalálhatjuk a következő akna beszállásához vezető nittfület, melyről a ferde lejtőn lefelé haladva a lejtőn még egyet, majd az akna felett egy további fix nitfület találhatunk. A kötelet ezekhez rögzítve érhetjük el a - 100 m mélyen levő cseppköves végponti termet /30 m kötél/. Itt, ha valamelyik társunk a törmeléklejtőn mozog ajánlatos elbújni a várható közápor miatt.

Reméljük a leírás alapján a monumentális aknákat kedvelők kedvet kapnak- e két barlang bejárására, tekintve hogy hazánk sajnos nem bővelkedik az efféle látványosságokban.

A beszerelési vázlatok a Zsombolyatlaszban található térképek, és helyszini vázlataink egybevetésével készültek.

Barlangtúrák a szomszédos országokban

7. rész: Avenul din Sesuri (Fennsíki-zsomboly) (Erdély - Bihar hegység)

Megközelítés: A Szkerisoarai- jégbarlangtól közelíthető meg gyalogszerrel (Girda de Sus közelében, további részleteket lsd. Mátyás Vilmos: a Bihar hegység útikalauza c. könyvében!). A fehér festett kereszt jelzésen a forrásig, majd tovább a rét végéig, ahol jobbra kell betérni az erdőbe egy ösvényen. A barlang az út baloldalán nyílik 909 m tengerszintfeletti magasságban 6x3 m-es bejárati szádával. A barlangra a kissebb aknák jellemzőek, amelyek nem várt módon tágasak, s a barlang kis mélysége ellenére is változatos, igényes túrára ad lehetőséget. A barlangban vannak egyes mászós szakaszok, ahová az esetleges gyengébb résztvevők számára érdemes egy 15-20 m hosszú kötelet vinni. A barlang teljes bejárása, be és kiszereléssel együtt egy teljes napot kitöltő program, bár beszerelt pályán 1,5- 2 óra alatt le lehet viharzani a barlang aljáig. A kiszerelésre optimális estben is legalább 3 - 4 órát rá kell számolni. A barlang kiépítése az ott lefolytatott nyári(93) BEAC túra ellenére is hagy kivánnivalót maga után, aki nem rest vigyen magával nittfúrót és verjen be még néhány nittet!

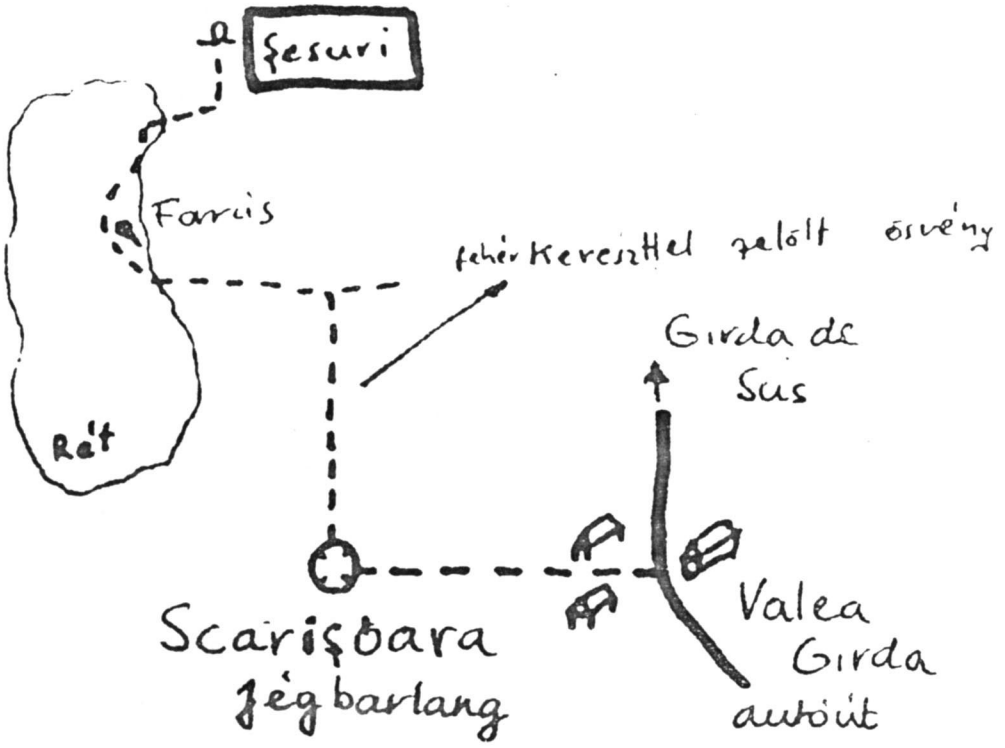
Şesuri
Farcis
fehér Kereszttel jelölt ösvény
Girda de Sus
Rét
Scarişoara
jégbarlang
Valea Girda autóút

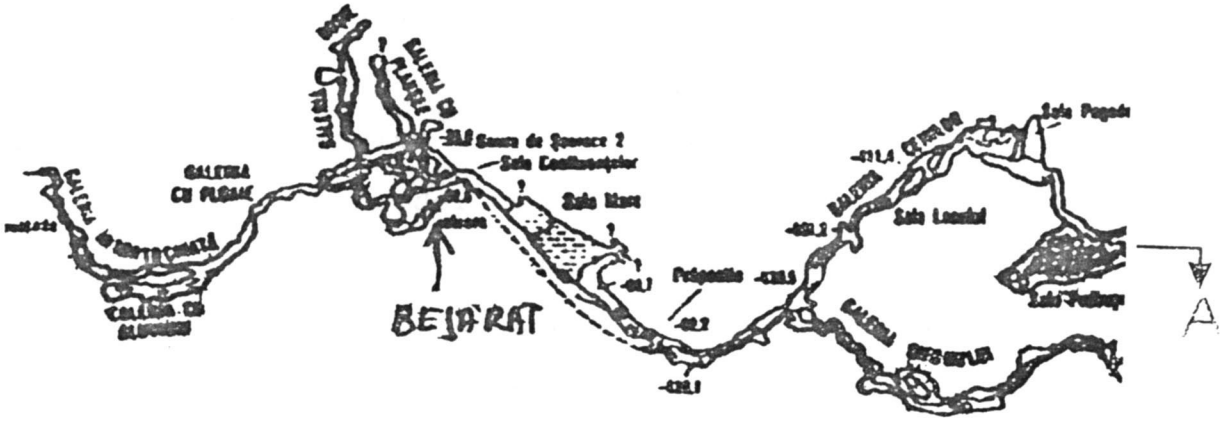
GALERIA CU PLOAIE
BEJÁRAT
A

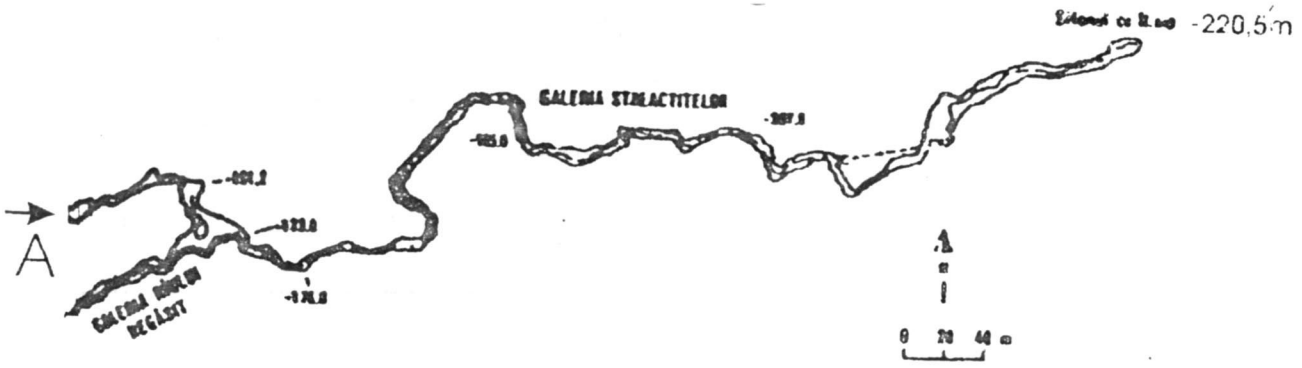
-220,5 m
GALERIA STALACTITELOR
A
0 20 40 m

Beszerelési útmutató: **1.akna:** (15 m kötél) A bejáratnál a jobb oldalon lévő vékonyka fenyőről indulhatunk áttörtetve a galyakon.

2.akna: (20 m kötél) egy beszorított fatörzsről készíthetünk bevezetőszárat, majd a kötélkopást megelőzendő hevederből készíthetünk az ereszkedőszárnak kikötést. Az első és a második aknát célszerű egy kötélből szerelni. (35 m kötél)

3.akna: (17 m kötél) Kikötés két szöghöz, innen 5 m ereszkedés, kissé felfekszik, a kötél, majd eN, onnan ereszkedés az akna aljáig.

4.akna: (14 m kötél+8m) Az első szeg a 3.akna alján, ez nem feltétlenül szükséges. A lejtőn lefelé, majd eN. Az ereszkedést megkezdve fix szügbe akasztott hevederrel elhúzás kell.

5.akna: (10+8 m kötél) 6 m ereszkedés 1 szögből, amli lebiztosítható az előző kötélhez.

6.akna: (20 m kötél) A kanyar előtt jobbra fűzőlyuk, balra szög, majd beljebb csN. Kikötés hosszú füllel, lengő beszállás. Az akna talpára érkezve a Rózsa-galéria bejárata nyílik balra, amely egy érdekes fosszilis járat. Jobbra tágas folyosó, majd rövid traverzálás után lemászás a bal végén, és visszafele haladva négykézláb a következő aknához érünk.

7.akna: (25 m kötél) Az akna tetjén fix nitt (a kötelet át kell fűzni rajta). Leereszkedve az akna feléig 1 m hosszú ékcsomós elhúzás a túlodali cseppkőlefolyás aljából. Az akna aljáról elérjük a Nagy Termet (Sala Mare), amelyben bokáig érő vízben gázolva a jobb oldali

emelkedő felé haladunk, s azon felmászva egy hasadékhoz jutunk.

8.akna: (50 m kötél) Kikötés három ponthoz. (2 szög és egy füzölyuk). A hasadékban ahol lehetséges érdemes mászni mert a kötél több helyen élesen megtörik. Az akna alsó harmadában megosztható (füzölyuk+szög+heveder). Az akna alján jobbra szifonos, aktív ág található, balra egy mésztufagáthoz érkezünk ahol annak jobb oldalán fel kell mászni (beépitett jutalomkötél - kellően magas résztvevőknek) Egy ablakon át cseppköves terem. Továbbhaladva jobb oldalt a Sala Pabusirikbe mészhatunk fel egy homokos falon. Érdemes megnézni nagy méretei miatt, de vigyázat mert nehéz visszatalálni a nagymennyiségű omladék rései között. A következő akna előtt még két lemászás:

R6 - Mély aknához érkezve néhány métert visszamenve jobbra a fehér nyilat követve lemászás.

R5 - Terpeszmászás, széles meander végén akna.

9.akna: (20 m kötél) Balra fennt kőhöz kikötés, majd baloldalon köbütyökre prusszikcsomós kikötés 6 mm-es laza prusszikkötéllel.

10.akna: (23 m kötél) Az aknától 4 m-re balra fennt követ körülkötni, és a tufagátra heveder és kötélvédő, lejjebb a túloldalról elhúzás.

Jobbra a járat hamarosan véget ér, mig balra szűk cseppköves "főág". A végén egy szappanosan csúszós montmilch-kút, a belőle való visszatéréshez 15 méter kötél ajánlatos!

Kirándulások a szomszédos országok barlangjaiban

(8.rész)

A Vaddisznós-zsomboly (Szlovákia - Pelsőczi-fennsík)

Ez a nem túl nagy méretű, ám igen szép barlang Pelsöc (Plesivec) felöl közelíthető meg. Magyarország felöl érkezve Szlovákia 1.sz főközlekedési útvonalán. A faluban a második kereszteződésnél kell balra kanyarodnunk, s egy hídon áthaladva 200 méterel odébb egy újabb balkanyar után a vasúti sineket keresztezve érhetjük el a Pelsöczi-fennsíkra vezető utat. A fennsík peremét elérve még jó 3 kilométert autózunk míg egy autóparkolóhoz nem érünk. Innen az autót hátrahagyva, a jobbra tartó földutat követjük az erdőben mintegy 1,5 km-en keresztül. Itt az utunk erösen balra kanyarodik, amit nem szabad követni, hanem egyenesen tovább haladunk a gyengébb minőségü szekéruton, míg ki nem érünk egy nagy tisztásra A réten egy vadászles mellett elhaladva, kissé balra tartva elérjük a tisztás végét, ahol az út már teljesen megszünik, s itt jobbra tartva az erdöben mintegy 300 méterre található meg a barlang bejárati szádája (itt egy kicsit keresgélni kell...). A bejárat csak viszonylag közelröl vehető észre, mert csak egy magányosan álló beszakadás, nem kapcsolódik hozzá töbör, vagy patakmeder.

Beszerelési útmutató:

1. A barlang bejárati aknáját - amely a legnagyobb a barlangban - s a hozzá csatlakozó néhány kisebb ereszkedést célszerű egy kötéllel szerelni. A bejárat meredekebb oldalának tetején egy fához kötjük a kötél végét, s beereszkedve az akna fölé egy, a mélység fölé benyúló fára kötött kötélgyűrűről kezdhetjük meg az ereszkedést. 3 m után csN, majd újabb 6 m-rel lejjebb eN, melybe kötálgyűrűvel elhúzást tehetünk. Innen már szabadon ereszkedhetünk az akna aljáig (20 m). Innen egy szegről haladhtunk további 10 m-t ferdén, a következő függőleges szakaszig. Itt 1 csN+1 eN, majd 5 méter ereszkedés után újabb eN. Innen a hasadékszerű aknában 7 m-t ereszkedünk az aljáig (Összesen 80 méter kötél). Innen kétfelé indulhatunk:(2. és 4.)

4. Ha mindjárt az ereszkedés végénél található lyukba közvetlen beleerszekedünk, a barlang egyik zsákutcáját érjük el, amely egy igen szép cseppköves 20 m mély akna. Beszerelése természetes kikötésről (TK) oldható meg, a kötél felfekszik az enyhén ferde akna falán. Ha e felett az akan felett áttraverzálunk egy nagyon szép tavas-cseppköves részben gyönyörködhetünk.

2. A másik irányba továbbhaladva folytatódik a barlang: egy csúszos felmászás után némi törmeléken átvergődve érjük a a 2.-el jelölt aknát: 2 eN 10 m kötél, kiszállás egy kis tavacska felett. A megfürdés

elkerülhető ha a fal segítségével kikapaszkodunk a túlpartra.

3. Innen azonnal indul a következő aknasor: TK-ról indulva 3 m után eN, majd 12 m ferde ereszkedés után csN, majd 7 m függőleges szakasz. (Összesen 25 m kötél)

5. Innen az általunk a beszerelési vázlaton jelzett irányba célszerű tovább haladni: 20 m kötél 2 eN, 15 m ereszkedés.

6. Az utolsó, kicsit szűk beszállású aknába 15 m kötél kell, 1 csN+ 1 eN, TK-ról indítunk.

A barlangban, annak rendkívüli képződményei miatt egyszerre lehetőleg csak kis csoportokban, óvatosan mozogjunk. Igen komolyan ajánlott, szinte elengedhetetlenül szükséges a fényképezőgép használata is!

A beszerelés vázlat a helyszínen felvett rajz a kötélhosszak mérése alapján a korrigált változata.

Németh Zsolt - Torda István - Nyerges Miklós

Tk
Tk
CS
E
1
Sz
CS
N
N
Tk
2
3
CS
Tk
CS
4
E
E
Tk
5
CS
E
6

CSOPORTÉLET, TÚRÁK

XXXVII. MKBT Vándorgyűlés

Budapest
1993. június 18.-20.

Az idei barlangnap megrendezésének megtisztelő feladata a MAFC Barlangkutató Csoportjának jutott. Már csütörtök este közel száz ember töltötte az éjszakát a Pál-völgyi kőfejtőben, igaz a rendezvény zárásáig is csak mintegy 300-an regisztráltatták magukat.

A barlangtúrák péntek délelőttől folyamatosan zajlottak, a Mátyás-hegyi-, a Ferenc-hegyi-, a József-hegyi-, és a Pál-völgyi-barlangokban. Ez utóbbi kettő iránt sajnos a hatalmas érdeklődés miatt lehetetlen lett volna a barlangok komlyabb károsodásának veszélye nélkül minden igényt kielégiteni.

Pénteken este népes közönség előtt felavatásra került a Barlangkutató emlékkert, s a túrák még az ünnepség után is folytatódtak.

Szombaton korán reggel rendhagyó módon az elméleti feladatokkal kezdődött a hagyományos vetélkedés 21 csapat között a Marcel Loubens Kupáért. A verseny során a résztvevőknek ügyességi, tájékozodási, geológiai feladatokat kellett megoldaniuk a Mátyás-hegyi-, a Harcsaszályú-, és a Kis-Hideg-lyuk barlangokban, s a Barlangi Mentőszolgálat tanulságos bemutatóját követően került sor a kupa végeredményét eldöntő felszíni kötéltechnikai feladatra.Itt a népes közönség biztatása közepette egyszerre két csapat küzdött egyszerre a felfüggesztett "finom falatok" elfogyasztásáért. A

végeredmény a korábbi években megszokottnál sokkal erősebb BEAC-os fölényt mutat:

1. BEAC II. 554 pont
(Lettner G., Tisje L., Nyerges A.)
2. BEAC-FTSK vegyes 538 pont
(Aknai Z., Elekes B., Zsólyomi Zs.)
3. Papp F.- BEAC vegyes 506 pont
(MAucha G., Szabó L., Csekő Á.)
4. BEAC I. 478 pont
5. BEAC IV. 477 pont
6. BEAC III. 442 pont
7. Karszt I. 440 pont

Az eredmény kihirdetésére az esti tábortűz mellett a Cholnoky-pályázat díjainak kiosztása után került sor. A verseny első három helyezett csapatjának tagjai értékes díjakat vehettek át, amelyeket a Sport és Túra BT. ajánlott fel. A szombat esti programot a vacsora után diavetítés zárta, amelyen immáron nagy közönség előtt, nagy sikert aratva a BEAC tavaly nyári olaszországi Pozzo della Neve (- 1050) expedíciójáról, Rose György (BEAC) és Zsolyomi Zsolt(FTSK) tavaszi franciaországi nemzetközi versenyen való sikeres szerepléséről, ill. a MAFC néhány korábbi túráiról láthattunk vetitettképes előadást.

20 fő nevezett a vasárnap délelőtt megrendezett egyéni versenyre, amelyet két egymás mellett elhelyezett azonos beszerelésű kötélpályán kieséses rendszerben bonyolítottunk le. A

végeredmény zárójelben a többfordulós vetélkedés során elért legjobb időeredmény)

1.	Nyerges Attila (BEAC)	1'22
2.	Rose György (BEAC)	1'35
3.	Lettner Gábor (BEAC)	1'37
4.	Maucha Gergely (Papp F.)	2'06

Itt ezen a helyen szeretné a rendezőség megköszönni azoknak a segítségét, akik nélkül aligha boldogult volna: A kiadvány időre való elkészülésében Kósa Attillának, és Adamkó Péternek vannak elévülhetetlen érdemei. A szervezésben és a lebonyolításban Ézsiás György (Travi), és Fleck Nóra segitett a legtöbbet, míg a vacsora elkészítésében a Labirint csoport és a "Csehó a Három Nővérhez" munkatársai jeleskedtek. A túrák vezetése a barlangokba a Kinizsi-, a Bekey-, és a Micima(fc)ckó- csoportok segítsége nélkül megoldhatatlan feladat lett volna a szervezők számára. Az itt felsoroltakon kívül is még sokan több-kevesebb munkával járultak hozzá a sikeres rendezéshez, s ha dohányosok nem lettek volna körünkben a kőfejtőben a rendező csoportnak szinte nem is kellett volna takaritania a tábort követően, ami az összes résztvevőt dicséri, igy nekik is külön köszönet.

A Vándorgyülés alkalmából megjelent csoportunk által szerkesztett kiadványt a mellekletként a jelentéshez teljes terjedelmében hozzáfűztük.

Barlangtúráink a Róma környéki karszterületeken

Csoportunk tagjai 1993 december 15. és 23. között Olaszorszországban a Róma környéki karszterületek barlangjaival ismerkedtek. Itt a Pereszlényi Dalma, a BEAC Speleo Club Roma-ban beépitett embere, és Simone Re volt segitségünkre akik nélkül ez a túra még gondolat szintjén sem valósulhatott volna meg.

Az odautazást a 8 fős miniexpedició részére egy Fiat Talento mikrobusszal oldottuk meg. A több mint 1200 km-es út mintegy 24 órát vett igénybe, amely azonban részben az osztrák-olasz határon való többszöri fennakadásunknak, és a fizetős autópályáktól való távolmaradásunknak is köszönhető. Rómában még aznap csatlakozott hozzánk két fennt emlitett jótevőnk, és azonnal tovább indultunk túránk első célpontja felé, az olasz fővárostól 40 km-re DK-re fekvő Monte Lepini irányába. Itt Carpineto Romano felett vertünk tábort és másnap reggel a fennsík egyik legnépszerűbb barlangjába a *Pozzo Commmune*-ba tettünk egy igen szép túrát. A barlang 858 m tengerszintfeletti magasságban nyilik, jelenleg ismert végpontja 274 méterrel van a bejárat alatt. Aktiv víznyelőbarlang amely nagyobb vízhozam esetén veszélyessé is válhat. A lejtős bejárati száda egy kis ereszkedéssel egy meglehetősen negy terembe vezet, amelyből egy nem túl tágas 30 m mély hasadékaknán át juthatunk a vízvezető meanderező járatba. Itt a szárazsághoz szokott magyar barlangásznak igen nagy élményt jelent a víz közvetlen

közelsége. Az alsóbb szakaszokon található két egyenként mintegy 30 méter mély, hatalmas vízeséssel dekorált aknában, a Simone által igen tecnikásan beszerelt kötélpályán való ereszkedés valószínüleg hosszúideig mindenkinek felejthetetlen marad. Sajnos a barlang végpontját nem érhettük el a viszonylagos magas vízállás miatt -175 m-en található félszifon /A Pohár/ átjárhatatlansága miatt.

A következő napon a felszínnel ismerkedtünk, egy kisebb barlang felkeresése mellett megcsodáltuk a *Pozzo Consolini* 90 m mély bejárati aknáját. Ez a barlang a terület "leghírhedtebb" rendszere, bár csak 600 méter mély, teljes bejárása több mint 30 órát vesz igénybe, nem kifejezetten kezdő barlangászok számára is. A fő problémát a - 500 méteren induló 1 km hosszú igen szük meanderes szakasz jelenti.

A csoport ezután a Fiuggi közelében található Monte Ernici felé vette útját. Itt Guarchino felett egy elhagyott panzio romos falai között egy igen bájos rózsaszín szobában eltöltött éjszaka után az 567 m méter mély *Grotta degli Urli* (A Kiáltások Barlangja) volt a következő túracélpont. Hála az olasz adófizető állampolgároknak az 1700 méter felett fekvő nem túl kitünő - és valószínüleg nem is túl nyereséges - sípályákhoz (Campocatino) vezető kitünő minőségű aszfaltút végétől a barlang bejárata mintegy 5 perc sétára található, így a könnyen megközelíthető kategóriába sorolható. Ezt a barlangot 70 méter mélységig már régóta ismerik, azonban innen a

GROTTA DEGLI URLI
1030 La/FR

esplorazione e rilievo SPELEO CLUB ROMA 1987-89

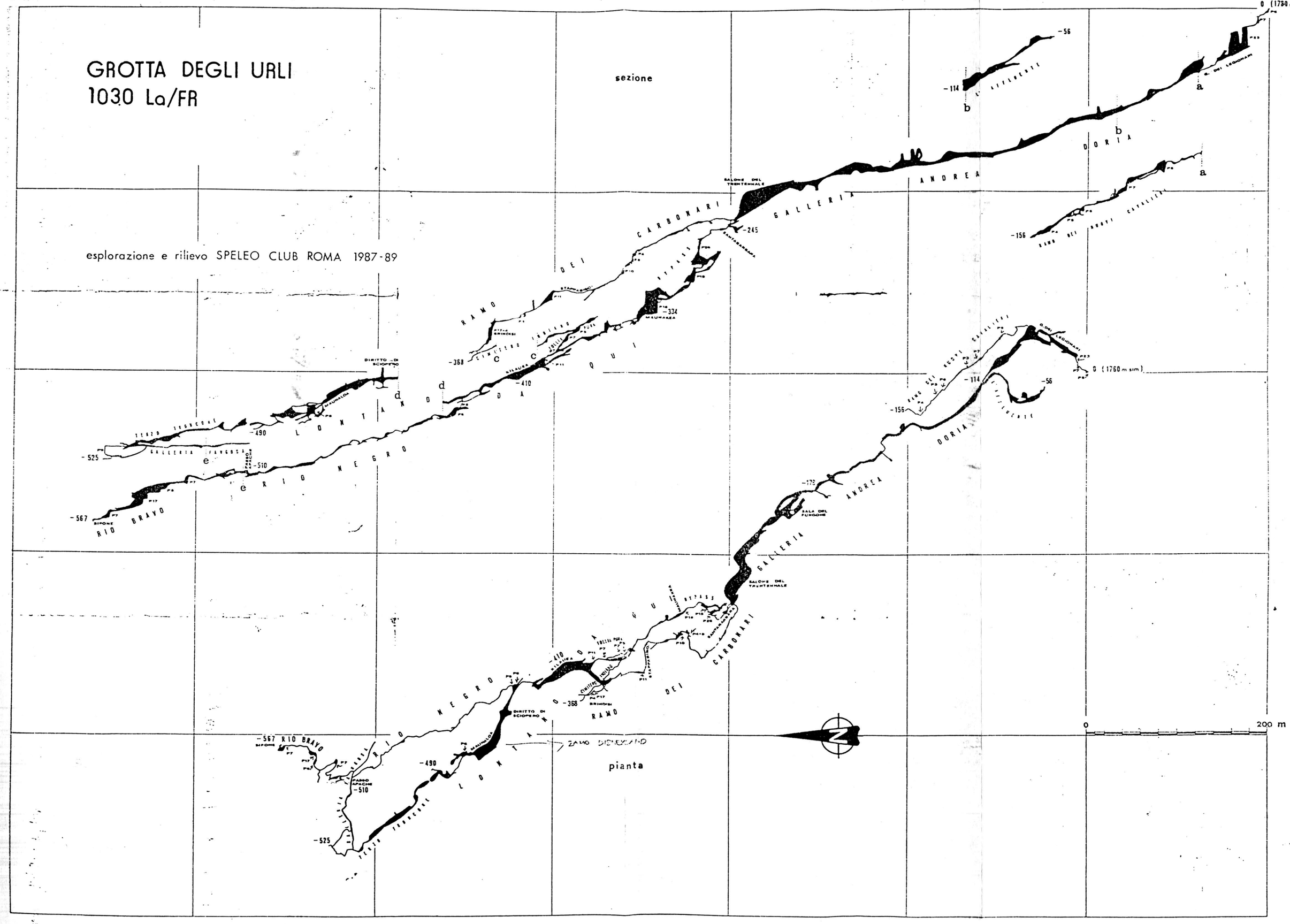

folytatást csak 1987-ben találták meg a Speleo Club Roma kutatói. A Galeria Andrea Doria hatalmas réteglap mentén képződött folyosóján - 245 méter mélységig könnyű sétával juthatunk el, ahol a barlang egyik szelekciós pontjához a Santabarbarához érkezünk. Ez egy 10 méter hosszú , szélkőben található csőjárat, amely a számos vésés- tágitás ellenére is normál méretű "ember" számára csak úgy járható, ha az megszabadul minden felszerelésétől és gátlásától. Ez a járat egy kis hágcsóval könnyitett aknácskába torkollik, amelynek aljáról már kényelmes, néhány ereszkedéssel megszakitott út vezet a -410 méteren kiépitett bivakig. Innen a mintegy 300 méter hosszú, izzasztóan szűk Rio Negro meanderében folytattuk utunkat, ahol már egy kisebb patak is becsatlakozott. 510 méter mélységben, legnagyobb örömünkre, gyökeresen megváltozott a barlang jellege, és egy az eddigieknél jóval fejletebb, képződményekben igen gazdag fosszilis járatszakaszban folytattuk utunkat. Ennek végén egy hatalmas vízesésekkel, zúgókkal tarkitott csodálatos járatszakaszba, a Rio Bravo-hoz érkeztünk, amelynek - 567 m mélységben szifonná csendesedik. Ezen a szifonon egy olasz barlangászlány már 1990-ben átúszott, s megtalálta a folytatást, azonban felszerelés hiján ő csak a következő függőleges szakaszig jutott. Azóta senki nem járt ott, sajnos a szifon kerülőjárata sem ismert még. A potenciális lehetőség több mint 1000 méter. A végpontra a két kisérőnk melett csoportunk 3 tagja (Arany Andrea, Németh Zsolt, Nyerges Miklós), és

FTSK-s "jóemberünk" Zsólyomi Zsolt jutott le. A barlang be volt szerelve, így a túra kényelmes tempóban haladva 13 órát vett igénybe.

A barlangtúrákat követően a záró program rövid római kirándulás, pápai audencia, különféle római barlangászgyűlések felkeresése, karácsonyi ajándékvásárlás volt.

Barlangtúrák

Lengyelországban - A MAFC lengyel kapcsolatai

Csoportunk tagjai még 1992 nyarán az olaszországi Canin-platóra tett túrájuk során ismerkedtek mag az éppen velünk egyidőben ott tartozkodó glogow-i, ill. wroclaw-i barlangászokkal. Az ott lezajlott közös túrák után szinte azonnal felmerült a további együttmüködés lehetősége.

Az első ilyen közös akció 1992 december 25.- 1993 január 3. között zajlott le amikor is 15 magyar barlangász - többbségében MAFC-os - érkezett Zakopane - ba ahol si- és gyalogttúrák mellett azért némi barlangászásra is jutott idő.

Ez alkalommal látogatást tehettünk a Lengyel-Tátra néhány télen is viszonylag könnyen megközelíthető barlangjába, pl. a Jaskyna Mylna -, Jaskyna woda pod Pisanom -, ill. a Kasparowa Nizna -ba.

Ezen túrák mellett váratlanul négy fő számára lehetőség nyílt Lengyelország legmélyebb rendszerének a Sneizna-nak az alacsonyabban fekvő Wielka Sneizna nevü bejáratán keresztül történő bejárására. Túránkat a búvárfelszerelés használata nélkül elérhető legmélyebb pontig a -580 (-754)m-en található Sifon Dziadkaig terveztük. A túrára úgy nyílhatott lehetőség, hogy a barlangban éppen kutatótábor volt, amelynek alkalmából a bejáratot kiásták a több méter hó alól, és az aknákat pedig beszerelték. Nekünk csak a végpont eléréséhez szükséges néhány kisebb kötelet kellett magunkkal vinni ami nagyban könnyített a dolgunkon. A kutatótábor

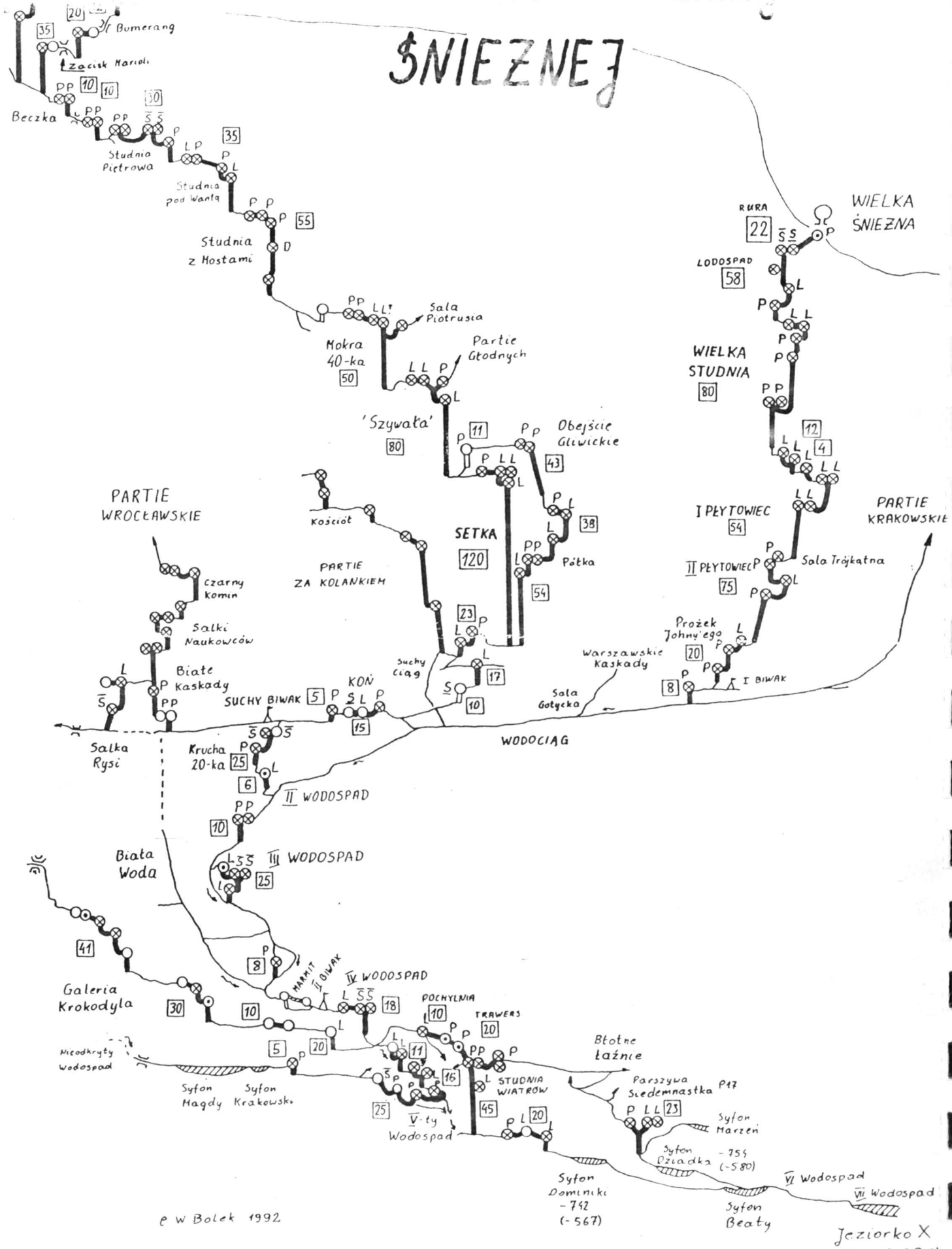

e w Bolek 1992

célja a Galeria Krokodila felfelé tartó ágának végpontján található szűkületeken való átjutással a végponti szifonsorozat megkerülése volt a célja.

A barlang megközelítése ebben az időszakban kissé nehézkes: a télen-nyáron érvényes 1000 m-es szintkülönbség mellett a nagy hóval, hideggel is meg kellett küzdenünk, és közvetlenül a barlang előtti szakaszon a hágóvas és a jégcsákány is előkerült.

A barlang első járatait egy kisebb hóalagúton keresztül lehetett megközelíteni, amely egy ferdén lejtő, szűk járatba vezetett, melynek az alja jég volt. Itt lefelé könnyen lejutottunk, ám felfelé már akadtak nehézségeink. Innenn kisebb, még havas aljú aknákon át jutottunk el a túra legnagyobb egybefüggő mélységéhez a Wielka Studnia-hoz. Ezen lereszkedve ferde aknák végeérhetetlennek látszó sora vezetett a -300 méter mélységben található aktív szakaszba, ahol mély meanderek felső részében traverzálva vezetett az út a Suchy Bivak-ig. Innen kisebb vizes aknák, lemászások vezettek a kutató expedicó bázisául szolgáló II.bivakig. Ezen áthaladva áttraverzáltunk az általában szokvány túrák által végpontnak megcélzott Sifon Dominikihez(-742 m) vezető 45 m mély akna felett, és egy igen szűk, keserves lapitókkal, nagy sárral tüzdelt járatszakaszon át értük el a Sifon Dziadkahoz vezető 20 m mély akna beszállását. Így ezen az útvonalon négy kutatónk (*Németh Zsolt, Kulcsár Ferenc, TOrda IStván, Nyerges Miklós*) jutottak le a -580 méter mélységben található szifonhoz. A kifelé vezető úton

kiszállítottuk a bivak szemetét, majd a -20 C-os hidegben való átöltözés után menekülésszerüen hagytuk el az éjszakába burkolódzó hegyoldalt. Mire újra a meleg szállásra vivő autóban ülhettünk éppen 23 órája voltunk úton. A barlangról itt most a közismert térképe helyett csak a lengyelek által használt beszerelési vázlatot teszük közzé.

Az együttműködés keretében a következő közös túrát a Szelek-barlangjába tettük lengyel barátainkkal. Ez alkalommal a kolozsvári kutatók táborában vehettünk részt, 7 napig bivakoltunk a föld alatt,túráztunk, kerestünk ismeretlen járatokat, fotóztunk együtt.

A következő találkozás a tavasz végén következett, amikor is újra Zakopane volt a helyszín, bár sajnos csak egy hétvége erejéig. A kiszemelt barlangos célpont a viszonylag kevéssé ismert, feltehetőleg a Sneznia rendszeréhez tartozó Wielka Litworowa volt. Ez a barlang 354 m méter mély, a Koscielsko völgyön keresztül 4 óra kemény gyaloglással közelíthető meg. A bejárata egy mintegy 10 m mélységű akna enm könnyen található meg, s magasabban fekszik a Sneznia rendszer bármelyik ma ismert bejáratánál.

A barlang a Sniezna túra után már nem okozott különösen nagyobb meglepetést, jellegzetesen képződménymentes, kissé vizes, nagy függőleges aknákkal, és igen látványos réteglap mentén képződött ferde járatszakaszokkal (ún. Plytowiec) jellemezhető (lsd térképek). A túra csak a -250 m-es szintig haladt,

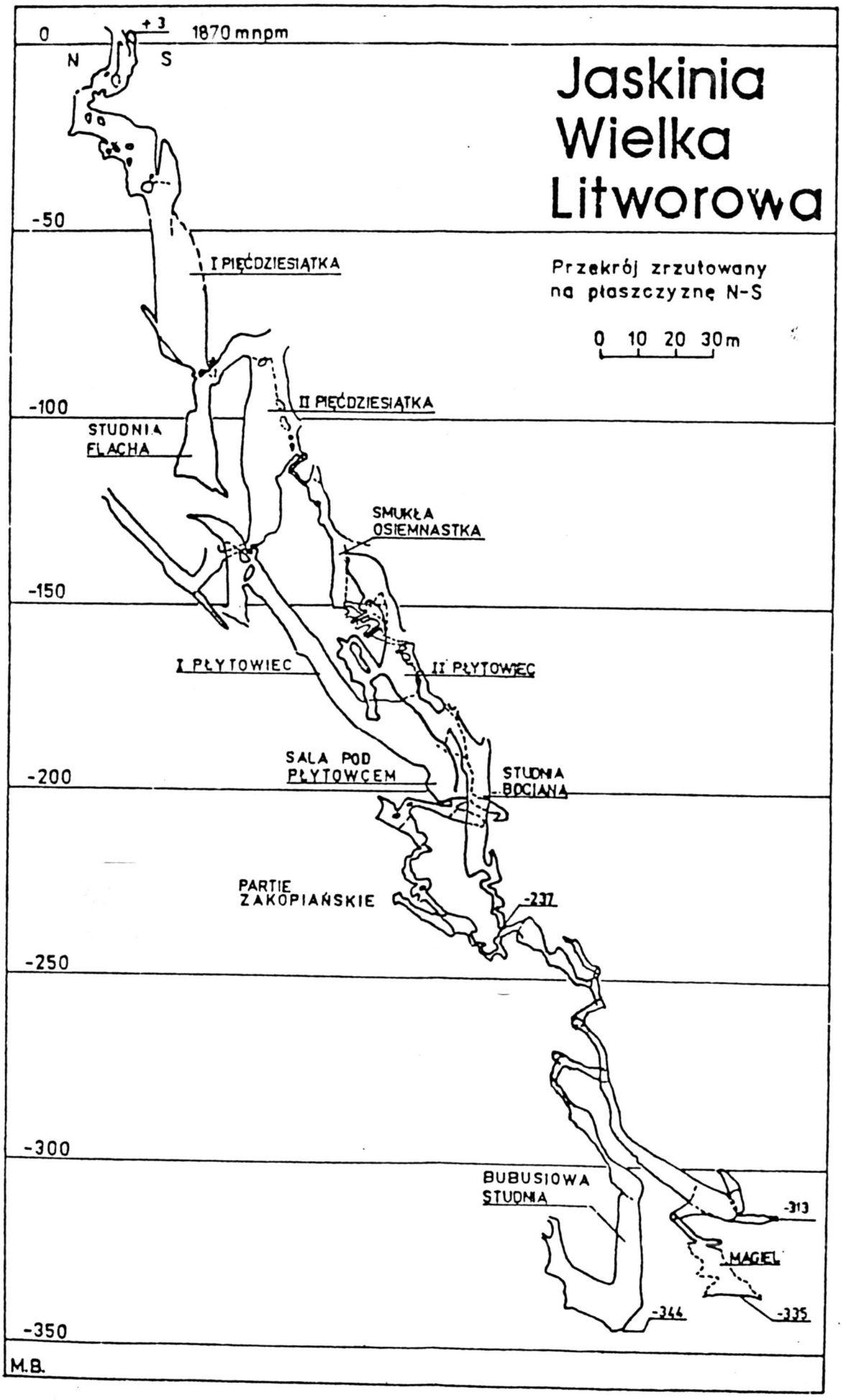

Na podstawie pomiarów M.Burkackiego, M.Kardasia, R.M.Kardasia, P.Kulbickiego i J.Szarana wykonanych w latach 1976-1981 zestawił M.Burkacki i R.M.Kardaś.

dosnej eksploracji". Każdy dokładnie wiedział-co, kiedy i jak ma robić. W takiej ekipie współpracuje się wprost idealnie a funkcja kierownika staje się li tylko tytularną. Życzyłbym wszystkim równie dobrych składów biwakowych.

Na zakończenie chcę serdecznie podziękować tym, którzy w okresie poprzedzającym biwak pomagali w transporcie sprzętu. Ciężko było, ale się opłaciło!

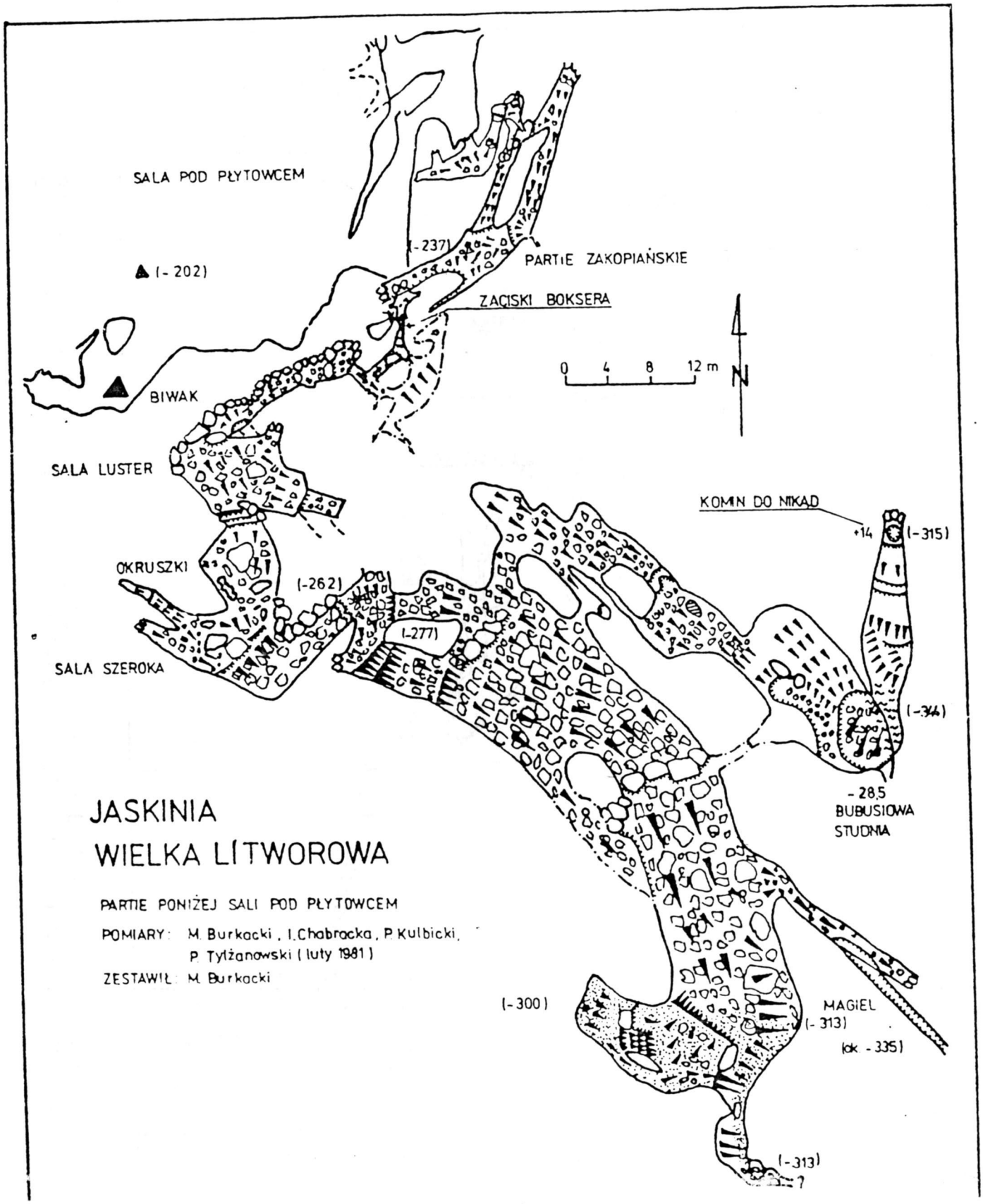

WIELKA LITWOROWA

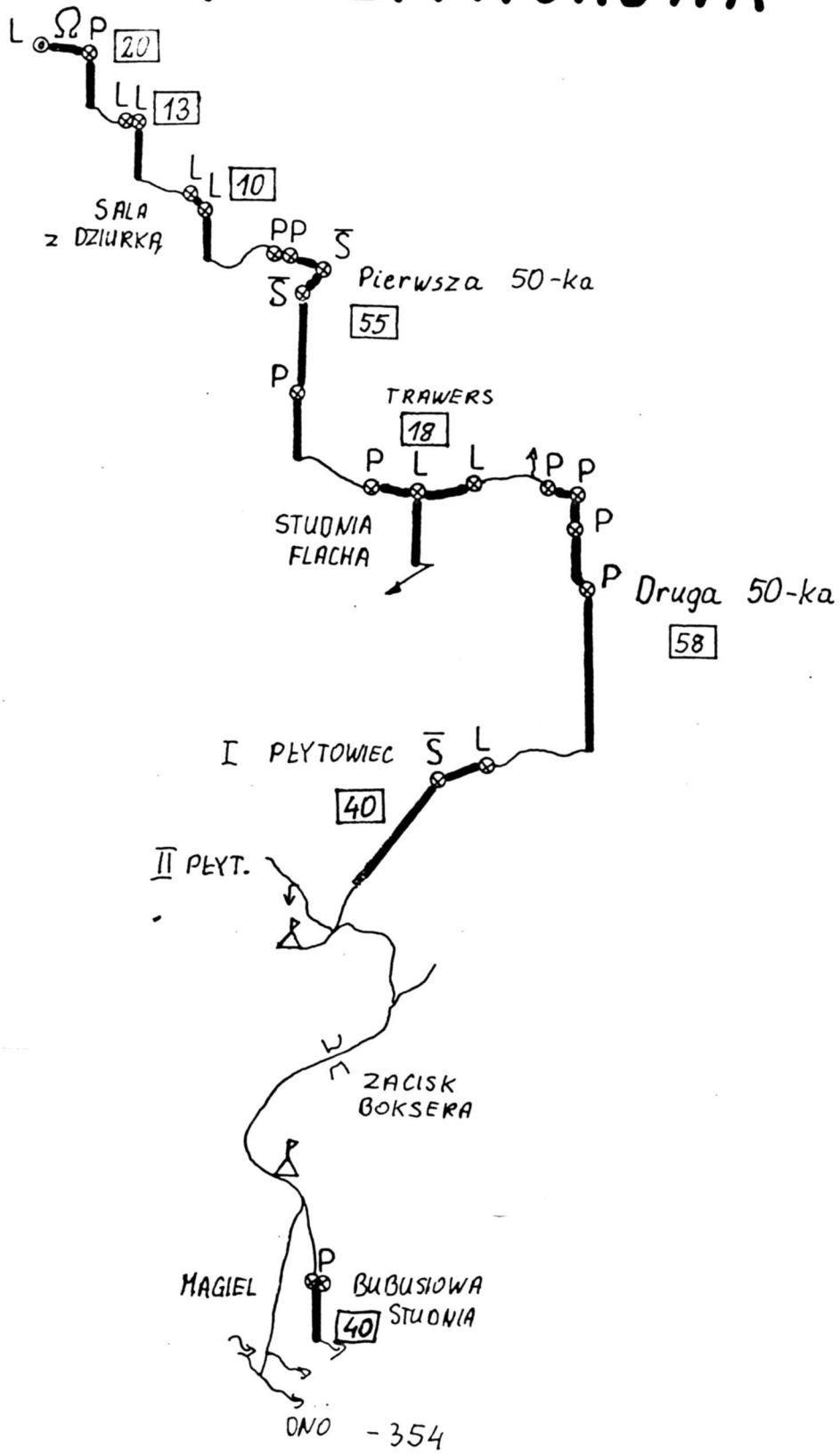

Made by

itt ugyanis a barlang igen szűk és omladékos jelleget öltött, és kísérőink sem kívánkoztak lejjebb.

E túrát követően 3 lengyel barlangász látogatott az ősz folyamán Magyarországra, ahol Budapest látványosságai (gőzfürdők, Marxim, Pál-kocsma) mellett a hévizes barlangjainkkal, a bükki, és az Alsó-hegyi zsombolyokkal is megismerkedhettek.

Éppen ae sorok gépelésével párhuzamosan szerveződik a következő túra Zakopaneba, ahol mos a Jaskyna Czarna (Fekete-barlang) látogatása lesz a cél.

Azt gondoljuk a két csoport között kialakult kapcsolat példamutató barlangásztársadalmunk egészére nézve hisz ezen keresztül mi és más csoportok tagjai is egy sor érdekes lenygel barlanggal és barlangásszal ismerkedhetünk meg, és módunk és lehetőségünk van igy bárkinek a Tátrai Nemzeti Park által szigorúan ellenőrzött barlangjaiba való bejutásának segítésére.

JASKINIA CZARNA

[-158,141]

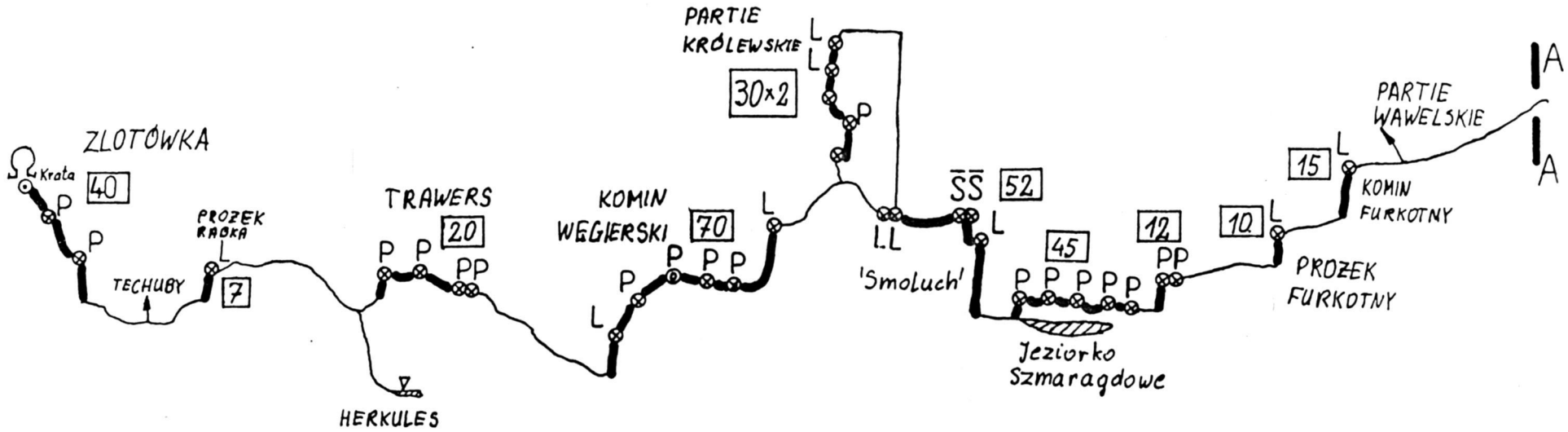

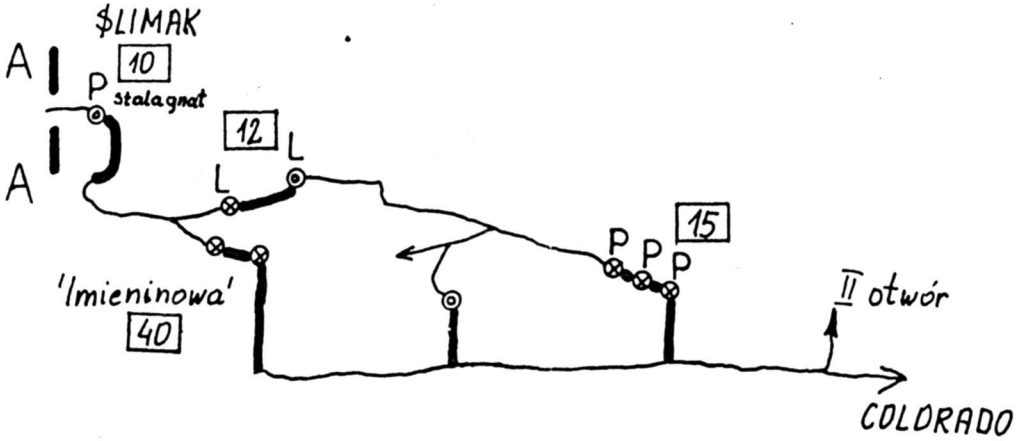

CHECKED & PREPEARED
BY WIKTOR BOLEK

-127-

Közvetlen kapcsolat az Oxford University Caving Clubbal

Mint ahogy az már a Nyugati-Picos nagy barlangjairól szóló fejezetből kiderül igen jó kapcsolatot sikerült kialakítani a tábort szervező angol csoporttal. Ezt a kapcsolatot a technikának köszönhetően év közben is folyamatosan tartani tudjuk e-mail (electronic mail, elektronikus posta) útján. A Budapesti Műszaki egyetemen fenntartott "postfiokunk" (cím: NYERGES@CH.BME.HU.) állandóan értesülnk az oxfordban történtetkről, információt cserélhetünk, beszámolunk egymásnak hétvégi túráinkról, kutatásainkról, és előfizetőivé váltunk az oxfordi hetente megjelenő e-mailen terjedő újságjának a Depth Through Thought -nak (DTT). Ennek a nagy mennyiségű felén áradó információnak egy részét most itt mellékletként is felmutatjuk, bár az egész féléves levelezés anyaga meghaladná a jelentésünk terjedelmét.

Date: Mon. 17 Jan 1994 12:37:16 +0000
From: guilford@vax.ox.ac.uk
To: jsingle@vax.ox.ac.uk, jgvernon@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.ox.prg:avin.lowe"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uucp.hydres:fab"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.uknet-relay:li.lishirl1::hms"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.uknet-hmsuk.co.li.lishirl1"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.ox.prg:keith.hobley"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.nsfnet:dredbv:tu-muenchen.mathematik::niklasch"@vax.ox.
"cbs%uk.ac.nsfnet:dredbv.confusion::ewald_biersack"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.nsfnet:dredbv.confusion::ewald_biersack"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.ed.castle:[illegible]"@vax.ox.ac.uk, roberts@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.rl.ib:cjd1"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.imperial:[illegible]"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.ecs: u93wgj"@vax.ox.ac.uk, "cbs%uk.ac.ecs::u92cjv"@vax
"cbs%uk.ac.ecs: u90par"@vax.ox.ac.uk, drm16@cus.cam.ac.uk,
"cbs%uk.ac.cam.phpms1"@vax.ox.ac.uk, "cbs%uk.co.cimio::mm"@vax.ox
"cbs%uk.ac.stafpoldcr03"@vax.ox.ac.uk, guilford@vax.ox.ac.uk,
Subject: Club Hut

TO ALL CAVERS IN OXFORD

The Cubs Committee are this morning worried about a car parked by the club hut, and are (on my advice) about to contact the police about it. It is a dark gery Peugot estate type thing, reg H453 FFP. Being newish, I thought it unlikely to belong to a caver, but if you have any idea whos it is please please please ring the clubs committee or me immediately before it gets incinerated.

Our suspicion is that it may be a stolen car.

Tim

Date: Thu. 13 Jan 1994 19:33:50 +0000
From: guilford@vax.ox.ac.uk
To: jsingle@vax.ox.ac.uk, jgvernon@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.ox.prg:avin.lowe"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uucp.hydres:fab"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.uknet-relay:li.lishirl1::hms"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.uknet-hmsuk.co.li.lishirl1"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.ox.prg:keith.hobley"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.nsfnet:dredbv.tu-muenchen.mathematik::niklasch"@vax.o
"cbs%uk.ac.nsfnet:dredbv.confusion::ewald_biersack"@vax.ox.ac.u
"cbs%uk.ac.nsfnet:dredbv.confusion::ewald_biersack"@vax.ox.ac.u
"cbs%uk.ac.ed.castle:[illegible]"@vax.ox.ac.uk, roberts@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.rl.ib:cjd1"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.imperial:[illegible]"@vax.ox.ac.uk,
"cbs%uk.ac.ecs: u93wgj"@vax.ox.ac.uk, "cbs%uk.ac.ecs::u92cjv"@va
"cbs%uk.ac.ecs: u90par"@vax.ox.ac.uk, drm16@cus.cam.ac.uk,
"cbs%uk.ac.cam.phpms1"@vax.ox.ac.uk, "cbs%uk.co.cimio::mm"@vax.o
"cbs%uk.ac.stafpoldcr03"@vax.ox.ac.uk, guilford@vax.ox.ac.uk,
Subject: Club Hut

TO ALL CAVERS IN OXFORD

The Cubs Committee are this morning worried about a car parked by the club hut, and are (on my advice) about to contact the police about it. It is a dark gery Peugot estate type thing, reg H453 FFP. Being newish, I thought it unlikely to belong to a caver, but if you have any idea whos it is please please please ring the clubs committee or me immediately before it gets incinerated.

Our suspicion is that it may be a stolen car.

Tim

"cbs%uk.ac.[illegible]"@vax.ox.ac.uk.
"cbs%uk.ac.imperial.[illegible]"@vax.ox.ac.uk.
"cbs%uk.ac.[illegible]"@vax.ox.ac.uk. "cbs%uk.ac.ecs::u92[illegible]"@vax.ox.ac.
"cbs%uk.ac.ecs::u90[illegible]"@vax.ox.ac.uk. drm16@cus.cam.ac.uk.
"cbs%uk.ac.cam.[illegible]"@vax.ox.ac.uk. "cbs%uk.co.cimio::mm"@vax.ox.ac.uk.
"cbs%uk.ac.stafpoi[illegible]"@vax.ox.ac.uk. guilford@vax.ox.ac.uk.
Subject: Depth Through Thought

Depth through thought
OUCC News 12th January 1994
Volume 4, Number 9
Editorial

I was lying in the bath at Harley road last weekend wondering to myself wht novelties the new year would bring to my little world of caving when a strange thing happened. 12.30 in the afternoon and there was a knock at the door. It was Gavin. about to go on a caving trip. Gavin, caving trip. 12.30 start. Surely, I thought, these are not things that go together. I wonder what has happened.

We have finally managed to get links set up with our Hungarian Correspondents, though as you will notice there are still a few translation problems. Pivo has sent in an article on their trip to Austria, and Moha sent me a report on their trip to Italy. Pivo's report is printed in full, but I decided only to print an extract of Moha's until we manage to undertand eachother a little better. It goes as follows....

```
M.;X```"K`````````#2$@``)P`I`"D`*@`J`"H`OCI<
3D]234%,+E460`M```````````````````````````
```````````````````M`````````!.140```"L`O`#OX=
`"```$`2D`*O```"H`MO%"969O<F4@MOVAR:7-
T;6%S('=E(&1E8VED960@;VX@9V\@(&%R;W
5N9"!2;VUE('1O(&AM=FEN9RX@26X@2'5N9
V%R>2!I="!I<R!N;WO@;F]R;6%L;'D@9F]R(&-
A=F5RM<R!B96A=7E(&]F(%)O;64@:7,@82!E>
'!E;GI=F4@<&QA8V4@9F]R('5SM(&%N9"!A(
&QI='1L92!B:7O@;&]N9R!W87D@9G)O;2!H;V
UE("AM;W)E('1HM86X@,3(P,"!K;2DN($)U="!
F;W)T=6YA=&5L>2!W92!H879E('-O;64@9G)I
M96YD<R!T:&5R92P@82!(=6YG87)I86X@9VE
R;"P@=VAO(&ES(&YO=R!A(&)AM8GDM<VE
T=&5R('1H97)E("AA;GEW87D@<VAE(&ES('1
H92!B97T(&=I<FPMM8V%V97)S(&EN($AU;F
=A<GDL('H92!H879E(&)E96X@=&\@=&AE(&
)O='1OM;2!O9B!S86UE(#$P,#`@;2!D965P(&-
A=F5S+"!F;W(@97AA;7!L92!O;WIZ.
```
```

Sounds like they had fun, eh?

Two requests. If anyone has good ideas for speaker meetings this term, I [illegible] Jenny know [illegible] because the first thrilling term card of 1994 will need to go out soon. Second, lets have lots of reports, news, gossip, reviews and opinion for DTT. E-mail submissions are easiest, but I can still read so plain pen and paper is fine if that's your lot.

Finally, don't forget that its the AGM this term: a time for fun, frivolity, and your chance to take part in OUCC's extraordinary version of the democratic process. If you want to get involved in running (snigger) the club, then think about it and start talking to people.

Caving at New Year
KMC
New Year in the Dales was abit of a wash-out, literally. When I drove into York to pick up Will from the station on the 28th December, there were three cars in the ditch along the sixteen mile stretch of road between my parents house and York. Up in East Yorkshire it snowed on christmas day, froze on boxing day and the day after, and on the night of the 27th and the day of the 28th, it poured with SNOW. Snow, snow and more snow.
Consequently, the Dales looked beautiful, but were useless for caving. We couldn't do any half decent caving because, either, it might start thawing any minute (as the weather forecasters said it would) and we'd get trapped down by rising snow-melt, or else, it was melting anyway and the water levels were SO high that half decent caves were not even enter-able.

Will and I went down KMC, taking one of the Germans with us. It wasn't particularly wet, although we managed to get wet enough by going as far upstream as we could. (Crawling on tummies in the stream to reach Swinstow main chamber gets you wet even in low water). Peter, the German, was dead keen on the sump near the ladder pitch. On the way back he stopped, put on a wetsuit hood, mask and diving light, and tied himself onto the end of the rope used for lining the ladder pitch, then proceeded to hold his breath and swim around under water in the sump. Will and I looked at each other in disbelief, and asked each other "How long shall we give him before we decide to start pulling him out?"

Not the most inspiring caving trip I've been on, but I think people enjoyed themselves nevertheless.
Jenny vernon

Caving in Europe
The First Hungarian Taubenloch
Expedition

Moha and another guy, called Tiszeker Zoli organized a cave trip to Austria. They could get enough cars, ropes, and members. The members were from six caver groups! This group consisted of eleven members. Our aim was the Taubenloch, which is a 4043 m long and +50 m high and -456 m deep cave. Near the entrance of Taubenloch there is the entrance of Geldloch, which is another big cave. It's 8194 m long and +146 m high and -434 m deep. Our map was a bit old, so may be these caves are one system sinsce the map was made. Ausrian cavers look for the them. The entrances are at an altitude of about 1500 m.

We left Budapest last Thuesday (2nd of December). It was a difficult start, because we waited for a guy who brought us a snow-chain. When he arrived most of the people were already sitting in a pub. After all we left three hours later. Kutya's passport was invalid, so he had to come back home from the border. We arrived to Hagen at 3 o'clock. Hagen is the last village on the road. We setted our tents and slept.

In the morning Moha woke me up as he was quarreling whit a man who was writing dog down the numbers of our cars. His problem was that we slept at the car park. Fortunately he went away and we didn't have more problems. We packed up our rucksucks and we started to go up to the cave.

Our way was very nice. First the road was very easy, because we went down. A bit later the road changed straight. Along the road there was a very nice river and we saw a beautiful waterfall. It was very icy. After this part we had to go up and it was much harder. The snow was deeper and we could hardly walk. Zoli, who knew this road once told usIt's the last part and it will take maximum two hours. That was three and a half hours. We arrived at the entrance of the cave after it got dark. Here we made our biwak. We were very tired and we just went to to our sleeping bags. I bought a biwak sack and it was entirely unnecessary. From the top of the chamber water was dropping down and in addition I was swetting inside my sleeeping bag which was inside the biwak sack. In the morning I was wet.

On Saturday was the cave trip. We didn't organiz it well, so the trip wasn't the best. The cave is interesting but not too nice. First of all we had to go up about

about 20 metres. After that there is a 35 m deep [illegible] which is a part of an enormous chamber. Its name is [illegible]dom. Melk is a little [illegible] in this area.

[illegible] to [illegible] bags. I bought a biwak sack and it was entirely unnecessary. From the top of the chamber water was dropping down and in addition I was swetting inside my sleeeping bag which was inside the biwak sack. In the morning I was wet.

On Saturday was the cave trip. We didn't organiz it well. so the trip wasn't the best. The cave is intresting but not too nice. First of all we had to go up abou

about 20 metres. After that there is a 35 m deep pit which is a part of an enormous chamber. Its name is Melkerdom. Melk is a little town in this area. Melk has a very big church. Here we had to find the good way. We knew it is somewhere under this chamber. The map is not only old, it is unexact, too. So, we looked for it over two hours. When we found it on the passage we arrived to a pit. It

[illegible] minute [illegible] weather forecasters said it [illegible] [illegible] down by rising snow-melt

was about 30 m deep. The bottom of this pit was a top of a big rift chamber. On the wall of this chamber we could climb down but a few men were worried and we put a rope there. At the bottom we found a traverz with line. It was over the "Hermelin pit" which is the main passagge. We didn't know where we were exactly, so we didn't climb down. We found another traverz and so we entered new part. It wasn't on the map. At the end of a nice corridor we found a chamber. On this corridor we found a biwak of Austrian cavers. From this chamber we could go up and down. The first way was a muddy slope and the second way went into the top of a big chamber. There we needed ropes but we didn't have any. The other guys brought it behind us, but we didn't want to wait for them, so we went down on the muddy slope. It was dangerous, so we waited for the others at half way. We went to the bottom on the rope. From here some guys could go into that chamber. We were tired, so three other guys and me went out. The others made a trip in this part of the cave, and they came out two hours later.

The night was wetter, so in the morning I was totally wet . Fortunately I didn't get cold. We left the cave Sunday morning. The weather rainy and foggy. A lot of snow melted (and we went down...) so our way down was much easyer. The beautiful waterfall was much less icy. We arrived to the cars about 2 o clock and we started back home. We would like to go back in spring. Five (OTT's Hungarian Correspondent)

OXFORD UNIVERSITY CAVE CLUB
JULAGUA EXPEDITION 1993

July 1st to August 21st 1993

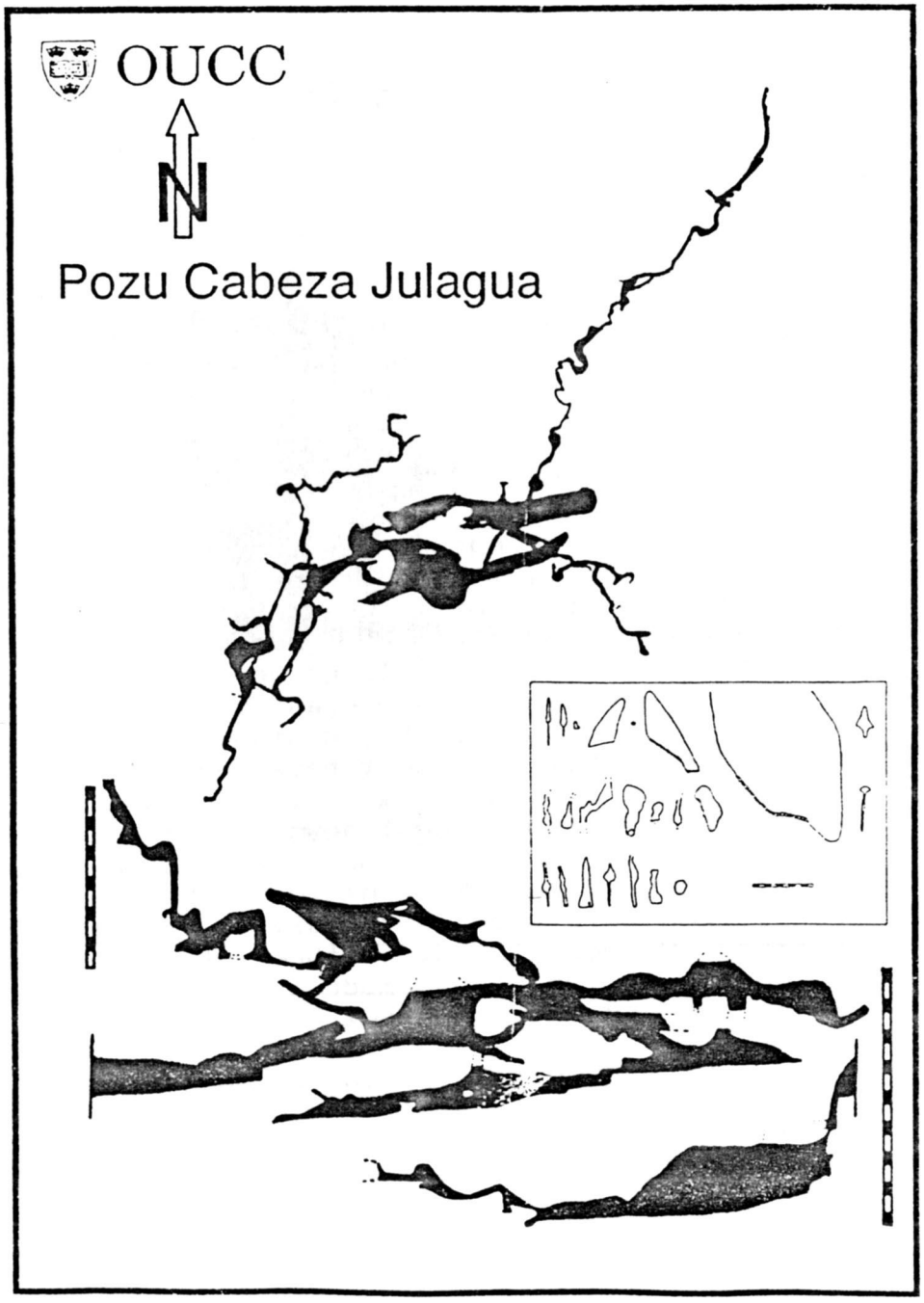

MELLÉKLET

M.K.B.T.

XXXVII.

Barlangnap

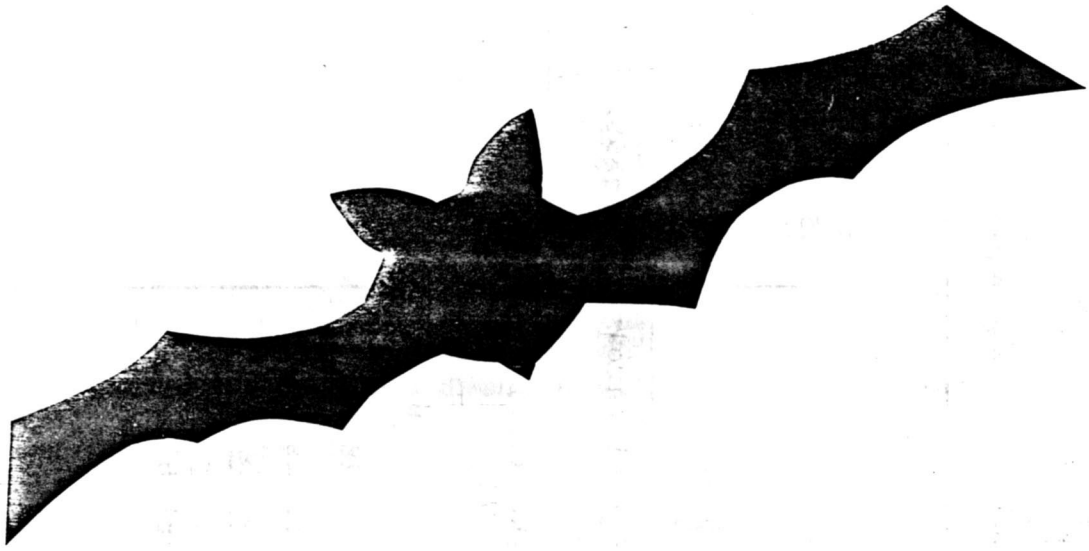

M.A.F.C.

Budapest
1993

1993. junius 15-i állapot

A MAGYAR BARLANGI MENTŐSZOLGÁLAT RIASZTÁSI NÉVSORA

A riasztást sorrendben kell elvégezni. A listáról az első jelentkező tudja riasztani a baleset fokának megfelelő barlangi mentő létszámot

NÉV	LAKCIM	TELEFON Lakás	munkaidőben
Dr. Dénes György BMSZ elnöke	1132 Bp.Borbély u.5/7. II/4.	153-0908	153-0908
Taródi Péter BMSZ vezetője	1119 Bp. Andor u. 23/c.IV/15.	186-4599	118-8914 15-457 (rendőrin)
Adamkó Péter riasztásvezető	1024 Bp.Keleti Károly u.9. I/12.	136-3982	136-3982, tel. fax: 116-3904
Horváth Richárd BMSZ titkára	2094 Nagykovácsi, Tinódi u. 41.	138-9806	138-9806
Gyovai László Tech. vezető	1072 Bp.Csányi u. 7. I/10.Csikai M.szomszéd telefonja	141-5248	117-5222/162
Németh Tamás Oktatás vez.	1213 Bp.Lankás u. 5.	276-2657	210-0991 210-0900/1523,1316
Bognár Tibor	1115 Bp.Bártfai u.59. ideigl.tart.hely	182-2211 141-3693	210-1140,133-9976
Bajna Bálint	1013 Attila u.6.III/1.	135-2260	185-2459, 185-0555/32
Papp László	1066 Bp.Mozsár u.6. III/16.	131-9048	157-2244/30 157-2495/30
MISKOLC Dr. Komlóssy Attila főorvos	3530 Miskolc,Szemere u.6.	nappal tel. fax 06/46/412-412 éjjel: 06/46/378-774	R.tel:06/60-350126 Személyhiv:560045

Program

XXXVII. Országos Vándorgyűlés

Budapest
1993. június 18.-20.

június 18. péntek:

8^{00}-tól Az érkezők fogadása, regisztráció

Részvételi díj: **200 Ft, amely magában foglalja a szombat esti vacsora, és a kiadvány költségeit is, valamint feltétele a barlangtúrákon, és a Marcel Loubens kupán való részvételnek.**

10^{00}-20^{00}-ig Barlangtúrák a terület barlangjaiba

Mátyás-hegyi-barlang, Pál-völgyi-barlang, Ferenc-hegyi-barlang, (a túrákhoz csak barlangjáró alapfelszerelés szükséges), József-hegyi-barlang (*csak a legalább az alapfokú barlangjáró tanfolyamot elvégzettek részére, tiszta overallban!)* - a rendezőség a jelentkezéseknél a vidéki csoportokat előnyben részesíti;

20^{30} Barlangkutató emlékkert avatása

Az MKBT 1992-ben határozta el az emlékkert létrehozását, amelyben az elmúlt évtizedekben baleset áldozatává vált barlangkutatóknak kívánnak emléket állítani. Az emlékkert középpontjában egy szerény harangláb áll, az elhunytak nevét, és haláluk bekövetkeztének évszámát tartalmazó táblák egy- egy, a természet alkotta, alakította mészkősziklán vannak elhelyezve. Ezen alkalommal történik meg - remélhetőleg égő karbidlámpával megjelenő barlangászok minél nagyobb tömege előtt - ezen szimbolikus temető felavatása egy rövid az elhunytakra való megemlékezéssel.

21^{00} Fotóstúrák (igény szerint)

június 19. szombat:

7^{00} Marcel Loubens Kupa nevezések lezárása, **indulási sorrend kisorsolása.**

A versenyre 3 fos csapatok jelentkezhetnek. A versenyhez szükséges felszerelés: barlangjáró alapfelszerelés, komplett kötéltechnikai felszerelés, íróeszköz. A verseny szervezői feltételezik hogy az induló csapatok tagjai az alapfokú barlangjáró tanfolyam elméleti, és gyakorlati anyagával tökéletesen tisztában vannak.

9^{00}-tól 14 óráig: Barlangtúrák

16^{00}-tól: A Magyar Barlangi Mentőszolgálat Bemutatója
A kőfejtő hátsó részében, a felesleges látványosságok mellőzésével, inkább az érdeklődő barlangászok szakmai igényességét megcélzó bemutató.

17^{00}-tól: A Marcel Loubens kupa felszíni viadala

A verseny szervezésének rendszeréből adódóan a közönség előtt dől el a helyezések sorsa.

Ezután azonnal eredményhirdetés

A Cholnoky pályázat eredményhirdetése

19^{00}-tól Vacsora **(csajka és evőeszköz szükséges)**

20^{00}-tól Tábortűz, büfé

21^{00}-tól: Diavetítés

Június 20. vasárnap:

9^{00}-tól Barlangtúrák,

10^{00}-tol: **Marcel Loubens Kupa egyéni verseny; - Felszíni kötélpályán technikai verseny,** Táborzárás;

A rendezőség felhívása a résztvevőkhöz:

A Vándorgyűlés jelenlegi helyszínén történő megrendezése a Budapesti Természetvédelmi Igazgatósággal történt egyeztető tárgyalás után volt lehetséges, s a rendezvény ideje alatt bizonyos alapvető rendszabályokat meg kell tartanunk, hogy se a rendező csoport, se általában véve a barlangészok a jövőben a fent említett hivatalnál ne kerüljenek hátrányos megítélésbe.

EZÉRT

- **a rendezvény ideje alatt a kőfejtőbe autóval tilos behajtani!**
- **a kőfejtőt a rendezvény ideje alatt folyamatosan tisztán kell tartani, kérjük ne szemeteljetek, ne karbidoljatok szanaszét, s ami szemetet találtok a külön e célra hozatott konténerbe helyezzétek el. Az éppen esedékes kis-, és nagydolgát mindenki a WC-n végezze.**
- **a Pál-völgyi-barlang forgalmának zavartalannak kell lennie**
- **sátrazásra a Rendezőség által kijelölt területen van lehetőség (még ha az nem is a legjobb hely!)**
- **napközben a járda melletti padokkal körülvett tűzrakóhely a barlanglátogatók számára szabadon tartandó.**
- **az esti tábortüzet csak a fent említett tűzrakóhelyen lehet tartani**

A rendező MAFC Barlangkutató Csoport ezúton is jó szórakozást kíván minden résztvevőnek!

A MAFC Barlangkutató Csoport rövid története

A Műegyetemi Atlétikai és Football Club (továbbiakban MAFC) Barlangkutató Csoportja az 1990-es év nyarának végén alakult meg. Még korábban a 80-as évek elején ugyan létezett egy "régi MAFC" amelynek tagjai főleg barlangtúrázással foglalkoztak, de ezen "nagy klasszikusok" közül ma már csak néhány aktív, s nem is mind a mai MAFC-ban.

A jelenkori MAFC kialakulásához az vezetett, hogy 1990 nyarán egy balul sikerült kutatótábor végén - mely vödörhúzás helyett szóváltással végződött 12 barlangász kivált az Acheron Barlangkutató Csoportból, hogy ne kelljen tovább "élveznie" az ilyen méretű, és főleg szervezettségű "mamutcsoport" előnyeit. Csoportvezetőnek akkor - minden tiltakozása ellenére - közfelkiáltással Perényi Katalint választottuk meg aki napjainkig is ellátja eme megtisztelő feladatot.

Alapvető filozófiánk az volt - és ma is az - hogy aki velünk akar kutatni, túrázni azt szívesen látjuk, tehát nincsenek szoros kötöttségek a csoportban. Ezt ma már egyes budapesti csoportok körében legendaként ismert alapszabályunk is tükrözi, melyhez a 22-es csapdája is csak Stüszi-vadász a piros ultiban: "Aki MAFC-os túrán részt vesz az MAFC-os, ill. az a túra amelyen akár egy MAFC-os is részt vesz az MAFC-túra."

A megalakulásunk után bizony nehéz dolgunk volt, hiszen a csoport anyagi helyzetéről—az Acheron jóvoltából, ahonnan korábbi ott töltött éveink során végzett csoportmunkáink eredményeképpen felhalmozott felszereléseinkből gyakorlatilag semmit sem sikerült békés, vagy békétlen úton megszereznünk - nem lehetett egyszerűen beszélni. Még abban az évben megkezdtük az illetékes hatóságok kutatási engedélykérelmeinkkel való bombázását, melyeknek azokban az esetekben ahol az Acheron bele tudott szólni (tévedés ne essék nem a kutatásba!) egyeztető tárgyalások és fellebbezések ide-oda küldése lett az eredménye, mely ügyek egyike-másika a mai napig nem zárult le.

Az hogy az újonnan megalakult lelkes gárda azonnal nem oszlott fel a Barlangtani Intézet megbízásos munkáinak, valamint jónéhány régi barlangászbarátunk segítsége mellett a BEAC csoportnak köszönhető, akik többek között a fent említett munkák elvégzéshez szükséges felszerelést kölcsönözték, melynek hiányában nem léphettünk volna. így az "állandó" csoporttagok egy fél év alatt össze tudták gyűjteni az induláshoz szükséges dolgokat.

Miközben a szétválással kapcsolatos viták még el sem ültek a közvetlen "szakmai" összetűzést kiváltó elevenfertési "Nagy-nyelő" barlangját tárták fel kutatóink mintegy 20 m mélységig,a Bakony egyik legveszélyesebb omladékában komplikált ácsolások után. Sajnos a barlang a továbbiakban nem volt ilyen kegyes hozzánk, és mélyebbre nem juthattunk benne. Itt a mai napig semmilyen továbbhaladás nem történt, mi kutatási engedély hiányában - melyet arra való hivatkozással nem kaptunk meg hogy az Acheron nem óhajt velünk semmilyen kutatási területet megosztani - a konfliktusokat kerülvén más vizekre kellett hogy evezzünk.

Az ősz folyamán "hozzánemértő" kutatóink, akik felkészültségük alapján - a hatóság I. foka, és az Acheron csoport szerint - alkalmatlanok voltak a Mátyás-hegyi barlang ku-

tatására néhány a Bekey csoport kutatásiba bekapcsolódva, nem egyszer önállóan, vette ki részét a Pál-völgyi-barlang kutatásából, néhány kisebb (100-200 m-es) szakasz feltárásánál közreműködve a Csurgatórium, ill. a Szürke-patak zónájában. A tél végére az első nagyobb külföldi barlangtúránk is létrejött: a ternopoli barlangkutatók meghívásának eleget téve - minthogy arról a Karszt és Barlangban is beszámoltunk - a Podóliai hátság nagy gipszbarlangjaiban túrázhattunk (Atlantida, Ozernaja, Mlinki).

Innentől kezdve felfelé ívelt csoportunk pályája: a tavasz és a nyár eleje még a nagy külföldi túrák jegyében zajlott tovább: Wales, Görögország, Olaszország, volt hegyi és barlangos túráink célpontja, és sokat jártunk Erdélyben is. A nyár végén megrendeztük első önálló nyári táborunkat is az Alsó-hegyen, ekkor kezdtük meg az Őz- és Miki-kukizsomboly bontását. A táborunkban sok más csoport kutatója is részt vett, s meglátogatta azt Gádoros Miklós akkori főtitkárunk valamint a Storey Arms Outdoor Education Centre éppen akkor Magyarországon tartózkodó expedíciója is.

Az év vége újra Alsó-hegyen talált minket, a BEAC számos csoportból több mint 40 embert megmozgató téli kutatótáborában a Baglyok Szakadékának továbbfeltárására. Ez a (már a negyedik!) tábor eredményezte a Kotu aknájának -151 m mélységig történő feltárását. A következő év a nagy barlangtúrák jegyében zajlott: Csoportunk tagjai a kimerítő tavaszi felkészülés után a Canin-plató nagy barlangjaiban túráztak (Michele Gortani, Abisso Vianello stb.) télen pedig Lengyelországban számos kisebb barlang mellett járhattunk a Wielka Sniezna rendszer végponti szifonjánál is. Ebben az évben is volt kutatótáborunk a nyáron (Alsó-hegy): legnagyobb eredménye a Gőte-zsomboly -25 m mélységig való feltárása. Tovább folytattuk az őz-zsomboly bontását mélysége a tábor végére meghaladta a 42 métert. Így jutottunk el az idei évhez amikor is a tavaszt jószerivel teljes egészében a Bakonyban töltöttük, ahol egy igen biztató víznyelő kibontásával eddig 23 m mélységig jutottunk. Túrázásra sajnos kevesebb idő és pénz jutott, mindenki a "nagy nyári expedícióra" tartalékolt: meghívást kaptunk ugyanis az Oxfordi Egyetem Barlangkutató Csoportjától (O.U.C.C.) Spanyolországi kutatótáborukba a Picos de Europa fennsíkjára. Persze a felkészülés jegyében így is többször jártunk Szlovákiában, egyhetes földalatti kutatótáboron vehettünk részt februárban Erdélyben a Szelek-barlangjában stb.

Azt gondoljuk ennyi bőségesen elég csoportunk bemutatásához, hiszen nincs értelme felsorolni hol jártunk, hol túrunk az elmúlt 3 évben. Azoknak akik ismernek minket pont emiatt nem szükséges több, míg a kívülálló számára már így is unalmassá válhatott túráink felsorolása. Zárásul csak alapelvünket a a barlangok feltárásáért, látogatásáért mindig mindenkivel az együttműködésre való készségünket szeretnénk megismételni, ami a gyakorlatban annyit, tesz ha valaki kutatásainkba túráinkba bekapcsolódni kíván szívesen látjuk, s ahol már jártunk, ahol már kutattunk arról a területről mindenkinek szívesen szolgálunk információkkal: csoportgyűléseinket jelenleg minden hét csütörtökén este 7 és 10 között tartjuk a Pál-völgyi-barlang melletti "Fogadó a Három nővérhez" nevű becsület- süllyesztőben.

Egerlund Zoltán (York)- Nyerges Miklós (Moha)

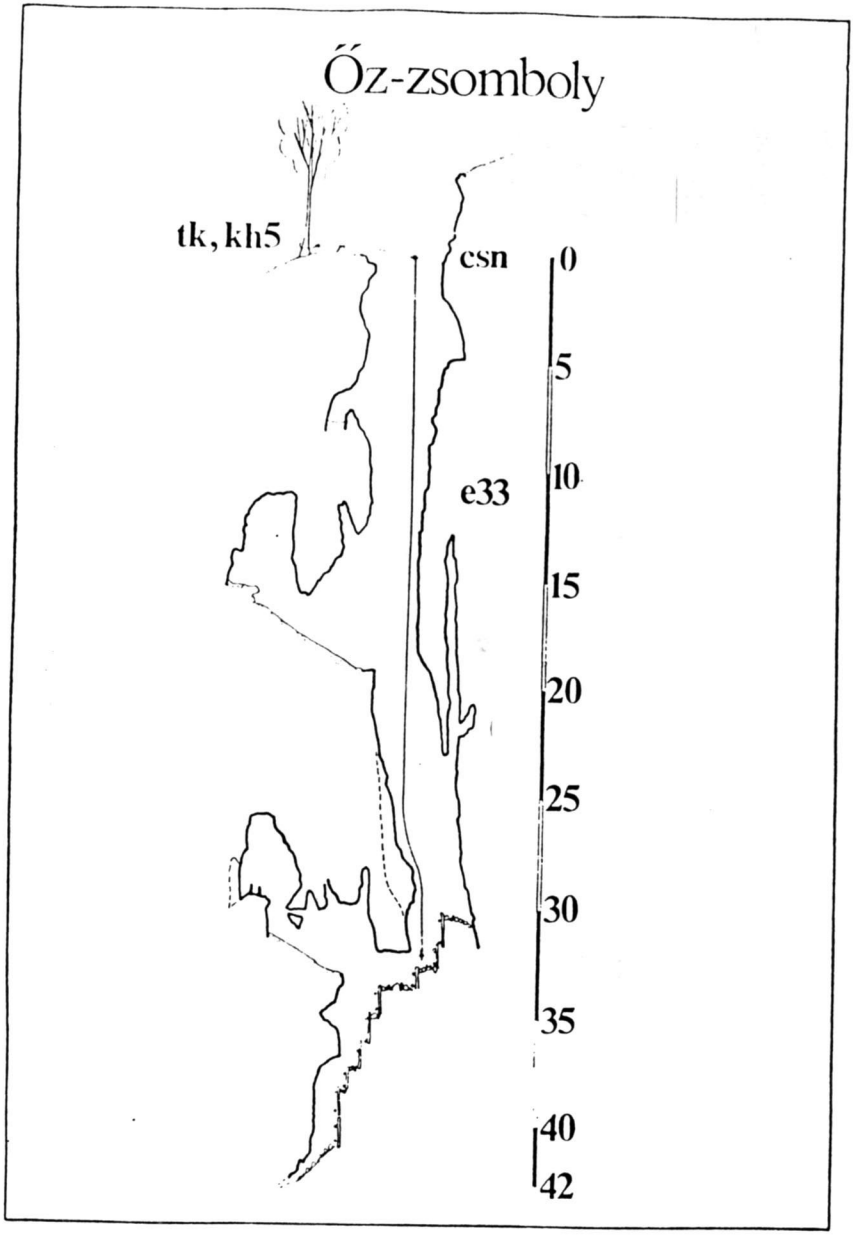
Őz-zsomboly
tk, kh5
csn
e33
0
5
10
15
20
25
30
35
40
42

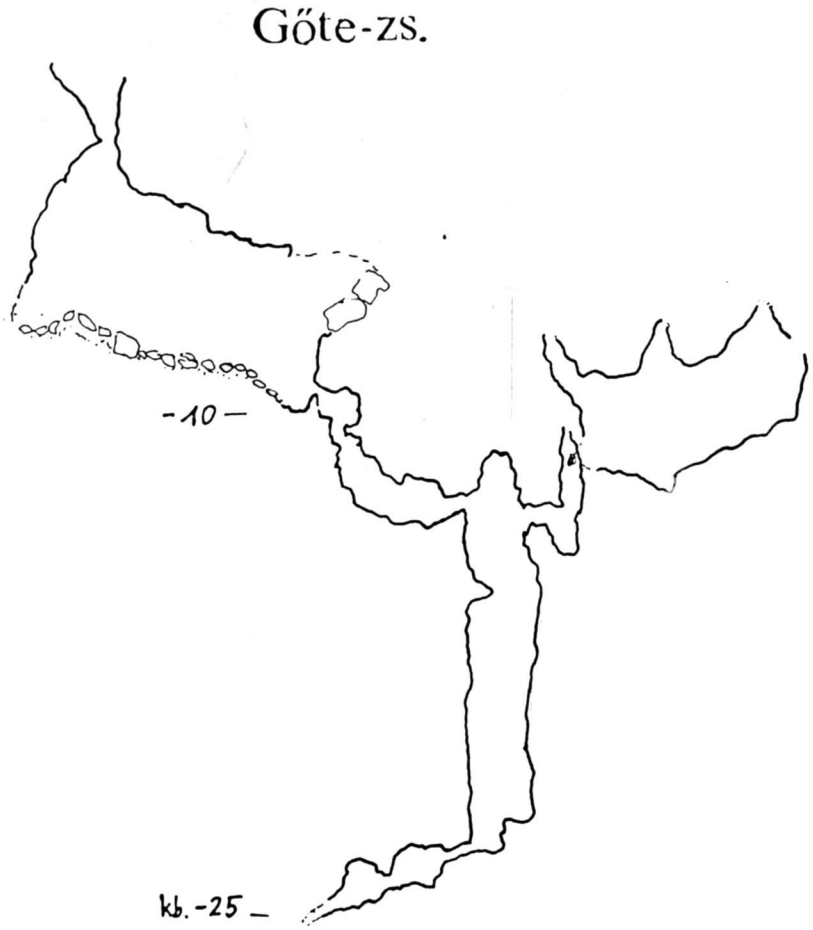
Gőte-zs.
-10 –
kb. -25 –

A PÁL-VÖLGYI-BARLANG FELTÁRÓ KUTATÁSÁNAK EREDMÉNYEI 1986-92 KÖZÖTT

1986, azaz a legutóbbi budapesti vándorgyűlés óta a Pál-völgyi-barlang térképe alaposan módosult. Az eltelt 7 év alatt a barlang kutatását 1980. óta végző BEKEY IMRE GÁBOR csoport a barlang délkeleti és nyugati részein 3 km-t meghaladó összhosszúságú új járatszakaszokat tárt fel, melyekkel a barlang É-D irányú kiterjedése 330 m-re, K-Ny irányú kiterjedése 610 m-re, feltárt hossza pedig 7606 m-re növekedett, így jelenleg az ország harmadik leghosszabb barlangja.

E jelentős hossznövekedés kétharmada az 1987-es év "termése", amely a barlang eddigi feltárástörténetében a legeredményesebb esztendő volt. Az 1981 óta ismert Déli-szakasz Szeptáriás-folyosójának ÉK-i végén, közel egy évig tartó bontás eredményeként áprilisban elsőként egy omladékos keresztjárat nyílt meg. Ebből sikerült bejutni júniusban a Pál-völgyi-barlangot a ranglista harmadik helyére emelő Bronz-folyosóba, majd annak ÉK-i végpontjáról az erősen csepegő Csurgatóriumba, ahol egy kifutó kovazóna alatti légrés intenzív huzata sejttette a folytatást. A huzat útját követve, augusztusban tárult fel a rendszer legszélesebb folyosói közé tartozó I. és II. vágány. A szeptember végétől november elejéig terjedő időszakban hetente követték egymást az újabb feltárások: az I. vágány végét lezáró omladékban egy hatalmas főteleszakadás - a Háztető - alatt átjárót találva előbb az ÉK felé tartó tágas VB-folyosó, majd az azzal párhuzamos hasadékjáratok és a Titanic-terem vált ismertté; ennek végomladékán áthatolva feltárult a nyílegyenes Százkettes-folyosó, az impozáns magasságú Kanyon és az òriáskifli, majd a Titanic-teremből kiágazó Vigasz-ágból némi bontás eredményeként az aljzati képződményekben gazdag Balettintézet és a kalcitlemezhíddal két szintre tagolt Kalcitgaléria.

Az 1987. évi feltárások a barlang leglátványosabb, tudományos szempontból is sok érdekességgel bíró szakaszai közé tartoznak. Járatai alapvetően KÉK-NyDNy irányítottságúak, amelyek között keresztjáratok - a Déli-szakaszhoz hasonlóan - csak alárendelten alakultak ki. Folyosóinak zöme jelentős szélességű és magasságú, jellegzetes gömbüstös oldásformákkal; legnagyobb termének, a Titanic-teremnek az alapterülete 30 x 10 m. Több pontján találhatók fennőtt kalcitkristályokkal bélelt őskarsztos üregek (Szabó György-terem, II. vágány), vastag karfiolszerű kiválások és kalcitlemez-párkányok sőt kiterjedt kalcitlemez-álmennyezetek (Karfiol-terem, Kalcit-galéria). Egyes szakaszait látványos cseppkőképződmények díszítik, amelyek közül kiemelkednek az I. vágány ÉK-i végének nagyméretű zászlói, a II. vágány cseppkőmedencéi, a VB-folyosó elejének állócseppkövei és heliktitjei valamint a Schönviszky-terem szép lefolyása, a Búboskemence.

Az új szakaszok továbbkutatásával 1988-ban sikerült megteremteni az összeköttetést a barlang 1981 óta ismert Térképész-ágával is az òriáskifli oldal-omladékából feltárt Cserepes-folyosón és Rockenbauer-termen keresztül. Így kialakult a barlang jelentős részét körtúra-szerűen bejárhatóvá tévő "Nagykör", ami természetesen nagyban elősegítette a kutatómunkákat is. Az esztendő másik eredménye, az 1987. évi feltárások K-i végpontját alkotó Titanic-terem felől feltárt Szépvölgyi-ág pedig a Pál-völgyi-barlang és a Mátyás-hegyi-barlang között feltételezett, áthatolhatatlan omladékzóna legendáját oszlatta el: ez a tágas, bár omladékos folyosó már a "Matyi" Természetbarát-szakaszának hátsó, Ék felé tartó járatával húzódik párhuzamosan, attól mintegy 30 m távolságban - sajnos azonban egyetlen, a Mátyás-hegyi-barlang felé tartó keresztjárata sincs.

Az 1989-es év újabb reményt csillogtatott meg a két barlang összekötéséhez: a Vigasz-ágból egy kifutó kovazónát követő bontással egy újabb, Ék felé tartó járatot - a kellemetlenül szűk Dezodor-ágat - sikerült feltárni, amelynek végpontja a felmérések szerint már a Természetbarát-szakasz középső része felett helyezkedik el! A 15 m-es szintkülönbséget azonban a járat lefelé való reménytelen elszűkülése következtében mindmáig nem sikerült legyőzni, s nem járt sikerrel a legközelebbi pontok műszeres összemérésére tett kísérlet sem. ùgy tűnik, hogy az immár bizonyosra vehető összekötés a jövő generációjának feladata marad.

Az 1990-ben végzett feltáró munkák csak egy ponton eredményeztek továbbjutást: a Csurgatórium D-i elvégződését alkotó szűkületet legyőzve egy erősen feltöltött folyosószakaszt sikerült feltárni, amellyel a Pál-völgyi-barlang ismert hossza már meghaladta a 7 km-t is.

1991-ben a barlang közel tíz éve feltárt, de nehézkes megközelíthetősége miatt meglehetősen "elhanyagolt" nyugati végpontján, a Vetkőztető-hasadékban indítottuk újra a kutatásokat, ahol egy 20 m hosszban kitöltött járatszakasz átbontásával a hasadék egy újabb - ismét omladékkal záruló - szakaszát tártuk fel; de történtek kisebb továbbjutások a barlang D-i és K-i részén is.

Az 1992-es esztendő a Vetkőztető-hasadék új végpontját lezáró omladékkal való küzdelem jegyében telt, ahol a munkavégzést csupán egy 30-40 cm széles párkány viszonylagos védelme tette lehetővé. Az újabb 20 m-es kuszodaszakasz átbontásával feltárult Kiskarácsony-ág - túlnyúlva a Harcsaszájú-barlang ismert kiterjedésén - immár a Pál-völgyi-barlangrendszer egészének Ny-i végpontját jelenti. A járathálózatból messze kinyúló, magányos folyosó - amely jellegében, lejtésviszonyaiban inkább a Harcsaszájú-barlanggal mutat rokonságot - jelentős további feltárások lehetőségét jelzi a barlang Ny-i zónájában is.

A vándorgyűlés túráinak keretében bemutatásra kerülő "Nagykör" a barlang minden jellemző szakaszát érinti, s a kezdő- illetve zárószakasztól eltekintve lényegében a feltárásmenetet követi.

A század első évtizede óta ismert, s 1919 óta részben idegenforgalmi célokat szolgáló **RÉGI RÉSZ** jelenleg már öt ponton áll összeköttetésben az 1980 óta feltárt szakaszokkal, közülük három átjáró kibontására már a mögöttük húzódó járatok ismeretében került sor. Ilyen a Meseországtól induló **Mese-átjáró** is, amely az 1982-ben feltárt **NEGYEDIK NEGYED**be vezet. Ez - a Régi Rész ÉNy-i járataival együtt - a barlang legmagasabban fekvő, legidősebb szakaszát foglalja magába. A rendszer egészére jellemző mennyezeti átkovásodott kőzetzónák utólagos, kipergéses felharapódzása itt a legerőteljesebb: az alsó, oldott szelvényrészekhez helyenként - így az érintett **Delfin-folyosó**ban is - akár 10 m magasságú kipergett "kéményszelvény" kapcsolódik. Itt, az òriás-folyosóban található a Budai-hegység legnagyobb cseppkőképződménye is: az emberderéknyi cseppkőoszlop-pár magassága eléri a 3 m-t.

A Negyedik Negyed az alulról átbontott **Púder-kürtő**n keresztül kapcsolódik a barlang feltárástörténetében annak idején új fejezetet nyitó, 1980-ban a Színházterem Vészkijárat-hasadékának végomladékából feltárt **DECEMBERI-SZAKASZ**hoz. A fokozatosan lejtő szakasz jellegében a Régi Részhez hasonlít. Viszonylag tágas folyosói labirintus-szerű hálózatot alkotnak, benne a korai hidrotermális karsztosodás barit- és kalcitkristályai ugyanúgy megtalálhatóak, mint a barlangot kioldó melegvizek egykori vízszintjét jelző kalcitlemezek és apadási szinlők (**Tollas-terem**) - ez utóbbi kiválástípus egyébként Magyarországon elsőként innen került leírásra. A szakasz cseppkőképződményei közül az **Oroszlán-sarok** és a **Bekey-terem** látványos lefolyásai emelkednek ki.

Az 1981-ben feltárt, s a barlang legmélyebb helyzetű részét képviselő **DÉLI-SZAKASZ**ba a keskeny **Z-folyosó** vezet át. A labirintusjelleg és a járatok ÉÉK-DDNy - ÉNy-DK irányítottsága itt megszűnik: a szakasz három, KÉK-NyDNy irányú főfolyosóját csak egyetlen keresztjárat kapcsolja össze. Folyosói szélesek, de laposak, erősen feltöltöttek; agyagos aljzatukon érdekes mikroformák és kalcitkiválással bélelt kis cseppkőmedencék alakultak ki; a falakon több helyen csillogó gipszkristályok figyelhetők meg. A túraútvonal legmélyebb pontját a **Szeptáriás-folyosónál** éri el 65 m mélységgel a bejárathoz képest - ez a folyosó vezet egyébként a barlang mélypontját jelentő Mozaik-terembe (-86 m, 119 m tszf) is.

Innen az omladékos felfedezőjárat helyett szűk, de legalább biztonságos kuszoda vezet át az **1987. évi feltárásokba**. A jellegében még inkább a Déli-szakaszhoz sorolható **Bronz-folyosót** követően tágas folyosók-termek és kellemetlen szűkületek, kuszodaszakaszok váltják egymást. A különösen szép oldásformákat mutató **Szabó György-termet** a **Mellfogó** szűkülete kapcsolja a csarnokszerűen felmagasodó **Csurgatóriumhoz**, amelyből egy 20 m-es kuszoda, a **Bergman-cső** vezet a tágas, DNy-i végén heliktitekkel, ÉK-végén szépen sávozott, nagyméretű cseppkőzászlókkal díszített **I. vágány**ra. A folyosót lezáró omladékon a 15 hosszban 30-40 cm magasságú **Háztető** biztosít "átjárást" a szakasz K-i részei felé. Itt a tágas főfolyosók - a sztalagmitcsoportokkal és heliktitekkel, tovább jellegzetes hévizes ásványkiválásokkal díszített **VB-folyosó**; illetve a törmelékes aljzatú, nyílegyenes **Százkettes-folyosó** - gyakorlatilag azonos szintben vezetnek Ék, majd vissza DNy felé. Közöttük a túraútvonal legkeletebbi pontját a **Titanic-terem** képviseli; a hatalmas omladékheggyel tagolt, szép kicsepegéses kutakat tartalmazó terem bejárati és kijárati omladéka egyaránt óvatosságot igényel. A Százkettes-folyosót lezáró, cseppkődíszes **Schönviszky-teremtől** kezdve az útvonal ÉNy felé fordul, s az impozáns magasságú **Kanyonon** és az apró cseppkőmedencékkel borított aljzatú **Kis-kanyonon** keresztül vezet az 1987. évi végpontot jelentő, keskeny **òriáskiflihez**.

Ennek oldalomladékából nyílik az 1988-ban felfedezett **Cserepes-folyosó** (amely elnevezését az aljzatot tömegesen borító kalcitlemezekről nyerte), majd a cseppköves **Rockenbauer-terem**, amelyet néhány hét alatt sikerült összekapcsolni az 1981 óta ismert, s a Régi Rész Kőhíd-terme felől feltárt **TÉRKÉPÉSZ-ÅG**gal. Ennek D-i oldaljáratában, a Nagykör részét alkotó **Sünös-folyosóban** a befoglaló eocén mészkőre jellemző, jó megtartású ősmaradványok (kagylók, tengeri sünök) érdemelnek említést. A barlangszakasz zömét egyébként gyakorlatilag összefüggő, többszintes omladék alkotja, amelynek a túraútvonal - a **Dombos-folyosóból** történt 1986. évi áttörés jóvoltából - csak a Ny-i végét érinti. Ez már csak alig 30 m-re van a kiépített résztől, ahol a Nagykör az **Állatkert**, a **Lakatos-terem** és a **Felső-Lépcsős-folyosó** érintésével, a **Lóczy-teremben** zárul.

Az átlagosan 3 óra időtartamú túra bejárása technikai eszközöket nem igényel, a szükséges helyeken vaslétrák vannak elhelyezve. A barlang általában könnyű mászással járható, az útvonalat tagoló kuszodaszakaszok és szűkületek azonban 100 kiló felett már problémát jelenthetnek. A járatok zömmel szárazak, a barlang átlagos hőmérséklete befelé haladva 8-12°C között változik. Az újabb szakaszokon az aljzati képződmények védelme és a teljes felületű taposás elkerülése érdekében kijelölt, karózott járóútvonalak találhatók - kérjük vendégeinket, hogy ezekről ne térjenek le. Azok számára, akik csak rövidebb túrát kívánnak tenni, a barlangnak a Tollas-teremig terjedő szakasza (azaz a Negyedik Negyed és a Decemberi-szakasz) kerül bemutatásra, ennek időigénye kb. 1 óra.

Takácsné Bolner Katalin

A Mátyás-hegyi-barlang kutatásának 10 éve (1982-92)

Mátyás-hegyi-barlang amely Budapest II. kerületében a Pál-völgyi-barlang szomszédságában nyílik a jelenlegi mintegy 4,8 km-es összhosszúságával hazánk 4. leghosszabb barlangja.

Fő részeinek felfedezése mint az közismert 1948-ban történ s ezt követően 1965-ig amikor is feltárult a Toldy-ág, és a Természetbarát-szakasz a barlang hossza elérte a 4200 m-t. Az ezt követő időszakban több csoport is próbálkozott a barlang meghosszabbításával azonban sikertelenül.

A "Matyi" jellegénél fogva (változatos túrázási lehetőségek, könnyű elérhetőség) időközben a budapesti (és más) barlangászok kedvenc gyakorlóhelyévé vált, a barlang egyéb szempontokból történő vizsgálata gyakorlatilag elmaradt, s a kevés létező adat sem lett kellőképp dokumentálva. A járatokból teljesen eltűntek a képződmények (az a kevés ami volt),helyüket a falakon korommal készült feliratok, s a talajon faltól-falig keményre taposott agyag, s hulladék váltotta fel.

1982-ben új fejezet kezdődött a barlang történetében, mikor az Acheron Barlangkutató Szakosztály kezdte kutatni . Az ezt követő tíz évben a fenti csoport, később egy részük már MAFC név alatt, ill. az Anteus csoport , ha a barlang hosszát nem is, de a róla szerzett ismereteket jócskán megduplázták. Ehhez jócskán hozzájárult néhány "magányos" kutatótársunk nem éppen öncélú vizsgálódása is - itt elsősorban Kraus Sanyira gondolok.

Azért a feltáró kutatások sem voltak teljesen eredménytelenek: mintegy 600 méter új járattal gazdagodott a barlangrendszer a kutatók munkája eredményeképp. 1982-ben elsőként a **Kagylóság** vált ismertté 63 m hosszúságban a Törmeléklabirintus D-i peremzónájában egy omladékkal boltozódott kürtő kibontását követően (82.09.18.).

Nem sokkal ezt követően tárult fel a **Mikulás-ág** régi szakasza (82.09.05.) amelyhez mintegy 10 méternyi kovás törmelékben való bontás vezetett. Ez rögtön az új részek legnagyobb termébe a Mikulás-terembe lyukadt amely 17 méteres hosszával, 7 méteres szélességével, és 7-10 m-es magasságával a barlang termei között előkelő helyet foglal el. DNy-i végéből 20 m hosszú omladékos járat indul (Cseppkő-folyosó) , ahol a barlangban eddig páratlan méretű 30 cm méter nagyságú sztalagmit, s néhány kisebb cseppkő látható. A talpat helyenként finom kalcitlemezkék tömege borította. A járat DNy-i vége 7-8 méterre megközelítette a K-i Omladékos-folyosót. A teremtől D-re, azzal párhuzamosan húzódik a 25 m hosszú repedezett agyaggal borított talpú széles Agyagos-folyosó. A Mikulás-terem ÉK-i végében egy omladékkal tagolt körjárat indult, amely 1987-ben a további feltárások kiindulópontja lett. Az ún. Váró-teremből kiindulva mintegy 10 méteres eltömődött szakasz átbontása után október 26.-án megnyílt az út a Mátyás-hegyi-barlang nem a legtágasabb, de talán legszebbnek mondható részei felé. A mintegy 150 m hosszúságú Mikulás-ági új részekben sok helyen találhatók kalcitlemez felhalmozódások, a falakon finom tűszerű képződmények tömege, egyes helyeken 2-3
m^2 falfelületet beborító kalcit szkalenoéderekből álló bevonat, melyekhez fogható jelenleg sehol sem fordul elő a barlangban. A képződmények mellett figyelemre méltó e részek legnagyobb ürege az igen szép oldási formákat mutató Kürtős-terem. Sajnos nem sokkal az elsőbejárások után megjelentek az első rongálások is, a "gyűjtők" felfedezték ezt az eldugott helyet is.

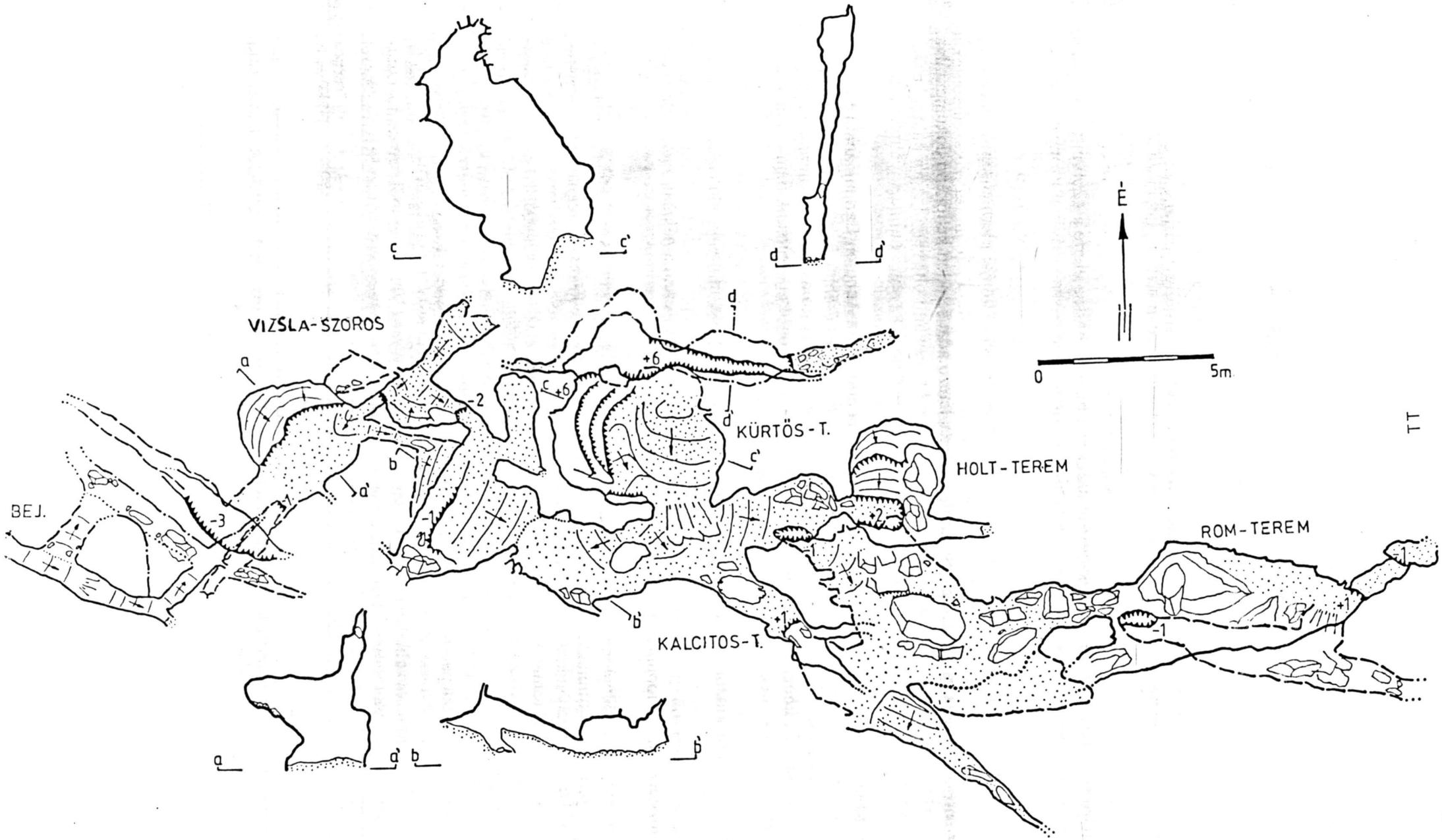

A MIKULÁS-ÁG 1987-BEN FELTÁRT SZAKASZA

SZERK.: NYERGES ATTILA (ACHERON CSOP.)

1984-ben nem messze a Kagylós-ágtól egy omladékos kürtő kimászásával kezdődött a **Trón-termi-ág** felfedezésének története (84.02.05.), amelynek hossza a kutatások eredményeképp 130 m lett. E rész Ny-i végpontja erősen megközelíti a Meteor-ágat, s további lehetőségeket kínált a Pál-völgyi-barlanggal való összeköttetés kutatásában. Ez az ág, amelynek képét az omlások döntő mértékben befolyásolták, alapvetően három szintre tagozódik: a középső maga a Trón-terem, amely alatt húzódik az ún. Patakos-ág, míg a felső a szintén a teremhez kapcsolódó, felfelé haladó omladékos járatok (Tálcás).

Ezek voltak a legnagyobb jelentőségű feltárások, melyek mellett természetesen még a barlang sok más helyén is történtek kísérletek, melyeket nem, vagy csak kevés szerencse kísért. Például a Sárdagasztóban a víz visszavonulása után a DNy-ra tartó hasadék végpontja előtt 10 m-rel mintegy 30 m hosszú huzatos járatrendszerbe lehetett bejutni (addig a bejárata víz alatt volt), amely ÉNy felé tart (1986). Kisebb új részeket lettek találva a Természetbarát-szakasz belsőbb részein, a Toldy-ágban, s legutóbb a mintegy 30 hosszú, mintegy a K-i Omladékos folyosó Ny-i folytatását képezve tárultak fel új szakaszok, rendszerint nem kevés bontást követően. Ez utóbbi rész jó lehetőséget kínál a Természetbarát- és a Centenáris-szakasz közötti "fehér folt" járatainak feltárására. A legnagyobb eredménytelen bontások az Elefántnál, a Tüzoltó-ágban, és a Giliszta térségében lettek elkövetve.

Kicsit talán a jelentőségét tekintve túlbecsült, de mindenképpen sokat hangsúlyozott kérdés a Pál-völgyi-, ill. a Mátyás-hegyi-barlang összeköttetése. Az hogy két barlang szoros genetikai összefüggésben áll egymással ez nem kérdéses, csak az hogy feltárható-e a kettő között, a Szépvölgy alatt húzódó, feltehetőleg teljesen összeomlott, majd eltömődött járatszakasz. Erre a kutatások jelenlegi állása szerint a Természetbarát-szakasza ill. a Pál-völgyi-barlang Desodor-ága között van reális lehetőség, míg a Trón-termi-, a Kagylós-, vagy a Meteor-ágból a rendkívüli méretű omladék miatt gyakorlatilag lehetetlennek tűnik.

Mialatt folytak a kutatások elkészült a barlang nagyléptékű, később atlasz formában is megjelent térképe, amely a további feltárásoknál nagy segítséget jelentett, s ehhez lehetett illeszteni a talált új részek szinte mindig naprakészen elkészülő térképeit.

A barlang genetikai-morfológia kérdéseivel korábban is jó-néhányan foglalkoztak (dr. Jaskó S., Bariss M. stb.), s az általuk kialakított hévizes keletkezési elméleten az újabb kutatások eredményei sem változtattak, bár jócskán finomították azt (mikor, hányszor öntötte el a víz a barlangot stb.).

Részletesen lett vizsgálva a barlang klímája az 1985-86-os évszakonkénti 48 órás folyamatos klímamérések alkalmával, amely során a vizsgált szakasz számos törvényszerűsége feltárult amelyek közül itt csak néhányat a legáltalánosabbak közül emelnék ki. Érvényesnek bizonyult az a szabály, hogy a bejárati légáramlás iránya, és erőssége a barlangi, és a felszíni levegő hőmérsékletkülönbségének a függvénye: hideg külszíni hőmérsékletnél befelé, meleg esetén a barlangból kifelé irányuló huzat tapasztalható, a fordulópont külső paraméterektől függően (szél, stb.) 10-14 C^{o} között van. Ezek alapján a Mátyás-hegyi-barlang bejárata a normál típusú barlangbejáratok közé sorolható. A huzaterősséget a felszíni szél is befolyásolja. A barlang belső szakaszait a külső részektől elválasztó Glória nevű szűkületen áthúzó légáramlás rendszerint ellentétes irányú, a megfigyelések szerint a légtöbbletet a Tűzoltó-ág nyeli el. A barlangban elhelyezett fix hőmérők tanúsága szerint a barlang legmelegebb pontja a Mozi.

A barlang bár egészében szárazanak mondható, azonban a helyenkénti vízcsöpögések, illetve a Tó létezése hidrológiai vizsgálatok elvégzését is lehetővé tette: a legérdekesebb kérdés az Agyagos-tó mibenlétének felderítése, amelyre vonatkozólag korábban csak Berkesi L. 1965-ös 2 hetes megfigyelés sorozatára, illetve a búvárok elmondásaira lehetett támaszkodni. A folyamatos regisztrálóműszer adataira támaszkodva a korábbi elképzelést alátámasztva megállapíthattuk, hogy a Tó vízszintje és a Duna vízállása semmilyen összefüggést nem mutat, a felszínre lehullott jelentősebb csapadék mintegy 8-10 nap múlva érezteti hatását, míg a Pál-völgyi karsztkútban mérhető karsztvízszinttel való korreláció nem jellemző. Érdekes, a mai napig meg nem magyarázott mikro-változásokat mutatott ki viszont a folyamatosan mérő műszer, amely szerint a vízszint növekedés, és csökkenés is szabályos periódusokban lépcsőzetes jelleggel történik, gyakran szabályos periódusokat mutatva. Ha figyelembe vesszük azt a tényt is hogy, egy Kinizsi-kupa alkalmával a tóba szórt fluoreszcein színe onnan csak évek elteltével tűnt el, nagyon valószínűnek látszik, hogy a Tó egy a karsztvízszint közelében levő agyagos üledékkel eltömődött vízzel feltöltődött járat.

A barlang csepegő vizeinek, és a Tó vízminőségének vizsgálata legfőképpen környezetünk pusztulására, elszennyeződésére világít rá eredményeivel. Rendkívül szembeötlő, hogy az 1948-as a Tóból vett vízmintában találhatóhoz képest a szulfát-tartalom a 10-szeresére, a klorid-ion tartalom a 20-szorosára emelkedett. Sajnos a nitrát tartalmat illetően nem rendelkezünk referencia adattal. de annak értéke sem valószínű, hogy megütötte volna a ma mérhető értékeket. Ezek nagysága egyértelműen az egyre fokozódó környezeti légszennyezéssel, és azok komponenseinek a csapadék által a karsztba jutásának köszönhetőek.
Érdekes megfigyelés még, hogy a csepegő vizek esetében a változó keménység a mintavétel helyének mélységével nő, míg, az összkeménység csökken.

A barlang élővilágának vizsgálata korábban meglehetősen szegényes volt, ezt a hiányt újabban az Anteus-csoport mikrobiológia vizsgálatai látszanak részben pótolni.

Korábban néhai Szabó György (Zuzu) életében a geofizikai kutatóállomás révén, néhány érdekes geofizikai vizsgálatot is végeztek a barlangban, míg napjainkban a radonszint mérése zajlik.

Azt gondolom ez a rövid összefoglalása az elmúlt 10 év történéseinek a Mátyás-hegyi-barlang kutatásában jól megmutatja, hogy hogyan lehet egy korábban már "lerágott csontnak" tekintett barlang kutatását fellendíteni, s szakemberek bevonásával komplex módon szinte mindenre kiterjedően vizsgálni. Remélhetőleg a barlang továbbkutatásában a továbbiakban sem következik be törés, az engedéllyel rendelkező csoport tartva az elmúlt évek megszokott magas színvonalát folytatja az elődök által megkezdett munkát.

Nyerges Miklós

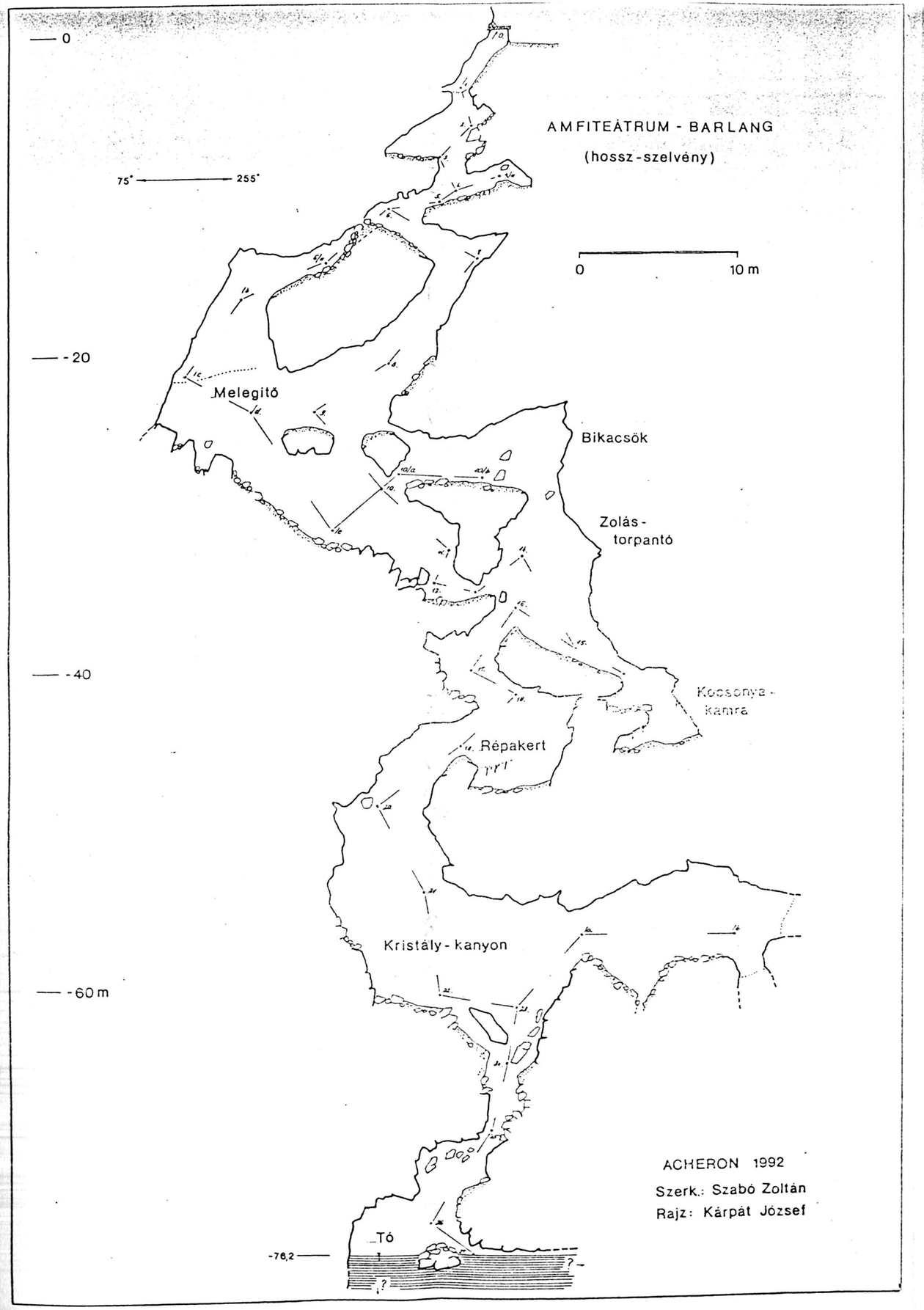
AMFITEÁTRUM - BARLANG
(hossz-szelvény)
75° 255°
0 10 m
0
-20
-40
-60 m
-76,2
Melegitő
Bikacsök
Zolás-
torpantó
Kocsonya-
kamra
Répakert
Kristály-kanyon
Tó
ACHERON 1992
Szerk.: Szabó Zoltán
Rajz: Kárpát József

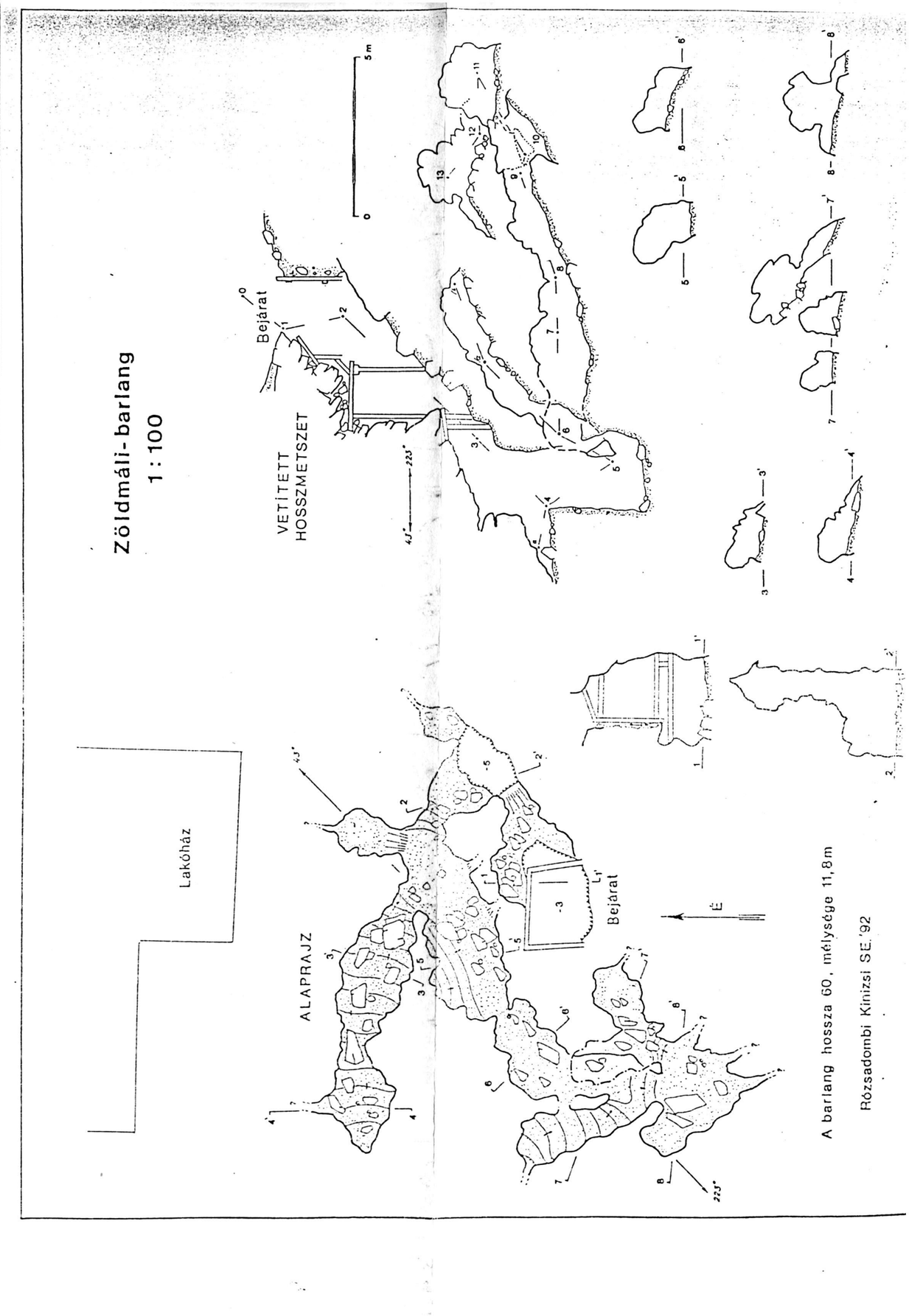
Zöldmáli-barlang
1 : 100
VETÍTETT
HOSSZMETSZET
Bejárat
0 5 m
Lakóház
ALAPRAJZ
Bejárat
É
A barlang hossza 60, mélysége 11,8m
Rózsadombi Kinizsi SE.'92

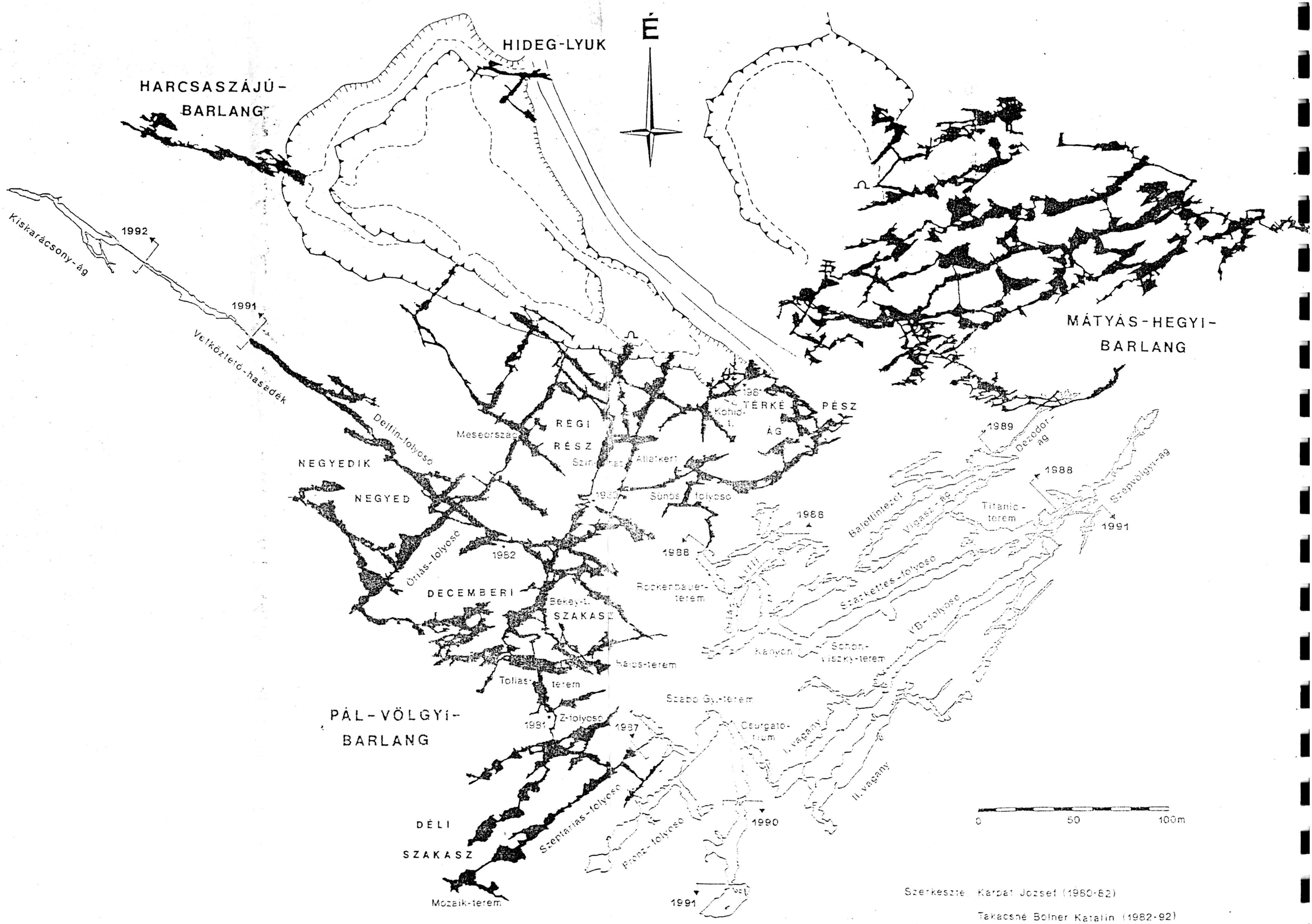

Szerkeszte: Karpat József (1980-82)

Takacsné Bolner Katalin (1982-92)

A Leány-Legény-barlangrendszer feltárása

A barlangrendszer elhelyezkedése

A barlangrendszer a 757 m tszf. magasságú Pilis-hegy tömbjének Ny-i oldalában helyezkedik el, a Csévi-szirtek dachsteini mészkő alkotta sziklafalában. A két főbejárat 420 m ill. 430 m tszf. magasságban nyílik. Közelükben még további 21 kis barlang ismert, ezek zömének mérete azonban csak néhány méter.

Kutatástörténet

Az egykor két különálló barlang kutatása régészeti ásatással kezdődött 1912 májusában. Akkor az MFT Barlangkutató Bizottságának megbízásából BELLA LAJOS és KADIC OTTOKÁR kezdett munkához. Az ásatások eredményeképpen megállapítható volt - amit az általunk talált leletanyag is igazolt - hogy a bejárati termeket a neolit kortól napjainkig folyamatosan használta az ember, főleg lakóhelyül.

1936-ban VENKOVITS ISTVÁN vezetésével a Természetbarátok Túrista-egyesületének barlangkutatói végeztek feltáró munkát. Ennek során a Legény-barlang alsó szintjei váltak ismertté, így a barlang ekkor már 350 m hosszú és 60 m mély volt.

A Leány-barlangban SCHÖVINSZKY LÁSZLÓ és KISS MIKLÓS tárta fel a Cseppkőfal alatti szakaszokat, ez alapján a barlang már 200 m hosszú és 40 m mély volt.

1953 - 54-ben LEÉL-ŐSSY SÁNDOR vezetésével mindkét barlangot felmérték és geomorfológiailag feldolgozták. Ő állapította meg, hogy a két barlang olyan hasonló, hogy valószínűleg valamikor egy rendszert alkottak.

Néhány évig a FOTON Barlangkutató csoport foglalkozott a barlangok kutatásával, számottevő eredmény nélkül.

1985-ben KÁRPÁT JÓZSEF és az Acheron Barlangkutató csoport mérte fel újra a két barlangot. Ez alapján a Leány barlang hossza 210 m, a Legény barlangé pedig 403 m volt.

Új feltárások

1991 áprilisában a Magyar Állami Földtani Intézet Barlangkutató csoportjának néhány tagja a Leány-barlang Cseppkőfalától kiinduló, mások által feltárt, de térképen nem szereplő új részén túráztak. Ennek egyik végpontján egy szürkületen átbújva további 70 m-nyi szakaszt találtak, ezen a részen ők voltak az elsö emberek. A járat végén egy mély hasadék állta útjukat, kötél hiján nem tudtak az aljára lemászni. Néhány nap múlva visszatérve sikerült kötélen leereszkedni, s hófehér cseppkő-képződményekkel dúsan díszített járatszakaszt feltárni. Erre a részre az eddigi kuszoda jellegű szakaszokkal szemben az impozáns méretek voltak jellemzőek. A Nagy Hasadék 25 m mély, 30 m hosszú, átlagos szélessége 1,5-2 m. Az itt található cseppkő típusok között főleg kb. 1 m-es állócseppköveket, spriccborrsóköveket és cseppkőzászlókat találunk. Kitűnik közülük nagyságával a hasadék végén emelkedő 4 m- es cseppkőoszlop, alján egy kristály tiszta vizű tetaráta medencével (Szemirámisz függőkertje).

Nyomozás eredményeként kiderült, hogy a térképen nem szereplő új részeket SZENTHE ISTVÁN és /egy ifjabb/ KISS MIKLÓS tárták fel társaikkal. Sajnos eredményeiket nem tették közkinccsé.

A további kutatás folyamán először a Szenthéék által feltárt részből kiindulva tárult fel további 40 m szakasz, a végét omladék jelentette.

Az Omladék-terem alján levő törmelékhalmazt megbontva kb. 60 m igen szép szakaszt sikerült találni. Ezt 3-5 m átmérőjü termek és szűk összekötő járatok (Kályhacső) jellemezték. Az egyik terem különösen gazdag volt kisebb cseppkőképződményekben, a terem alját több száz kiszáradt kis tetaráta medence borította (Csodaország).

A következő bontási hely az Omladék-terem DK-i vége volt, ahol egy agyagdugót kellett felfelé átásni szálkő mentén, vörös és zöld agyagban haladva. Kb. 3 m magasan egy 6 m hosszú, 2-3 m széles terem tárult fel. Itt egy kettéágazó kürtöt több méteres cseppkőlefolyás díszített. A kürtőn egyik ága 18 m magasan záródott, míg a másikban 25 m magasságig lehetett egyenlőre kötél és nittek híján feljutni, bár felfelé még folytatódott. Mint később kiderült, ez a kürtő a Legény-barlang felső-szintjét közelíti meg. A barlangban eddig csak itt találtunk ún. elefánt láb jellegű cseppkövet, valamint hidegvizes kalcitlemez képződmények maradványait.

A terem végén egy 3 m-es letörésen után még nagyobb terem volt (Verem-terem). Itt kevés a képződmény, inkább a nagy méretű üstös oldásformák a jellemzek. Az oldott falakon több helyen is találkoztunk a néhol tömegesen előforduló Megalodus kagylók kipreparált héjaival.

A Verem-teremből egy szűk lyukon átbújva és kötélen 2.5 m-t leereszkedve széles, lejtős folyosón egy újabb terembe lehetett menni, melynek végén 2 m-es hófehér csepkőlefolyás díszlett (Hókirály). Az ezen lecsurgó víz egy 1.5 m^2 felületű, 0.5 m mély tóba szivárgott néhány tetaráta medencén át, majd ma még ismeretlen járaton tovább folyt. A Tavas-teremnek nevezett részt szintén az üstös oldásformák jellemzik.

1991 augusztusában a Cseppkőfalban egy nagyrészt eltömődött nyílást vettek észre a kutatók. A kitöltést elbontva egy szűk csőjáraton át egy teremsorba jutottak. Ennek egyik végpontját a Csapda-terem, a másikat a Viznyelős-terem jelenti. Ez utóbbiban kis kiszáradt patakmeder egy szűk, mély lyukhoz vezetett. Ebben erős huzatot lehetett észlelni, sajnos még a legkarcsúbb kutatók is csak néhány métert tudtak a járatban lemászni.

A feltárással párhuzamosan megkezdődött a barlang új részeinek térképezését. A térkép egyenlőre csak a Tavas-teremig jutott el, mivel inkább a feltárásra helyeződött a fő hangsúly. A szerkesztés során kiderült, hogy a Tavas-terem D-i végpontja megközelíti a Legény-barlang Óriás-termét, és azzal közel egy szintben helyezkedik el. Megcsillant a remény, esetleg megvalósul a régi álom, sikerül a két barlang közötti összefüggést feltárni. 1991 decemberében egy utolsó roham indult ennek érdekében. Egy csapat a Tavas-terem végpontján levő huzatos szálkő-szűkületet kezdte el bontani,míg egy másik brigád a Legény-barlangban nézett körül. Itt az Óriás-teremből kiindulva kb. 50 m-nyi új szakaszt tártak fel, s hamarosan meghallották a Leány-barlangban dolgozó társaik hangját a bontandó szűkület innenső végén. Így kézzel foghatóvá vált az összeköttetés. Az azóta történt új feltárásokkal együtt a Leány-Legény-barlangrendszer hossza 1300 m (1993 január 1-i állapot). A két barlang közötti átjárót az új részek védelmének érdekében nem tágítottuk ki, ezt a munkát a megfelelő lezárás utánra hagytuk.

Sásdi László

Az ürömi Amfiteátrum-barlang

A főváros környékének egyik legimpozánsabb és földtani szempontból is figyelemreméltó felhagyott mészkőbányája az Ürömön található Amfiteátrum (v. Csókavár) nevű kőfejtő. A kőfejtőt határoló 20-35_m-es sziklafalak felépítő kőzete dachsteini mészkő, de helyenként a fődolomit és oligocén homokkő is megjelenik. A szinte mindenütt mutatkozó hévizes oldásformák mellett több igen szép feltolódási sík, vetőtükör látható, amelyeket gyakran 30_cm átmérőjű kalcittelérek kisérnek. Az esztétikai hatást sajnos rontja az elmúlt évtizedekben felhalmozott hulladék és gázgyári salak, amely több hajdan ismert kisebb üreg eltömődését okozta és komoly karsztszennyező forrásként szerepel.

A kőfejtő bejáratánál balra nyíló Amfiteátrum 1.sz. barlangot már a 70-es években is ismerték, azonban a folytatást lezáró szűkületek miatt csupán 30_m-nyi szakaszát járták be.

Az Acheron Barlangkutató Szakosztály 1991-ben, a végponti szűkület leküzdésével és további bontások árán a barlangot 250_m hosszan és 80_m mélységig tárta fel, így az a Pilis-hegység legmélyebb és egyik legszebb barlangjává lépett elő. (A feltárásokban Kocsis András, Nagy Zoltán, Szabó Zoltán és Zsanda Géza végeztek kimagasló munkát.)

A barlang jelentőségét képződménygazdagsága mellett növeli, hogy mélypontján a karsztvízszintet képviselő, még további átvizsgálásra váró tó található. (A vízszint tszf. magassága 110 m.)

A barlang járatai dachsteini mészkőben, egy K-Ny-i irá-nyú, É-ra 65°-kal dőlő vetősík mentén alakultak ki. E törés a felszinen is jól nyomonkövethető, középvonalában vastag kalcittelér található, amely a barlangban is több helyen meg-jelenik. A 65°-os dőlésű hasadék 45 m mélységben függőlegessé válik, és így vezet a karsztvízszintig. A 10-20 m mély aknák átmérője 0,5-1,5 m között alakul, de hosszirányú átmérőjük, a hasadékjellegnek megfelelően a 10-20 métert is eléri.

Az üregrendszer képződménygazdagsága különösen a 30-60_m mélység közötti zónában, a hegység viszonylatában páratlan. A falakat a hajdani hévizekből kivált, üvegszerűen áttetsző, korallszerű kalcitképződmények, kristálypamacsok és hófehér borsókövek borítják. Az ún. Kristály-kanyonban a falhoz mindössze egy ponton kötődő, olykor dió nagyságú, átlátszó kalcitgömbök láthatók. Helyenként cseppkövek is előfordulnak.

A barlang hőmérséklete 12-12,4–^{o}C, a légtérben időnként 2-5% széndioxid koncentráció mérhető, ami bejárását nehezíti.

A végponton levő 7x1 m-es tó, és egy szomszédos, másik hasadékon át valószínűleg hozzáférhető tónak az átkutatása a képződmények védelme érdekében a vaslétrázások után válik aktuálissá. Igen fontos lenne a külszínen lerakott arzén-tartalmú salakból és hulladékokból eredő karsztszennyezés felszámolása, amely az ivóvízbázist közvetlenül veszélyezteti. (A barlangi tó olykor valósággal bűzlik!)

A barlang jelentőségére való tekintettel fokozottan védetté nyilvánítására javaslatot dolgoztunk ki, bejáratát pedig lezártuk. A barlang látogatását kisebb csoportok részére, előzetes egyeztetés alapján biztosítjuk.

Kárpát József

Egy izgalmas kutatási hely a Budai-hegységben: A Buda-barlang

Az elmúlt évtizedek geológiai, szpeleológiai kutatásainak során kiderült, hogy a Budai-hegységben fő karsztosodási szintek alakultak ki. Ezek a szintek a hegység kiemelkedésének, az eróziobázis süllyedésének, és a pleisztocén időszak klimatikus változásainak köszönhetik létrejöttüket. Azon időszakokban amikor a karsztosodási effektusok optimuma volt, a hegység karsztvízszintjén jelentős üregrendszerek oldódtak ki. hidrotermális, és keveredési korrózióval, - a szpeleogenetikus karsztosodásra igen hajlamos, a Budai-hegységre oly jellemző, tektonikusan preformált - eocén korú nummulitiszes-discocyclinás mészkőben. Ezek a barlangos emeletek ma már jócskán kiemelkedtek eredeti szintjükből, a karsztvízszinttől, illetve az eróziobázis is süllyedhetett - némelyik több száz méterrel is. A hármashatár-hegyi tömb déli, délkeleti hegyei gyűjtőhelyei azon barlangoknak, melyek a fentebb vázolt módon keletkeztek.

Földtani térképekre tekintve megállapíthatjuk, hogy ahol egy-egy jelentősebb eocén mészkőterület, hegy található, ott egy-egy nagy barlangot is találtak. Délről-északra haladva felsorolva közismert, hogy a József-hegy, Szemlő-hegy, Ferenc-hegy, ill. a Mátyás-hegy barlangjainak járatai javarészt eocén mészkőben haladnak. Szintén eocén mészkő a méltán híres, mintegy 8 km hosszú Pál-völgyi-barlang befoglaló kőzete is. Ez a barlang az előbbi hegyfelsorolásunk legnagyobb, szélső, északnyugati tagjának - a Látó-hegynek a hosszan keletre nyúló lapos lábában található.

Joggal vetődik fel a kérdés, vajon a Látó-hegy viszonylag hatalmas eocén mészkőtömbjében van-e barlang? Minden bizonnyal, hiszen a fentiek tükrében, az eddig összegyűjtött adatok és tapasztalatok is ezt támasztják alá.

Mekkora lehet ez a barlangrendszer? A hegy eocén mészköves területe sokszorosa a legnagyobb barlangos terület, a közvetlenül ide csatlakozó Pál-völgyi-barlang horizontális kiterjedésének. Így a rendszer várható össz-hossza is igen sok km-re becsülhető.
Miért nem találták meg eddig a barlangot? A barlang a tszf. 240 m-es fő karsztosodási szinten várható - ide tartozik a közeli Ferenc-hegyi-barlang. Belyukadási kísérletek igen magasról, a hegy száz méterrel magasabb platójáról, vagy a tszf. 280 m-es gyengén karsztosodott szintről /pl. a Francia-bánya/ már történtek - sikertelenül.

Miért nem keresik a bontási helyeket alsóbb szinteken pl. 240 m tszf. magasságban? A hegy sajnos 300 m magasságig lakóházakkal beépített terület.

Végül is hol érdemes a feltárással próbálkozni?
1991 tavaszán a Törökvész út egyik telkén, alapozási sziklagödör szélén, eocén mészkőben akkumulálódott hidrotermális forráscsatornát talált Kocsis Ákos geológus barátunk. Ennek kapcsán a Rózsadombi Kinizsi Barlangkutató Csoport Adamkó Péter vezetésével 3 hétig kutatta az üreget - 19 m hosszan, és 15 m mélyen kibontva azt. A kutatást a bontás vélt reménytelensége, és nehéz volta miatt befejezték. 1992 tavaszán a TROGLONAUTA BKCS újból elindította a bontást a Buda-barlangban. Kemény munka eredményeképp - a gyönyörű hófehér vagy üvegszerű kristályoktól, ásványoktól hemzsegő új részeket kibontva, 15 gömbfülkét találva a barlang hossza 43

m, mélysége 26 m. Bejárata 291 m tszf.-n nyílik tehát végpontja jelenleg 263 m magasságban van. Ilyen közel még egy kutatási hely sem került a fent már említett 240 m-es fő karsztosodási szinthez a Látó-hegyen! Itt jegyzendő még meg, hogy a legközelebbi, mintegy 1000 m-re levő Ferenc-hegyi-barlang, mely szintén a 240 m-es karsztosodási szinthez tartozik, 262 m magasságban nyílik, azaz elképzelhető, hogy nem sokat kell már bontani a Buda-barlangban.

A barlang kutatása folytatódik, a barlangot kutató csoport szeretettel vár minden jó erőben lévő érdeklődő barlangászt a bontásokra.

Ézsiás György

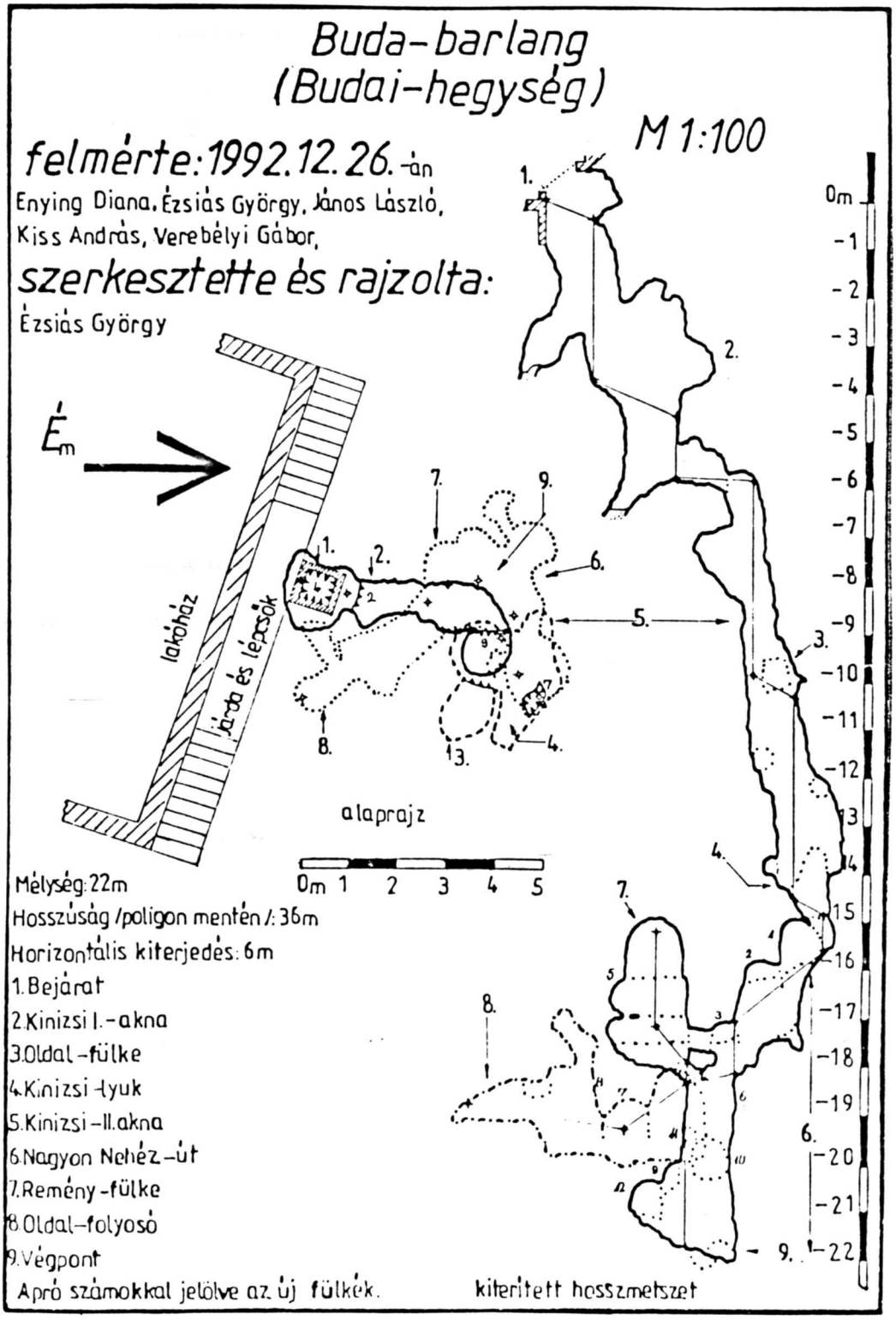

Klímamérések a Pál-völgyi-barlang kiépített szakaszán

A Pál-völgyi-barlangot topográfiai helyzete és térbeli kiterjedésének jellemzői alapján, klimatológiai szempontból az ún. hegylábi típusú, dinamikus barlangok közé soroljuk. A barlang jellegéből eredően téli időszakban erős behúzó légárammal kell számolnunk, amely a bejáratoktól több száz méter távolságra is érezteti hatását a lehűlés, páratartalomcsökkenés és a levegőösszetétel romlásának tekintetében is.

Vizsgálataink elsődleges célja az volt, hogy tisztázzuk a külszíni eredetű levegőt szállító behúzó légáramok nyom-vonalát és ennek hatását a mikroklímára. Ennek érdekében több éve mérjük a barlang egyes pontjainak hőmérsékletét, a légáramlások irányát és léghozamát, a páratartalmat és alkalmanként a CO_2 koncentrációt is. A légáramlási viszonyok vizsgálatához hőszálas- és lapátkerekes anemométert vettünk igénybe, a hőmérséklet- és páratartalommérést pszichrométerrel, illetve kihelyezett hőmérőkkel, a szén-dioxidot pedig Drager-pumpával, 10-szeres átszívással mértük. A bejárati huzat analizálásához időszakonként mikromanométereket is alkalmaztunk.

A mérések tapasztalatai

Az ún. hegylábi típusú barlangok bejárati *huzatának irányát* és erősségét a külszín-barlang hőmérsékletkülönbség határozza meg. A Pál-völgyi-barlangnál behúzó légáram a +11°C-nál alacsonyabb, kihúzó légáram pedig ennél magasabb külszíni hőmérsékletnél alakul ki. A légáramlás irányváltása ennek megfelelően áprilisra, illetve októberre tehető. Bár a huzatirányt a hőmérsékletkülönbség determinálja, szél hatására, - a fellépő turbulenciák miatt - a légáramlás ingadozni kezd, ezért egzakt huzatmérések csak 2m/sec-nál kisebb külszíni szélerősség esetén végezhetők.

Hegylábi bejáratként (téli behúzó légárammal) az alábbi nyílások funkcionálnak:

- Az Omladék-terem (Geológus-folyosó) kőfejtőbe nyíló tágas oldalhasadékai
- Az Ötösök-folyosó bejárati ajtónyílása
- A Főbejáratnál levő ajtó

A téli behúzó légáram irányait és a jellemző barlangi hőmérsékleteket az alábbi térképen tüntettük fel.

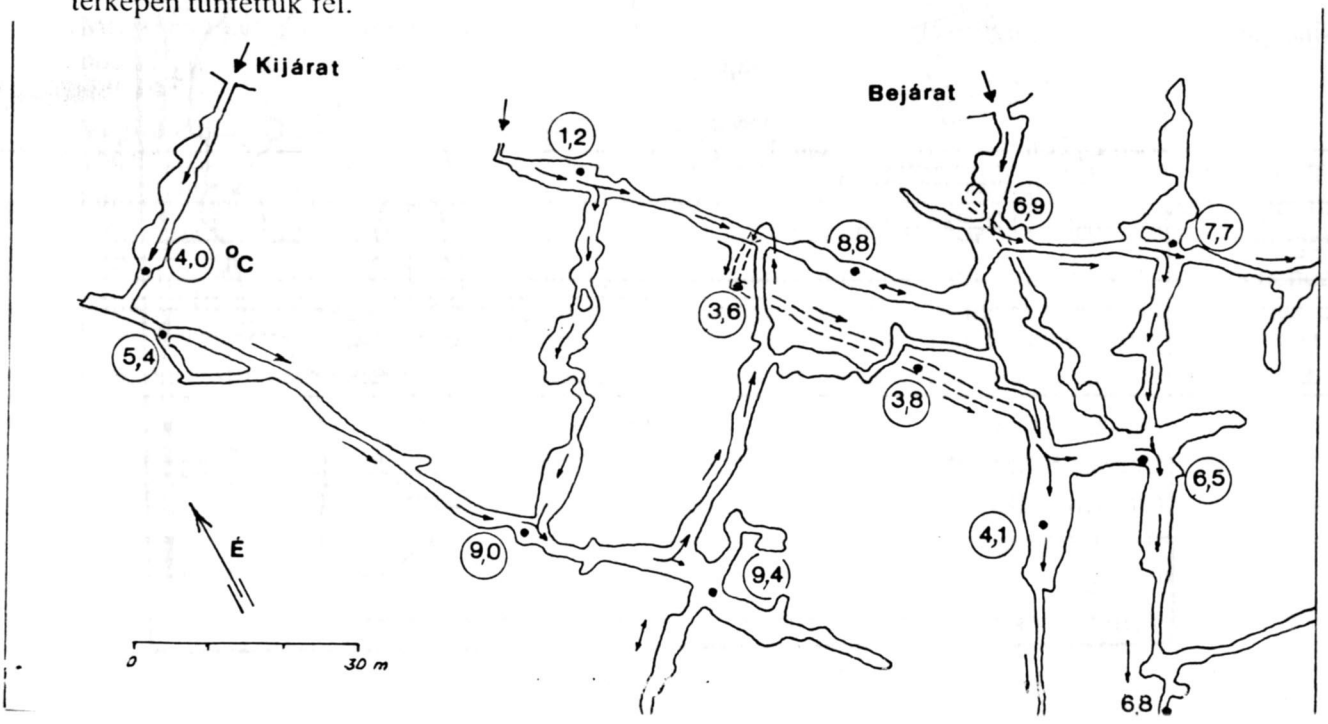

A legdrasztikusabb külszíni behatás és lehűlés az Omladékot. - Tyúklétra - Színház -, illetve a később ehhez csatlakozó másik fő behúzó légáram nyomvonalán: Bejárat - Keresztezés - Lakatos terem szakaszon érvényesül.

A *behúzó légáram* kb. 70_%-a (1-1,5_m^3/sec) a Decemberi- szakaszon át a Negyedik-negyed és a Déli-szakasz felé távozik. A Negyedik-negyedből 0,2-0,5_m^3/sec hozammal a Meseország - Peti-folyosó irányába egy kihúzó légáram is jelentkezik, amely kis mértékben javítja e rövid szakasz klímáját.

Hőmérsékleti viszonyok

Mint méréseink is alátámasztják, a fő behúzó légáram vonalán a bejáratoktól távolodva a hőmérséklet logaritmikusan nő és aszimptotikusan közelít az elméleti (valódi) értékhez. A távolsággal ennek megfelelően csökkenő tendenciát mutat az évi hőmérsékletingadozás mértéke.

A tapasztaltak alapján *bejárati zónának* minősíthető a barlang teljes ún. "Régi" része és a Decemberi-szakasz jó része is. 9,5_^{o}C-nál magasabb értékek téli időszakban csak a bejáratoktól távol eső Déli-szakaszban és Negyedik-negyedben mérhetők.

A 12_^{o}C körüli barlangi értéket a hőmérséklet csak a bejárattól 450_m-re levő Mozaik-teremben közelíti meg. (A jóval kevesebb külszíni kontaktussal rendelkező Szemlő-hegyi barlangban ez az érték már 200_m után jelentkezik.)

A felmelegedés gradiense a távolság függvényében a kiépített szakaszon 0,8-1,4_^{o}/100_m, amelynek mértéke a barlang belső zónái felé haladva csökken. (A kiépítetlen szakaszok hőmérsékletének vizsgálatáról a Bekey Barlangkutató Csoport éves jelentéseiben találunk adatokat.)

A barlang idegenforgalmi szakaszán eddig tapasztalt márciusi minimum és szeptemberi maximum értékek:

Mérőhely:	minimum:(^{o}C)	maximum:(^{o}C)
Tyúklétra alja	2,9	8,1
Színház	4,0	8,0
Lakatos-terem	6,5	8,5
Lóczy-terem	6,9	9,7
Keresztezés	7,7	9,0
Peti-folyosó	8,6	10,7
Meseország	9,2	10,4

A *relatív páratartalom* a fő behúzó légáram nyomvonalán csak 130-160_méter után éri el a telített (100_%-os) értéket, előtte erős szárító hatása mindenütt kimutatható.

A *CO_2-koncentráció* téli méréseink alkalmával gyakorlatilag nem lépte túl a külszínen szokásos értéket (0,03-0,05 tf%). Ennek oka az erőteljes behúzó légáram, a szegényes talajflóra, valamint a kis csepegésintenzitás. Nyári idő-szakban 0,1-0,4_% mérhető.

A barlang mikroklímájában *jelentős javulást eredményezhetne* a kőfejtőbe nyíló Omladék-termi oldalhasadékok hermetikus elzárása, amely a behúzó levegő összhozamát 70-80_%-kal csökkentené.

Esetleges *barlangterápiás hasznosítás* szempontjából téli időszakban a barlang kiépített szakasza gyakorlatilag nem kerülhet szóba, annak bejárati jellege és felszíni levegővel való átöblítettsége miatt. Ilyen értelmű vizsgálatokat talán csupán a Peti-folyosó vonatkozásában érdemes végezni, az említett hermetizálások és megfelelő légajtók beépítése után.

A vizsgált klímaelemek a terápiás tényezők mellett a látogatók komfortérzetét is nagyban befolyásolják és szerepet kapnak tapasztalataink alapján a lámpaflóra fejlődésében, valamint a denevérállomány megoszlásában is. A vizsgá-latokat, az eddigiekhez hasonlóan a szomszédos barlangok-kal szinkronban folytatni kívánjuk.

Kárpát József

ZÖLDMÁLI-BARLANG

1992 nyarán a Bp. II. ker. Zsindely utcában egy már szinte beköltözés alatt álló társasház hátsó udvarán a támfal építésénél egy úgynevezett "fellazulásra" lettünk figyelmesek. Erről arra a következtetésre jutottunk, hogy nem kis mélységben beomlott barlangterem található.

A márgás omladékban történt rövid bontás után bejutottunk, és 65 m hosszban 12 m mélységig feltártuk a Ferenc-hegyi- és Szemlőhegyi-barlangok között már oly régen keresett barlang felső szakaszát.

Kutatásunknak az vetett véget, hogy a gyengén kiácsolt bejárati akna összedőlt, és mire 1993 januárjában azt kibontottuk és kibetonztuk, már az építkezés befejeződött, és a barlangi bontásból kikerült törmeléket nincs hová helyezni. (A barlang térképe a 15. oldalon található.)

Adamkó Péter és Leél-Őssy Szabolcs

Barlangkutató csoportjaink életéből

A kiadvány ezen részében a barlangnapok az utóbbi években egy kissé ellaposodott - bár véleményünk szerint mindenképpen helyénvaló - csoportbeszámolóinak igyekeztünk egy új megjelenési formát biztosítani. A Barlangnap előtt mintegy másfél hónappal levélben felkértük a Csoportvezetőket /ha valakit kifelejtettünk volna elnézést!/, hogy juttassanak el hozzánk egy rövid írásos összefoglalót a csoportjuk a megelőző időszakban végzett tevékenységéről. Természetesen ha van rá igény mód nyílik a szóbeli megnyilatkozásra is mi azonban úgy érezzük, hogy így leírva ezek az információk mindenkihez eljuthatnak. A több minta 40 postázott felkérésnek az alábbi csoportok tettek írásban eleget: (beérkezési sorrendben)

Labirint Barlangkutató Csoport (Cserszegtomaj):

A csoport tagjai az Acheron Barlangkutató Csoporttal együttműködve folytatták a balatonedericsi Csodabogyós-barlang feltáró kutatását, emellett lezárták bejáratát, és több helyen is tágítási munkálatokat végeztek, valamint vaslétrákat építettek be a közlekedés megkönnyítése végett. A bejárat közelében felállították a Veszprémi Természetvédelmi Igazgatóságtól kapott faházat. Szintén az Acheron Csoporttal közösen megkezdték az Edericsi-fennsíkon levő további víznyelők bontását, amely eredményeképp eddig a Nagy-nyelő 40 m mély és 60 méter hosszú barlangja tárult fel.Emellett kisebb feltárások történtek még a Cserszegtomaji-kútbarlangban, és a rezi Sika-lika, ill. Vár-barlangokban.
Tudományos tevékenységük keretében folytatták a Cserszegtomaji-kútbarlang hőmérsékletének, és levegőjének szén-dioxid tartalmának mérését, és megkezdődtek a radon-szint detektálását is. Feldolgozták a Sika-lika-barlang kitöltését, amelyben aprógerinces faunát, római kori cseréplelet, valamint övcsatot és kerékalkatrészt találtak.
Dokumentációs munkáik keretében részt vettek a Csodabogyós-, ill. a Nagy-nyelő-barlangjának térképezésében.

(Micheller Szilvia)

Troglonauta Barlangkutató Csoport (Budapest):

A TUNGSRAM SC Természetbarát Szakosztályának keretein belül 1989 végén alakult meg a csoport, melyet idén ismert el az MKBT is.
Kutatásaik: 1992 májusa óta az ígéretes Buda-barlang bontását végzik. Ekkor indult a Solymári Ördöglyuk "bejáró kutatása "is, mely a mai napig tart. Ezen részletes bejárás során a legkisebb szűkületet is átjárják, a legmeredekebb kürtőt is kimásszák - esetleges ismeretlen rész reményében. Erről részletes beszámolót szeretnének írni a végén. A Visegrádi-hegység kis üregeit keresték fel kataszterezési céllal, ezeddig kb. 20 kisebb üreget találtak, ill. azonosítottak a régen ismerteken kívül.
Túráik: Nyáron, mint minden évben három hetet táboroztak az Alsó-hegyen, eközben kis zsombolyokat jártak be, a nagy zsombolyok bejárása ebben az évben következik. °sszel a Ferenc-hegyi-barlang, és a Naszály-víznyelőbarlang részletes bejárását kezdték el, ez utóbbiét már be is fejezték. Rendszeresen túráznak a Mátyás-hegyi-barlangban, /itt sok kezdővel/ is, a Pilisben, és a Bükk-hegység nagy barlangjaiban is. Jövő nyári tervük kéthetes túra a Bihar-hegységben.
Oktatás: A csoport a tavaly és idén is alapfokú tanfolyamot rendez magas színvonalon, a kötéltechnika oktatására nagy hangsúlyt fektetve. Minden érdeklődött /kezdőket is/ szívesen látnak csoportjukban.

(Ézsiás György).

Tatabányai Barlangász Egyesület:

A TBE 1988 óta tevékenykedik a Gerecse hegység déli részén. 1992-ig főleg feltáró kutatással foglalkoztak, s ezen munkáikat részben siker is koronázta. A bontások nyomán tárult fel a 40 méter mély, és 180 méter hosszú Kullancsos-barlang, a 45 méter mély Döbbenet-barlang, valamint számos 10-20 m mély üreg.
1993-ban kutatási engedélyeik visszavonása után főleg túrázással foglalkoznak, illetve a megfelelő papirosok hiányában a továbbiakban is erre kényszerülnek. Az elmúlt időszak legnagyobb túráit Csehországban, Romániában, ill. Olaszországba /Canin-plató, Gortani bg./ tették.
Dokumentációs munkáik közül a Keselő-hegyi 1.sz barlang,a Lengyel-barlang, és a Kullancsos-barlang térképezése volt a legjelentősebb.
Az MKBT Cholnoky pályázatot elbíráló bizottsága /és sokan mások - szerk./ megítélése szerint a Társulat egyik leglelkesebb kutatógárdája. Jelenlegi létszámuk 15-18 fő.

(Polacsek Zsolt).

Alba Regia Barlangkutató Csoport (Kincsesbánya):

A csoport az elmúlt időszakban új szervezeti formában, de a régi célkitűzésekkel folytatta kutatási tevékenységét a Tési-fennsíkon, továbbá a Vértes-hegységben.

Feltáró kutatás: Az **Alba Regia** barlang még feltáratlan ÉNY-i részei felé a Gubanc több pontján tettek kitörési kísérletet. A legigézetesebb ezek közül a Tulok-terem aljából induló rom folyosó feltárása, a terem aljátképező hatalmas omladékból. Az omlásveszély miatt kutatóaknájukat háromszögszelvényű acélácsolattal biztosították, és mostanáig 4 m mélységig hajtották le. A barlang I.-44. sz. szántóföldi bejáratának omladékzónájából indulva sikerült feltárniuk egy kb. 30 m hosszúságú kisebb folyosót, amely jelenleg agyagszifonnal záródik. A járat a Gubanc ismeretlen részei felé, az I.-45. sz. erdei bejárat irányába tart. A tavalyi nyár elején a barlangba rendkívüli mennyiségű áradmányvíz folyt, ennek következtében az I.-44 sz. bejárati szakaszban két ízben történt omlás, továbbá hordalékkal töltődött fel a - 64 m-en levő "V"-szifon. A szifont újra járhatóvá tették, továbbá folynak a bejárat kiépítési munkálatai is.
Az **I./63b. "Őskarszt akna"** egy teljesen akkumulálódott, szenilis víznyelő objektum, amelyben négy éve kezdtek új szemléletű feltáró kutatásba. A felhalmozódott kitöltést szálkőfaltól-szálkőfalig bontották ki, s a lösz és agyagtakarótól megtisztított kőzet felszínen bizarr karsztformák rajzolódtak ki a 3-5 méter átmérőjű akna-szádában, amelyek az ősi, fedetlen karsztosodás nyomait őrzik. Alátámasztják ezt a kitöltésből előkerült faunamaradványok is, melyeknek kora az eddigi vizsgálatok szerint az alsó-pleisztocénig követhető. A feltárt akna-barlang mélysége jelenleg 40 méter, alján a járatszelvény jelentősen beszűkül, de a falak résein át erős visszhang hallható.
A **Nyomasztó-barlang** (I.-14.) időszakosan aktív víznyelőbarlang, amely a jelenkorban a legnagyobb vízgyűjtőterülettel rendelkezik a fennsíkon. újra feltárása a felszíni zóna elrendezésével, és csörlőállás készítésével kezdődött, majd a feliszapolódott végponti hasadékot bontották ki 10 m mélységig. Ennek talpi része vörösagyaggal kitöltve összeszűkül, és enyhe lejtéssel előrehaladva folyosó jellegűvé válik. Ennek szálkő a boltozata és teljes szelvényében hordalékkal van kitöltve. Innen már csak néhány méterre van az a szűk keresztmetszetű és tisztára mosott járat, amely az időszakos áradások vizeit (10-12 m^3/perc) napjainkban is elvezeti.
A **Szaftos-barlang** 102 méter összhosszúságú bonyolult alaprajzú, szűk járathálózat, amely bejárati szakasza teljesen feltöltődött, kibontására eddig több eredménytelen kísérletet tettek.

A korábbi felmérés alapján a barlang feletti térszínen kitűzték egy új bejárat helyét, s megkezdték a nagyátmérőjű kutatóakna mélyítését. Számításuk szerint ennek a barlang egykori végpontját jelentő és továbbjutással bíztató végponti aknájára kell lyukadni, s így ezáltal lehetővé válna a bontási törmelék felszínre depózása.
Tíz év után újra járhatóvá tették a **Tési Tavas-barlangot**, amely 25 m mély. Bontást végeztek a **Jubileum-zsomboly** 121 m mély végpontján, ahol a köves sáros kitöltésben 3 m-t haladtak lefelé, azonban a munkát az 5,5 %-ra dúsult CO_2 tartalom miatt fel kellett függeszteni.
A Vértes-hegység területén nyíló 106 m hosszúságú **Gánti-barlang** eredeti bejáratát újra kibontották, a kitöltésből agyagedényt,őrlőkő, faszén, és csontmaradványok, valamint egyéb leletek kerületek elő. A barlangban klimatológiai, biológiai vizsgálatokat is végeztek, továbbá felmérték, és elkészítették a barlang és felszínének szpeleotopográfiai térképét.

Tudományos vizsgálatok, dokumentáció: Havi rendszerességgel folytatták az Alba Regia barlang levegőjének mérését 13 helyen fixen telepített hőmérőkkel, a vizsgálócsövek beszerzésének nehézsége miatt a levegő CO_2 tartalmát csak negyedévenként tudták vizsgálni. Figyelik, ill. regisztrálják a terület barlangjaiban előforduló denevéreket, folyamatosan gyűjtik a mintákat a feltárás alatt álló objektumok kitöltéséből, amelynek feldolgozásában Kordos László, és a megyei múzeum régészei vannak segítségükre. Megkezdték a fennsík barlangjainak, és felszíni kőzetkibúvásainak földtani adatgyűjtését is.
A kutatási területükön folyó privatizáció kapcsán veszélybe kerültek a kutatandó karsztobjektumok - mivel ezek zömmel szántóföldön nyílnak - így ezek védelme érdekében átfogó tanulmányt készítettek., valamint elkészítették az I.-63/b "őskarszt akna" bemutatóhellyé való kiépítésének, és lezárásának műszaki tervét és költségvetését, amellyel egy pályázatra is beneveztek.

Csoportélet,egyéb: A csoport 1992-ben, megalakulásának 31. évében önfenntartó, önálló jogi személyiségű társadalmi szervezetté alakult, tagságának kétharmada kezdő fiatalokból áll. Sok gondjuk van csőszpusztai kutatóállomásuk karbantartásával, ahol rendszeresek a betörések, és ráadásul gyakran meggyűlik a bajuk a náluk táborozó "turistákkal", barlangászokkal minősíthetetlen viselkedésük miatt. Kezdő tagjaik részére alapfokú tanfolyamot szerveztek, és személyi változások miatt újraszervezték a Bakonyi Mentőszolgálatot is. Az elmúlt évben a Magyar Barlangi Mentőszolgálat az Alba Regia barlangban mélyszakaszában tartotta a mentési gyakorlatát, amelyen Németh Tamás vezetésével 20 fő vett részt, és a 190 méteres mélységből a 3,8-4,2 %-os CO_2 tartalmú levegőben 5,5 óra alatt juttatták a felszínre a sérültet. Jó kapcsolatban állnak általában a hazai csoportokkal, és kezdő tagjaik részére gyakran szerveznek túrákat az ország különböző karszt-területeire.

(Szolga Ferenc).

Acheron Barlangkutató Szakosztály (Budapest):

Az Acheron tavaly ünnepelte megalakulásának 10 éves jubileumát. Tevékenységük fő iránya a feltáró barlangkutatás,dokumentáció készítés, de foglalkoznak tudományos vizsgálatokkal, és túrázással is. Csoportlétszámuk 30 fő, csoportgyűléseiket csütörtökönként a Pál-völgyi-barlangnál tartják.

Feltáró kutatás: A balatonedericsi **Csodabogyós-barlang** hossza a tapolcai és a Labirint-csoporttal közösen végzet munkájuk eredményeképpen idén 2600 méterre növekedett, amelyből 2000 m térképe van kész. Elvégezték a felszín topográfia felmérését is, a feltárások mellet folytatták a vaslétrázást, állagvédelmet, és egyéb dokumentációs munkákat. A balatonedericsi fennsík egyik legimpozánsabb víznyelőjének a kibontásával a Labirint cso-

porttal közösen - 40 mély, és 60 m hosszú barlangot tártak fel. A **Nagy-nyelő-barlangja** dolomitban képződött fejlett aknabarlang, végpontja ígéretes, de csak az omlásveszély elhárítása után szabad a továbbjutást megkísérelni.
Az Északi-Bakonyban a Kőris-hegytől Ény-ra 3 km-re levő platón az elmúlt évben 25 víznyelőt és berogyást deritettek fel, amelyek bontása azonban nem vezetett eredményre.
Az ürömi **Amfiteátrumi-barlang** feltárásáról külön írásban számolunk be ezen kiadványban (ld. ott!).
Az ürömi **Kongó-barlang** a Péterhegyi út feletti kis kőfejtőben már régebben ismert kis üreg, ennek mélységét rendszeres bontással 13 méterre növelték, s egy jól követhető tektonikai irányra illeszkedő, hévizes oldásformákat mutató aknabarlangot tártak fel.
A **Mátyás-hegyi-barlangban** ez évben elsősorban bejárásokat, radondetektoros méréseket, és a tó vízszinjének mérését végezték, a tó többnapos próbaszivattyúzása mellett. A Mátyás-hegyi DK-i kőfejtő Ny-i oldalában egy 10 mély üregbe (16 sz. barlang) jutottak, amely azonban sajnos beomlott, kisebb bontásokat végeztek az 1., és 3. sz. barlangokban is.
A Sóskút közelében levő **Zelezna Baba-barlang** jobboldali végpontjának szűkületét kitágítva további 8 méter új járatba jutottak, az azonban reménytelenül beszűkül. Folytatták a terepbejárásokat, és próbabontásokat a **Solymári-Ördög-lyukban**, és kisebb munkát végeztek a **Bolha-hegyi-hasadékbarlangban** is.

Tudományos és dokumentációs munkák: Vizsgálták a Pál-völgyi-, és Szemlő-hegyi-barlang klímáját, elkészítették a Tábor-hegyi-barlang térképét, és elkészítették az Acheron-kútbarlang,a Cserszegtomaji-kútbarlang, és a Csodabogyós-barlang komplex állapotfelmérését.

(Kárpát József)

Magyar állami Földtani Intézet Barlangkutató Csoport: /Budapest/

Budai-hegység

Csoportunk legtöbb idejét a **Ferenc-hegyi-barlang** térképezése jelentette, melyet az Acheron barlangkutató csoporttal közösen végeztünk el. Ennek eredményeként a barlang összhosszúsága az időközben feltárt új részekkel együtt néhány méter híján eléri a 4000 m-t.
A térképezés során néhány újabb szakaszt is sikerült találni. Leghosszabb a Ny-i rész IV. hasadékának felső szintje volt, melyet 36 m hosszúságban tártunk fel. A járatot végig gömbfülkék alkotják, melyek teljesen képződménymentesek. A falakon jól megfigyelhető a mészkő szerkezete. A felső szint vége egybeesik a főszinti hasadék végével, de nem azonos irányban, hanem kb. 15°-os eltéréssel halad. Kisebb felső szintet sikerült találni az V. főhasadék és a Giliszta-járatot összekötő haránthasadék felett. A járat DNy felé 1-2 m-re megközelíti az V. főhasadékot. Ezt a szakaszt is néhány képződménymentes gömbfülke alkotja.
Ugyancsak egy rövid, gömbfülkés szakaszt sikerült találni a Zrínyi-terem és Szakadék-terem közötti szakaszon.

A Barlangtani Intézet megbízásából 4 alkalommal végeztük el 5 ponton a vízminták begyűjtését. Sajnos az igen aszályos időjárás miatt több csepegő hely kiszáradt, mintavételre alkalmatlanná vált.

Túráink során a barlang járataiban több helyen is tapasztaltunk rongálást, illetve szemetelést. Ennek tényét minden alkalommal jelentettük a hivatal felé, zárcserét is kérve.

Pilis-hegység

Sajnos igen jelentős pusztítást tapasztaltunk 1991-ben a **Leány-barlang** járataiban, ezért év végén az új részt lezártuk. Sajnos ez nem lett hosszú életű, barbár látogatók teljesen

használhatatlanná tették, s a nem kívánatos látogatások folytatódtak. Ez a tény hátráltatott minket a feltáró munkában; nem akartuk, hogy az esetleg újonnan feltárt részek is károsodást szenvedjenek. A barlangban végzett kutatásainkról külön írás olvasható a kiadványban.

A Csévi-szirtek néhány kisebb barlangüregében próbabontást végeztünk, egyenlőre számottevő eredmény nélkül. A további feltárásokat érdemes folytatni, ennek érdekében tervbe vettük, hogy az 1993. évi Központi Kutatótábort erre a területre szervezzük.

1992-ben folytattuk a terület földtani viszonyaira vonatkozó adatgyűjtést, elsősorban a különböző korú és jellegű karsztosodási fázisok megismerését tartottuk szem előtt.

Ezúton is köszönjük a Magyar Karszt és Barlangkutató Alapítvány 7000 Ft-os támogatását, mely Pilis-hegységi munkatúráink útiköltségének jelentős részét fedezte.

Észak-borsodi-karszt

Megfelelő anyagi háttér miatt csak két hétvégét dolgoztunk a Jósvafő melletti **Mogyorós-többi víznyelőben**, melynek feltárása esetén a vízfestéssel kimutatott, Nagy-Tohonya-forrás felé menő barlangjáratba jutnánk.

A Szőlősardó melletti **Szén-völgyi Alsó-víznyelőben** ácsolat karbantartási munkákat végeztünk.

(Sásdi László)

A Mecseki Karsztkutató Csoport 20 éves működése

Bevezető előzmények

A csoport 1972 októberi alakulását megelőzően a 15 alapító tag közül többen is többen is tíz évet meghaladó kutatási tevékenységet tudhattak maguk mögött. Akkor meg csak egy csoport, a Baranya Megyei Idegenforgalmi Hivatal Barlangkutató Csoportja működött Vass Béla mérnök vezetésével. A turisztikai barlangbejárásnak, és kutatásnak a területünkön jelentős hagyományai voltak. (lásd. Baranya megye szervezett természetjárásának 100 éve Pécs 1991 p.52-57.

Csoportunk (MKCS) főleg tudományos igényű kutatásokra szerveződött az Uránbánya (Mecseki Ércbányászati Vállalat - MÉV) támogatásával. Eredményeit főleg a MÉV-nél dolgozó szakembergárdának, valamint vezérigazgatójának Tóka Jenőnek, és helyettesének Szomolányi Gyula főmérnöknek köszönheti, akik lehetővé tették a tudományos eszköztáron kívül számos egyéb lehetőség kiaknazását.

Csoportélet

A rendszeresen megtartott heti klub összejövetel a MÉV Művelődési Házában sok esetben meghívott neves szakelőadóval más csoportok előtt is emlékezetessé váltak. Csaknem minden MKBT rendezvényen ott voltunk, és az ország számos kutatócsoportjával tartottunk közvetlen kapcsolatot. Hazánk barlangos területeinek bejárása mellett nagy élményt adott a Morva-karszt felkeresése, vagy az erdélyi barlangok közül a Szelek-barlangjában töltött táborozás. Felejthetetlenné vált az osztrák magashegyi barlangok, a szicíliai mészkő, és gipszkarszt, valamint a kubai trópusi karszt egy-egy részletének megismerése. Csoportunk nem csak a hazai és külföldi barlangkutatókat fogadta, de egyéb szakterületekről érkezők mecseki kalauzolására is vállalkozott - sok esetben szállást nyújtva az erdei kutatóházunkban Orfűn.

A XXI. MKBT barlangnapot 1976-ban csoportunk rendezte, mely alkalommal az MKBT

Déldunántúli Területi Szervezetének megalakulását három működő csoporttal bejelentették. Tagságunk folyton változó létszáma átlag 30 fő volt.

Feltáró kutatás

A Mecsek és a Villányi hegység egész területére kiterjedt kutatási engedélyünk alapján ez a tevékenység csupán a kataszterező munka kiegészítő tevékenységeként működött az operatív brigád felsorolhatatlanul sok "közkatonájával". Elismerésre méltó munkájuk néhány irányítóját meg kell, hogy említsem. A közelmúltban elhunyt Előd Szaniszló geológus lelkes munkája felejthetetlen marad, aki hivatali - bányabeli - munkája után késő éjszakába nyúló barlangfeltárásra /pl.Spirál-zs./ saját kocsijával szállította a brigádot. Az ő nevéhez fűződik a Törökpince /az Abaligeti-barlang víznyelője/ tovább kutatása és felmérése is. Bodrog József, Kövesdi János, Mogyorósi Ferenc, Varga Gyula, Zalán Béla vezetésével számos olyan lyuk kibontását végezték el, melyek a kataszterbe barlangként dokumentálva kerülhettek. Ezek közül csak kettőt említek: a Remény-zsomboly közel 80 méterével, és a Köteles-zsomboly 34 m-rel.

A kataszterezés

Már 1962-ben megkezdtem a tervszerű téli szpeleomorfológiai felvételezést 1:10000-es méretarányú térképeken. E munka kezdeti eredményeiről fotó illusztrációval számoltam be az 1964-ben Abaligeten tartott barlangnapon. Az így felderített lyukak későbbi kibontásával azóta nemcsak mecseki, de a villányi barlangkataszter is elkészült; 157 objektum sokoldalú dokumentálásával.
Az eredmény csak annak ismeretében értékelhető, hogy nagynevű elődünk néhai dr. Szabó Pál Zoltán a Dunántúli Tudományos Intézet alapító igazgatója a Karszt és Barlangkutató 1961 I. félévi számában még csak 36 kataszterezett objektumról adott leírást. A cserszegtomaji-kótbarlangban a róla lenevezett teremben emléktáblát helyeztünk el.
Külön elkészített mecseki karsztforrás kataszterünk továbbfejlesztésével a Mecsek túristatérképét a déli szegélyén túllépő 98 db 1:10000 méretarányú térképlappal és Molnár István által szerkesztett 45 oldalas magyarázóból álló Mecseki forráskataszterrel egészítettük ki. Ez 588 km^2 területet fed le. A Nyugat-mecseki karszt kutatott területe kereken 50 km^2-nek vehető, melyhez a K-i Mecsek és a Villányi-hegység karbonátos képződményeinek elterjedését hozzáadva megduplázódik.

Tudományos programok

A nagyon szerteágazó program eredményeinek felsorolására sincs itt elegendő hely csak a nagyobb témakörökből villantok fel egy-egy morzsányit. A munkában résztvevő kutatógárda névsorát megbecsülésüket jelző gesztusként azonban nem mellőzhetem. A még fiókban lévő eredményeinken kívül nagy értékű szellemi termék született megtalálhatóan az MKCS Évi jelentéseiben, konferenciák kongresszusi anyagok és szakfolyóiratok, valamint külön kiadványok nyomtatványaiban.
úgy gondolom itt az ideje ezek fellelhetőségét megkönnyítendő annotált irodalom gyűjteményünk összeállítására és a Karszt és Barlangban közzétételére.
E programba csoportunkból résztvevők: Baranyi István, +Előd Szaniszló, Eszéky Ottó, Hellényi Miksa, dr.Kassai Miklós, Koch László, Konrád Gyula, Kraft János,, dr. Majoros György, Molnár István, Navratil Géza, Rebró Katalin, Rónaki László, Soós Józsfné, dr. Szederkényi Tibor, Székely Márton, Téglás Judit, Várhegyi András, Vukov Péter; Külső munkatársként: dr.Böcker Tivadar, Geisz Mihály, György Péter, dr.Hakl József, Hlavács László, Holly István, dr.Lorberer Árpád, Maucha László, Miklós Gábor, Pál János,

+dr.Somogyi GYörgy, +Swarcz Dénes; A teljességre törekvő névsorból esetleg kimaradottaktól kérem elnézésüket.
A kataszterező programhoz legszorosabban a felszini, és a földalatti geodézia kapcsolódott a szükséges rajz munkákkal együtt Ehhez a mágneses mérő műszerektől a legfejletteb technikát képviselő giro-teodolitig mindent - még saját tervezésű és kivitelezésű szelvényező műszerünket is - felhasználtuk. Sztereografikus kiértékeléshez az Abaligeti-barlangban állandósított mérési pontok poligon vonalán oda-vissza sztereó fotó sorozatot készítettünk.
A geológiai és vízföldtani vizsgálatok eredményképp a nagy karsztforrások vízgyüjtőterületeit nagy pontossággal lehatároltuk. E témakörben számos eredményes víznyomjelzési kísérletet végeztünk. A barlang kimutatást célzók közül az Achilles-víznyelőnél, míg a vízminőség védelmére az Állatkertnél történt vizsgálataink említem. A karszthidrológiai mérések leglátványosabbja a 3 évig folyamatosan műszerrel regisztrált időszakos forrásműködés volt a Sárkánykúton.
A szerteágazó geofizikai méréssorozatokra is nagy figyelmet fordítottunk. A rádiookativitás méréseken kívül jelentős eredményeket értünk el a barlangüregek felszínről történő kimutatásában.
A csoport évi jelentéseinek színvonalát több esetben is a Cholnoky J. pályázaton elért eredményeink fémjelezték.
A társulati elismerésként kapott Herman Ottó emléklap /1979/ és a Kadic Ottokár emléklap /1981/ csoportunk tagságát méltán töltötték el büszkeséggel.

A visszatekintés után a jövőbeni lehetőségek

A MÉV szakembergárdájának karsztot érintő hivatali munkájából melléktermékként a köz érdekében igen sok hasznosítható volt, különösen e szakemberek lelkesedésétől hajtott jelentős szabadidő ráfordítás révén. Az azóta munkahelyet változtatott, vagy nyugállományba vonult szinte valamennyi kutatónk megélhetési problémái mögé visszavonultan él. Az anyagi, és erkölcsi hátteret biztosító nagy bányavállalatnak a napjai meg vannak számlálva. A csoporttevékenység jobb híján a turisztikára korlátozódott.
A még publikálatlan adathalmaz és nyilvánosságra hozott részeredmények monográfiába ötvözésre várnak. A szerzői jogok egyre erőteljesebb védelme reméljük megóvja a "nem jegyzett" jelentésbeli, és Tájékoztató, vagy Programfüzet szintű adatközléseket a karszt irodalom hiénáitól.

Rónaki László

JÓZSEF-HEGYI-BARLANG

Az 1984-ben felfedezett József-hegyi-barlangot már több mint 5000 méter járathosszban feltáruk.

A barlang leglátványosabb szakaszaiban két alkalommal is bevezettük a villanyvilágítást. Sajnos másodszorra csak az első két nagyobb terembe és járatba futotta lehetőségünk. A barlang látogatók a Kinizsi-pályaudvar - Fagylaltos-járat - Vérpatak-terem és a Tajgetosz látványosságait csodálhatják meg kivilágítva.

1992-ben a Phare-program 134-es project keretében a felszínről számított mintegy 80 méter mélységben lévő úgynevezett Solárium-aknába 60 m^3 vizet eresztettünk le tűzoltó tömlő segítségével, majd az a József-hegyi-barlangrendszerhez tartozó, még önálló B.O. barlangba 213 m^3 vizet engedtünk el. Itt a barlangi végpont visszaduzzadás nélkül 400 liter/perc víz elnyelésére volt képes. Ezzel a kísérlettel is bizonyítani tudtuk, amit már az ún. József-hegyi 2. számú és 3. számú barlangokban az élet, illetve a fényomócsövek törése már bizonyított, hogy a hévizes barlangokban is akadály nélkül elnylődik szinte korlátlan mennyiségű víz.

Szintén a Phare-program keretében a József-hegyi-barlang feletti területen egy olyan szakaszon, ahol a felszínközelben márgában kialakult járatok találhatók 10 m^3 (38 mm csapadéknak megfelelő mennyiséget) vizet locsoltunk ki egy földmunkagéppel kiképzett lapos teknőbe. A vizet 24 kg (tehát kis mennyiségű) közönsége konyhasóval megjelöltük. A 35 méter mélységben lévő járatba másfél nap múlva megjelent a leszivárgott és megjelölt víz!!!

Ezzel a kísérlettel bizonyítottnak látjuk, hogy a vegyileg szennyezett csapadékvíz akadálytalanul szivárog le a karsztba!!!

Adamkó Péter - Leél-Őssy Szabolcs

TARTALOM

Részletes program - a Rendezőség kérései 2
A MAFC Barlangkutató Csoport rövid története /Egerland Zoltán-Nyerges Miklós/ 4
Pálvölgyi-barlang feltáró kutatásának eredményei /1986-1992. között/ /Takácsné Bolner Katalin/ 7
Mátyás-hegyi-barlang kutatásának 10 éve /1982-92/ /Nyerges Miklós/ 10
Legény-Leány-barlangrendszer feltárása /Sásdi László/ 14
Az ürömi Amfiteátrumi-barlang /Kárpát József/ 20
Egy izgalmas kutatási hely a budai hegységben. A Buda-barlang /Ézsiás György/ 21
Klimamérések a Pál-völgyi-barlang kiépitett szakaszán /Kárpát József/ 23
Zöldmáli-barlang /Adamkó Péter- Leél-Őssy Szabolcs/ 25
Barlangkutató Csoportjaink életéből /csoportbeszámolók helyett/ 26
A Mecseki Karsztkutató Csoport 20 éves müködése /Rónaki László/ 30
József-hegyi-barlang /Adamkó Péter-Leél Őssy Szabolcs/ 33

MAFC SPELEO CLUB
Club room: Miklós Nyerges, Hungary, 1027 Budapest, Fő utca 51.

MAFC
Speleo
Club